

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн Тайлан Хараат Бус
Аудиторын Тайлангийн хамтаар
2020 оны 12 дугаар сарын 31

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

2020 ОНЫ 12-Р САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН

ЗАХИРЛУУД БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ	
ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГУУД	
ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН	1
САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН.....	2
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН.....	3
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН.....	4-5
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД	
1. БАНКНЫ МЭДЭЭЛЭЛ.....	6
2. ТАЙЛАН БЭЛТГЭСЭН СУУРЬ	7
3. СЕГМЕНТИЙН МЭДЭЭЛЭЛ.....	30
4. ХҮҮГИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО	33
5. ХУРААМЖ БА ШИМТГЭЛИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО	33
6. АРИЛЖААНЫ ЦЭВЭР АЛДАГДАЛ.....	34
7. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ АШИГ АЛДАГДАЛД БҮРТГЭХ БУСАД САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮДИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО	34
8. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУСАД ЦЭВЭР ОРЛОГО/(ЗАРДАЛ)	34
9. ЗЭЭЛИЙН АЛДАГДЛЫН ЦЭВЭР ЗАРДАЛ	35
10. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ	35
11. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР.....	36
11.1 ОРЛОГЫН ТАТВАРЫН ЗАРДАЛ.....	36
11.2 ХОЙШЛОГДСОН ТАТВАРЫН ХӨРӨНГӨ	36
12. НЭГЖ ХУВЬЦААНД НОГДОХ АШИГ	39
13. БЭЛЭН МӨНГӨ БА ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГӨ	39
13.1 БЭЛЭН МӨНГӨ БА МОНГОЛБАНК ДАХЬ ХАРИЛЦАХ	39
13.2 МОНГОЛБАНК ДАХЬ ЗААВАЛ БАЙЛГАХ НӨӨЦ.....	39
13.3 БЭЛЭН МӨНГӨ БА ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГӨ	40
14. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ АШИГ, АЛДАГДАЛД БҮРТГЭХ САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮД	40
14.1 ҮНЭТ ЦААС	40
14.2 САНХҮҮГИЙН ҮҮСМЭЛ ХЭРЭГСЛҮҮД.....	40
15. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГОД БҮРТГЭХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГҮҮД	41
16. ХОРОГДУУЛСАН ӨРТГӨӨРХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГҮҮД	42
16.1 БАНК БА САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГАД БАЙРШУУЛСАН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ	42
16.2 ӨРИЙН ҮНЭТ ЦААС.....	42
16.3 ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА	42
17. БУСАД ХӨРӨНГӨ.....	43
18. БОРЛУУЛАХ ЗОРИЛГООР ЭЗЭМШИЖ БУЙ ХӨРӨНГӨ	44
19. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	45
20. БИЕТ БУС ХӨРӨНГӨ	49
21. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЗОРИУЛАЛТТАЙ ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ	50
22. ХОРОГДУУЛСАН ӨРТГӨӨРХ САНХҮҮГИЙН ӨР ТӨЛБӨР	50
22.1 РЕПО ХЭЛЦЭЛ	50
22.2 БАНК, САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГААС БАЙРШУУЛСАН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ.....	50
22.3 ХАРИЛЦАГЧДЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ	50
22.4 ЗЭЭЛЭЭР АВСАН САНХҮҮЖИЛТ	51
23. ХОЙШЛОГДСОН НӨХЦӨЛТ ХАНДИВ	54
24. ТҮРЭЭСИЙН ӨР ТӨЛБӨР	54
25. БУСАД ӨР ТӨЛБӨР	55
26. ЭНГИЙН ХУВЬЦАА.....	55
27. БУСАД НӨӨЦ	55
28. ТУСГАЙ ЗОРИУЛАЛТТАЙ НӨӨЦ	55
29. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮДИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН	56
30. БОЛЗОШГҮЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА	60
31. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ДУУСГАВАР БОЛОХ ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ.....	64
32. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА	66
33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА.....	69
33.1 ОРШИЛ.....	69
33.2. ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ	71
33.3 ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ЭРСДЭЛ.....	82
33.4 ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ	86
33.5 ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЭРСДЭЛ.....	89
34. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА.....	90
35. ТАЙЛАГНАЛЫН ӨДРИЙН ДАРААХ ҮЙЛ ЯВДАЛ.....	91
36. МОНГОЛ ХЭЛ ДЭЭРХ ОРЧУУЛГА.....	91

ХАСБАНК ХХК

БАНКНЫ МЭДЭЭЛЭЛ

АЛБАН ХАЯГ:

ХасБанкны Байр
Ерөнхий Сайд Амарын гудамж,
Шуудангийн Салбар # 46, Шуудангийн Хайрцаг 721,
Улаанбаатар 14200
Монгол Улс

ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛ:

Санжай Гупта
Гүмэнжавын Цэвэгжав
Нямтайширийн Цэлмүүн
Анджей Витак
Майкл Мадден
Баянсаны Уламбаяр
Албертус Браггинк
Нираж Ведва
Ив Жако
Морис Лам
Мелисса Мой Тиан

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА:

Дашнямын Ашидмаа

АУДИТОР:

Делоитт Онч Аудит ХХК

ХАСБАНК ХХК

ЗАХИРЛУУД БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

ХасБанк ХХК-ийн (цаашид Банк гэх) Гүйцэтгэх захирал Гүмэнжавын Цэвэгжав болон Санхүү хариуцсан захирал Ганзоригийн Эрдэнэбаяр, бид энэхүү тайлангийн 1 ээс 91 дүгээр хуудсанд толилуулсан тайлангуудыг холбогдох Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартын дагуу бэлтгэсэн бөгөөд 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал, уг өдрөөр тасалбар болгосон тайлант жилийн үйл ажиллагааны үр дүн болон мөнгөн гүйлгээг үнэн зөв, шударгаар илэрхийлсэн гэдгийг үүгээр мэдэгдэж байна.

ГҮМЭНЖАВЫН ЦЭВЭГЖАВ
(Гүйцэтгэх захирал)

A handwritten signature in black ink, consisting of a large loop and a cross-like stroke.

ГАНЗОРИГИЙН ЭРДЭНЭБАЯР
(Санхүү хариуцсан захирал)

Монгол Улс, Улаанбаатар хот
Огноо: 2021 оны 3 дугаар сарын 31

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

ХасБанк ХХК-ийн Хувьцаа эзэмшигч танаа:

Санхүүгийн Тайлангийн Аудитын Тайлан

Дүгнэлт

Бид ХасБанк ХХК (цаашид “Банк” гэх)-ийн 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр тасалбар болгосон санхүүгийн байдлын тайлан, дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан болон нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, тайлбар тодруулгуудаас бүрдсэн санхүүгийн тайланд аудит хийлээ.

Бид, Банкны 2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх санхүүгийн байдал, уг өдрөөр тасалбар болгосон санхүүгийн үр дүн болон мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт (цаашид “СТОУС” гэх)-ын дагуу үнэн, шударгаар илэрхийлж байна гэж дүгнэж байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид аудитаа Аудитын Олон Улсын Стандарт (цаашид “АОУС” гэх)-ын дагуу гүйцэтгэсэн болно. Уг стандартуудын дагуу бидний хүлээх үүргийг энэхүү тайлангийн Санхүүгийн Тайлангийн Аудиттай холбоотой Аудиторын Үүрэг хэсэгт тусгасан. Бид Нягтлан Бодогчдын Ёс Зүйн Олон Улсын Стандартын Зөвлөлөөс баталсан Мэргэжлийн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм (цаашид “НБЁЗОУСЗ-ын дүрэм” гэх)-ийн дагуу Банкнаас хараат бус ба НБЁЗОУСЗ-ын дүрмийн дагуу бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь аудитын дүгнэлт гаргах хангалттай бөгөөд зохистой үндэслэл болно гэж итгэж байна.

Бусад мэдээлэл

Банкны удирдлага бусад мэдээллийн талаар үүрэг хүлээнэ. Бусад мэдээлэлд захирлууд ба гүйцэтгэх удирдлагын мэдэгдэлд агуулагдсан мэдээллүүд орох бөгөөд санхүүгийн тайлан болон энэхүү аудиторын дүгнэлт орохгүй.

Энэхүү санхүүгийн тайланд өгсөн манай аудиторын дүгнэлт нь бусад мэдээллийг хамраагүй бөгөөд бид бусад мэдээлэлд ямар нэгэн дүгнэлт өгөхгүй.

Санхүүгийн тайлангийн аудиттай холбоотойгоор бид бусад мэдээллийг унших үүрэгтэй бөгөөд бусад мэдээлэл нь санхүүгийн тайлан эсвэл аудитын ажлын хүрээнд олж мэдсэн мэдээллээс материаллагаар зөрүүтэй эсвэл зөрүүтэй мэт харагдаж байгаа эсэхийг авч үзэх ёстой. Хэрэв бид хийсэн ажил дээрээ үндэслэн бусад мэдээлэл нь материаллаг алдаатай байна гэж үзвэл бодит мэдээллийг тайлагнах үүрэгтэй. Үүнтэй холбоотойгоор ямар нэгэн тайлагнах зүйл байгаагүй болно.

Санхүүгийн Тайлантай холбоотой Удирдлага болон Засаглах Эрх Бүхий Этгээдийн Үүрэг

Удирдлага нь санхүүгийн тайлангаа СТОУС-ын дагуу бэлтгэн шударгаар илэрхийлэх, эдгээр санхүүгийн тайланг алдаа эсвэл санаатай зальт үйлдлээс үүсэлтэй материаллаг хэмжээний алдаагүйгээр бэлтгэж, шударгаар илэрхийлэхийн тулд удирдлагаас шаардлагатай гэж тогтоосон дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

Удирдлага санхүүгийн тайланг бэлтгэх үедээ Банкны үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадамжийг үнэлэх, уг чадамжид нөлөөлөхүйц нөхцөл байдлын талаар шаардлагатай үед тодруулах болон Банкны татан буулгах, үйл ажиллагааг нь зогсоох, эсвэл үүнээс өөр боломжит сонголт байхгүй байхаас бусад тохиолдолд нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх суурийг ашиглан санхүүгийн тайлангаа бэлтгэх үүрэгтэй.

Засаглах эрх бүхий этгээд нь Банкны санхүүгийн тайлагналын үйл явцад хяналт тавих үүрэгтэй.

Делоитт нь Нэгдсэн Вант улсад анх үүсгэн байгуулагдсан Делоитт Түш Тохмөцү Лимитед (ДТТЛ) болон түүний гишүүн байгууллагууд, харьяа компаниудаас бүрдэнэ. ДТТЛ болон түүний гишүүн компаниуд нь бие даасан хуулийн этгээдүүд байх бөгөөд үйл ажиллагааны хувьд хараат бус байна. ДТТЛ (мөн “Делоитт Глобал” гэх) нь харилцагчдад үйлчилгээ үзүүлдэггүй. Илүү дэлгэрэнгүй мэдээллийг www.deloitte.com/about цахим хуудаснаас авна уу.

Делоитт нь аудит, консалтинг, санхүүгийн зөвлөх үйлчилгээ, эрсдлийн удирдлага, татвар болон холбогдох чиглэлээр төрөл бүрийн салбар дахь төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудад мэргэжлийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг.

Делоитт Онч ХХК болон түүний охин компаниуд нь аудит, эрсдлийн удирдлага, татвар болон хуулийн зөвлөгөө, консалтинг болон санхүүгийн зөвлөгөө үзүүлэх мэргэжлийн үйлчилгээгээр дамжуулан Монголын харилцагчдад мэргэжлийн үйлчилгээг үзүүлдэг бөгөөд Делоиттын олон улсын сүлжээний гишүүн байгууллага юм.

Санхүүгийн Тайлангийн Аудиттай холбоотой Аудиторын Үүрэг

Санхүүгийн тайлан нь бүхэлдээ алдаа эсвэл санаатай зальт үйлдлийн улмаас материаллаг хэмжээний алдаагүй илэрхийлэгдсэн эсэх талаар үл үндэслэлтэй нотолгоо олж авах болон бидний дүгнэлтийг агуулсан аудиторын тайланг гарган гэрээт ажлын гэрээнд заасан эрх бүхий этгээд болох та бүхэнд хүргүүлэх нь бидний зорилго юм. Энэхүү тайлангийн агуулгын хүрээнд бид аливаа бусад этгээдийн өмнө ямар нэг хариуцлага хүлээхгүй болно. Үл үндэслэлтэй нотолгоо гэдэг нь өндөр түвшний нотолгоо боловч АОУС-ын дагуу хийгдсэн аудит нь байнга материаллаг хэмжээний алдааг илрүүлдэг гэсэн баталгаа болохгүй. Алдаатай илэрхийлэл нь алдаа эсвэл санаатай зальт үйлдлээс үүсч болох ба дангаараа эсвэл нийтдээ эдгээр санхүүгийн тайланд үндэслэн шийдвэр гаргах санхүүгийн тайлангийн хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх магадлалтай бол материаллаг гэж үздэг.

АОУС-ын дагуу аудитын нэг хэсэг болгож, бид аудитын туршид мэргэжлийн үнэлэмж болон үл итгэх үзлийг баримталсан болно. Мөн түүнчлэн:

- Залилан болон алдаанаас үүсч болохуйц санхүүгийн тайлангийн материаллаг буруу илэрхийлэгдэх эрсдэлийг тодорхойлон үнэлж уг эрсдэлүүдэд тохирох аудитын горимуудыг боловсруулан гүйцэтгэж, аудитын дүгнэлтийн үндэслэл болоход хангалттай болон зохистой аудитын баримт, нотолгоог олж авна. Залилангаас үүссэн материаллаг буруу илэрхийллийг илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас үүссэн материаллаг буруу илэрхийллийг илрүүлэхгүй байх эрсдэлээс өндөр байдаг. Учир нь залилан нь үгсэн тохирох, хуурамчаар үйлдэх, санаатай орхигдуулах, худал батламж гаргах болон дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг явдлуудаас үүссэн байх магадлалтай байдаг.
- Бид Банкны дотоод хяналтын үр дүнтэй байдалд дүгнэлт өгөх зорилгоор бус зөвхөн нөхцөл байдалд тохирох аудитын горимуудыг сонгох зорилгоор дотоод хяналтуудыг судалдаг.
- Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын зохистой байдал болон удирдлагын бэлтгэсэн нягтлан бодох бүртгэлийн тооцоолол болон түүнтэй холбоотой тодруулгуудын бодитой байдлыг үнэлдэг.
- Банкны үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадварт мэдэгдэхүйц эргэлзээ үүсгэхүйц үйл явдал болон нөхцөл байдал үүссэн эсэхийг баримт нотолгоонд үндэслэн тодорхойлж, удирдлага нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг зохистой хэрэглэсэн эсэхийг дүгнэдэг. Хэрэв бид материаллаг тодорхой бус байдал үүссэн байна гэж үзвэл санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгыг аудиторын дүгнэлтэнд тусгаж анхааруулах, мөн тэдгээр тодруулгууд нь зохистой биш гэж үзсэн тохиолдолд дүгнэлтээ өөрчлөх шаардлагатай байдаг. Бид дүгнэлтээ аудиторын тайлангийн өдөр хүртэлх олж авсан аудитын нотлох баримтан дээр үндэслэн гаргадаг. Тиймээс ирээдүйд болох үйл явдал эсвэл нөхцөл байдал нь Банк үйл ажиллагаагаа тасралтгүй үргэлжлүүлэхэд саад учруулж болох юм.
- Санхүүгийн тайлангийн ерөнхий толилуулга, бүтэц, агуулгыг бүхэл нь үнэлдэг ба ажил гүйлгээ, үйл явдлуудыг санхүүгийн тайланд үнэн зөв тодруулах шаардлагыг хангахуйц байдлаар толилуулсан эсэхийг үнэлдэг.

Аудитор нь засаглах эрх бүхий этгээдтэй зөвхөн аудитын ажлын цар хүрээ, цаг хугацаа болон аудитын явцад илэрсэн ач холбогдол бүхий асуудлуудын талаар мэдээлдэг ба үүнд аудитын үеэр аудиторын илрүүлсэн дотоод хяналтын томоохон алдаа болон дутагдал орно.

Делоитт Онч Аудит ХХК

Делоитт Онч Аудит ХХК
Монгол улс, Улаанбаатар хот
2021 оны 3-р сарын 31

Норжинбат

Ш. Норжинбат
Захирал, МНБ

ХУРААНГУЙ ТОВЧЛОЛ

ХӨ	Хорогдуулсан өртөг
МБ	Монголбанк
ХБЗА	Хүлээгдэж Буй Зээлийн Алдагдал
ҮАХТ	Үр Ашигт Хүүгийн Түвшин
БҮЦБДО	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлого
БҮЦАА	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдал
ДНБ	Дотоодын Нийт Бүтээгдэхүүн
СТОУС	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд
СТОУС 7	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт 7 Санхүүгийн хэрэгслүүдийн тодруулга
СТОУС 9	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт 9 Санхүүгийн хэрэгслүүд
СТОУС 13	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт 13 Бодит үнэ цэнийн хэмжилт
СТОУТХ	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Тайлагналын Хороо
АҮМ	Алдагдал үүсэх магадлал
LIBOR	Лондонгийн банк хоорондын зарласан хүү
БДО	Бусад дэлгэрэнгүй орлого
ТТБМ	Төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал
ИЗББ	Ипотекийн зээлээр баталгаажсан бонд
ЗҮТБХТ	Зөвхөн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөр
ХИЭ	Хамгийн Их Эрсдэл

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН

	Тодруулга	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	4	366,408,789	353,854,265
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	4	(257,517,582)	(254,168,127)
Хүүгийн цэвэр орлого		108,891,207	99,686,138
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	5	22,895,400	22,988,042
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	5	(6,379,964)	(7,332,510)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	5	16,515,436	15,655,532
Арилжааны цэвэр алдагдал	6	(5,270,026)	(8,885,720)
БҮЦАА-д бүртгэх бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийн цэвэр орлого	7	3,255,082	3,398,875
Үйл ажиллагааны бусад цэвэр орлого/(зардал)	8	1,456,477	(8,474,122)
Үйл ажиллагааны нийт орлого		124,848,176	101,380,703
Зээлийн алдагдлын цэвэр зардал	9	(19,021,376)	(18,192,562)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого		105,826,800	83,188,141
Үйл ажиллагааны зардал	10	(68,405,082)	(71,109,019)
Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хорогдуулга	23	1,174,729	2,064,769
Татварын өмнөх ашиг		38,596,447	14,143,891
Орлогын татварын зардал	11	(8,804,473)	(5,492,398)
Тайлант жилийн ашиг		29,791,974	8,651,493
Бусад дэлгэрэнгүй орлого			
<i>Дараагийн тайлант үеүдэд орлого, үр дүнгийн тайланд ангилагдахгүй бусад дэлгэрэнгүй орлого:</i>			
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ			
цэнийн өөрчлөлтийн ашиг, татварын дараах		842,605	-
Хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн ашиг, татварын дараах	19	169,431	38,619
Тайлант жилийн нийт бусад дэлгэрэнгүй орлого, татварын дараах		1,012,036	38,619
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй орлого		30,804,010	8,690,112
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг (төгрөгөөр):			
Нэгж хувьцаанд ногдох үндсэн ашиг	12	1,463.72	425.06
Нэгж хувьцаанд ногдох хорогдуулсан ашиг	12	1,463.72	425.06

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ХАСБАНК ХХК

2020 ОНЫ 12-Р САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨРХ
САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

	Тодруулга	2020 мян.төг	2019 мян.төг
ХӨРӨНГӨ			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	13.1	179,504,448	571,202,252
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	13.2	186,372,668	213,044,263
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	14.2	68,968,391	89,876,981
Үнэт цаас	14.1	42,356,444	34,916,469
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө			
Өмчийн үнэт цаас	15	3,609,660	3,383,754
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	15	63,181,771	68,782,951
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө			
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	16.1	76,561,599	122,223,590
Өрийн үнэт цаас	16.2	1,207,367,188	467,741,147
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	16.3	1,272,781,827	1,725,784,584
Бусад хөрөнгө	17	40,132,698	39,324,166
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө	18	2,607,895	3,418,378
Үндсэн хөрөнгө	19	62,400,674	67,413,003
Биет бус хөрөнгө	20	14,633,933	12,064,578
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	21	21,260,252	31,919,060
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	11.2	1,951,859	1,879,822
НИЙТ ХӨРӨНГӨ		3,243,691,307	3,452,974,998
ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗНИЙ ӨМЧ			
ӨР ТӨЛБӨР			
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	14.2	728,578	5,227,460
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр			
Репо хэлцэл	22.1	-	297,898,939
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж	22.2	1,938,909	12,229,311
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	22.3	2,025,652,948	1,843,180,057
Зээлээр авсан санхүүжилт	22.4	836,317,522	895,987,384
Хоёрдогч өглөг	22.5	-	54,415,887
Хойшлогдсон нөхцөлт хандив	23	10,318,966	8,047,821
Түрээсийн өр төлбөр	24	3,176,591	4,867,446
Бусад өр төлбөр	25	81,110,723	85,287,401
Орлогын татварын өглөг		7,809,768	-
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		2,967,054,005	3,207,141,706
ЭЗНИЙ ӨМЧ			
Энгийн хувьцаа	26	55,342,753	55,342,753
Бусад нөөц	27	10,531,368	10,531,368
Хуримтлагдсан ашиг		164,465,806	145,960,360
Хөрөнгө оруулалтын үнэлгээний нөөц	15	2,063,020	1,893,589
Тусгай зориулалттай нөөц	28	27,892,949	16,513,343
Барилгын дахин үнэлгээний нөөц		15,498,801	15,591,879
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт		842,605	-
НИЙТ ЭЗНИЙ ӨМЧ		276,637,302	245,833,292
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗНИЙ ӨМЧ		3,243,691,307	3,452,974,998

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ХАСБАНК ХХК

ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН

	Тодруул- га	Энгийн хувьцаа мян.төг	Бусад нөөц мян.төг	Хөрөнгө оруулалтын үнэлгээний нөөц мян.төг	Тусгай зориулалттай нөөц мян.төг	Барилгын дахин үнэлгээний нөөц мян.төг	БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн өөрчлөлт мян.төг	Хуримтлагдсан ашиг мян.төг	Нийт эзний өмч мян.төг
2020 оны 1 сарын 1-ний үлдэгдэл		55,342,753	10,531,368	1,893,589	16,513,343	15,591,879	-	145,960,360	245,833,292
Тайлант жилийн ашиг		-	-	-	-	-	-	29,791,974	29,791,974
Бусад дэлгэрэнгүй орлого		-	-	169,431	-	-	842,605	-	1,012,036
Нийт дэлгэрэнгүй орлого		-	-	169,431	-	-	842,605	29,791,974	30,804,010
Хэрэгжсэн дахин үнэлгээний нөөц		-	-	-	-	(93,078)	-	93,078	-
Тусгай зориулалттай нөөцөд шилжүүлсэн		-	-	-	11,379,606	-	-	(11,379,606)	-
2020 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл		55,342,753	10,531,368	2,063,020	27,892,949	15,498,801	842,605	164,465,806	276,637,302
2019 оны 1 сарын 1-ний үлдэгдэл		55,342,753	10,531,368	1,854,970	21,938,002	15,669,841	-	131,806,246	237,143,180
Тайлант жилийн ашиг		-	-	-	-	-	-	8,651,493	8,651,493
Бусад дэлгэрэнгүй орлого		-	-	38,619	-	-	-	-	38,619
Нийт дэлгэрэнгүй орлого		-	-	38,619	-	-	-	8,651,493	8,690,112
Хэрэгжсэн дахин үнэлгээний нөөц		-	-	-	-	(77,962)	-	77,962	-
Тусгай зориулалттай нөөцөд шилжүүлсэн		-	-	-	(5,424,659)	-	-	5,424,659	-
2019 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл		55,342,753	10,531,368	1,893,589	16,513,343	15,591,879	-	145,960,360	245,833,292

Тусгай зориулалттай нөөцийг Монголбанкны шаардлагад нийцүүлэн байгуулсан бөгөөд Монголбанкны зөвшөөрлөөр Банкны хувьцаа эзэмшигчид олгох боломжтой.

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН

	Тодруулга	2020 мян.төг	2019 мян.төг
ҮНДСЭН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Татварын өмнөх ашиг		38,596,447	14,143,891
Тохируулга:			
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны олз	8	(41,106)	(60,504)
Хураан авсан хөрөнгө борлуулсны гарз	8	308,818	1,689,574
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө борлуулсны гарз	8	268,824	295,881
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө (ХОЗҮХХ) борлуулсны (олз)/гарз	8	(2,080)	2,300
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны борлуулалтын гарз	8	223,798	-
БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө борлуулсны гарз	7	-	287,248
Валютын ханшийн хэрэгжээгүй олз	8	(1,748,592)	(2,220,165)
Зээлийн алдагдлын цэвэр зардал	9	19,021,376	18,192,562
БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн БУЦ-ийн өөрчлөлт	6, 7	616,001	(329,793)
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	10	6,636,994	6,807,891
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	10	3,712,990	4,081,719
Биет бус хөрөнгийн хорогдол	10	2,656,154	2,174,365
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	10	58,443	-
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз	10	46,400	-
Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн өөрчлөлт	8	(2,447,205)	4,338,160
ХОЗҮХХ-ийн үнэ цэнийн өөрчлөлтийн гарз	8	3,085,935	5,908,694
Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хорогдуулга	23	(1,174,729)	(2,064,769)
Хорогдуулсан өртгөөрх ба БУЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого	4	(366,408,789)	(353,854,265)
БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого	6, 7	(4,162,458)	(3,396,860)
Хүүгийн зардал	4	257,517,582	254,168,127
Хүлээн авсан хүү		280,769,186	335,223,139
Төлсөн хүү		(185,587,552)	(160,105,863)
Үйл ажиллагааны хөрөнгө ба өр төлбөрийн өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ		51,946,437	125,281,332
Үйл ажиллагааны хөрөнгийн өөрчлөлтүүд:			
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц		26,671,595	(26,377,730)
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж		-	11,066,956
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		397,196,938	75,788,009
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд		64,303,309	45,371,695
Бусад хөрөнгө		919,971	(4,757,672)
Үйл ажиллагааны өр төлбөрийн өөрчлөлтүүд:			
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж		(10,287,521)	(50,458,842)
Репо хэлцэл		(297,901,361)	129,508,252
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж		161,730,348	235,603,824
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд		(4,498,882)	971,946
Бусад өр төлбөр		(4,942,475)	11,218,446
Үндсэн үйл ажиллагаанаас хүлээн авсан мөнгөн гүйлгээ		385,138,359	553,216,216
Төлсөн орлогын татвар		(731,281)	(7,209,211)
Үндсэн үйл ажиллагаанаас хүлээн авсан цэвэр мөнгөн гүйлгээ		384,407,078	546,007,005

МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	Тодруулга	2020 мян.төг	2019 мян.төг
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Хүлээн авсан хүү		95,574,657	23,372,204
Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн үнэт цаасны худалдан авалт		(81,921)	(4,073,180)
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө оруулалт борлуулсны орлого		87,600	1,595,632
Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн үнэт цаас борлуулсны орлого		5,078,500	2,603,300
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны орлого		277,353	297,881
Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалт		(2,431,128)	(2,343,056)
Биет бус хөрөнгийн худалдан авалт	20	(5,271,909)	(1,473,936)
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө борлуулсны орлого		2,858,544	5,534,497
ХОЗҮХХ борлуулсны орлого		96,080	440,000
Хураан авсан хөрөнгө борлуулсны орлого		3,938,684	13,142,515
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		100,126,460	39,095,857
САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Төлсөн хүү	22.4.1,		
	22.5.1	(72,498,240)	(86,466,755)
Зээлээр авсан санхүүжилтийн татан авалт	22.4.1	352,912,573	684,395,192
Зээлээр авсан санхүүжилтийн эргэн төлөлт	22.4.1	(417,689,549)	(627,610,158)
Зээлээр авсан хоёрдогч өглөгийн эргэн төлөлт	22.5.1	(56,985,800)	(54,522,400)
Хүлээн авсан хойшлогдсон нөхцөлт хандив	23	3,445,874	5,506,214
Түрээсийн өр төлбөрийн төлөлт	19.3	(5,230,457)	(4,373,036)
Санхүүгийн үйл ажиллагаанд зарцуулсан мөнгөн гүйлгээ		(196,045,599)	(83,070,943)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө		19,065,845	15,602,128
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр өсөлт		307,553,784	517,634,047
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		1,155,879,451	638,245,404
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	13.3	1,463,433,235	1,155,879,451

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно

1. БАНКНЫ МЭДЭЭЛЭЛ

Тус банкны үндсэн үйл ажиллагаа нь Монголбанкнаас олгосон 24 тоот зөвшөөрлийн дагуу банк, санхүүгийн үйлчилгээ байна. Тайлант хугацаанд банкны үйл ажиллагааны мөн чанарт томоохон өөрчлөлт гараагүй болно.

Банк нь Монгол улсад бүртгэлтэй, тус улсын нутаг дэвсгэр дээр үйл ажиллагаа явуулдаг хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани юм. Банкны үндсэн үйл ажиллагаагаа явуулдаг албан хаяг нь ХасБанкны байр, Ерөнхий сайд Амарын гудамж, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, Монгол Улс.

Банкны толгой компани нь Монгол улсад үйл ажиллагаа явуулдаг ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК юм. Толгой компанийн хувьцаа эзэмшигчид нь:

- ▶ Монголын Алт Корпораци (МАК) ХХК
- ▶ Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци
- ▶ ОРИКС Корпораци
- ▶ Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк
- ▶ Канадын Үндэсний Банк
- ▶ Ронок Партнерс С.А.Р.Л
- ▶ Монголиа Файнаншл Сервисез ХХК
- ▶ Триодос Фэйр Шэйр Сан
- ▶ Нээлттэй Нийгэм Форум
- ▶ Улаанбаатар Ротари Клуб
- ▶ Магваны Болдоо
- ▶ Чулууны Ганболд

Санхүүгийн тайланг Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн 2021 оны 3 дугаар сарын 30-ны өдрийн шийдвэрээр батлан гаргасан.

2. ТАЙЛАН БЭЛТГЭСЭН СУУРЬ

2.1 Тайлан бэлтгэсэн суурь

БУЦАА болон БУЦБДО бүртгэх “Санхүүгийн үүсмэл хэрэгсэл”, “Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө”, өрийн болон өмчийн санхүүгийн хэрэгслийг эс тооцвол санхүүгийн тайлангуудыг түүхэн өртөгт үндэслэн бэлтгэсэн болно. Санхүүгийн тайлан дахь дүнгүүдийг тодруулгад өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд Монгол төгрөгөөр, мянганы оронгоор нарийвчилж тайлагнасан.

Мөрдсөн стандарт

Банкны санхүүгийн тайлангууд нь Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс баталж гаргасан санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (СТОУС)-ын дагуу бэлтгэгдсэн болно.

Санхүүгийн тайлангийн толилуулга

Банк нь санхүүгийн байдлын тайлангийн зүйлсийг хөрвөх чадварынх нь дарааллаар толилуулсан. Санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараах 12 сарын дотор (богино хугацаанд) ба 12 сараас хойшхи хугацаанд (урт хугацаанд) хүлээн авах эсхүл хийх төлбөрүүдийн талаарх шинжилгээг Тодруулга 30-д толилуулсан.

Банк нь зөвхөн тухайн санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрүүдийг цэвэр дүнгээр нь барагдуулах хуулиар олгогдсон эрхтэй, мөн санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрүүдийг цэвэр дүнгээр нь барагдуулахаар төлөвлөж байгаа, эсхүл хөрөнгийг ашиглаж өр төлбөрийг барагдуулах бол тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрүүдийг санхүүгийн байдлын тайланд цэвэр дүнгээр толилуулах эрхтэй. Нягтлан бодох бүртгэлийн аливаа нэг стандарт эсхүл тайлбараар шаардсан эсхүл зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд орлого, зарлагыг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хооронд нь хааж цэвэр дүнгээр тайлагнаж болохгүй, орлого зардлыг цэвэр дүнгээр нь тайлагнасан тохиолдолд Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод энэ тухай тусгайлан тодруулна.

Тайлант жилийн чухал үйл явдал болон ажил гүйлгээ

Ковид-19 цар тахлын тархалтаас үүдэн улс орнууд хилийн хязгаарлалт, хорио цээрийн дэглэм тогтоосноос үүдэн дэлхийн эдийн засаг болоод бизнесийн орчинд сөргөөр нөлөөлж улмаар Банкны үйл ажиллагаанд шууд болон шууд бусаар нөлөөлж байна. Банк энэхүү нөхцөл байдалд өөрсдийн ажилчид, харилцагчид болон хувьцаа эзэмшигчдээ хамгаалахын тулд шаардлагатай бүх урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авсаар байна. Нөгөө талаас Монгол Улсын Засгийн Газар болон эрх бүхий байгууллагууд эдийн засгийг сэргээх болон цар тахлын сөрөг нөлөөг бууруулах зорилгоор Банкны салбарыг дэмжин бодлогын хүүг бууруулах, Нийгмийн даатгалын шимтгэл (НДШ)-ийн төлөлтөөс хэсэгчлэн чөлөөлөх зэрэг арга хэмжээ авсан. Засгийн газраас авч буй арга хэмжээний хүрээнд Банк нь зээлдэгчдийн хүсэлтээр нийт 387.2 тэрбум төгрөгийн зээлийн нөхцөлд өөрчлөлт оруулснаар 2.1 тэрбум төгрөгийн зээлийн нөхцөл өөрчлөлтийн алдагдал бүртгэсэн (Тодруулга 9). Зээлийн нөхцөл өөрчлөлтөд зөвхөн Ковид-19 цар тахлын нөлөөнд өртсөн зээлдэгчид хамрагдах боломжтой ба үндсэн төлбөр болон зээлийн хүүгийн төлбөрийг 6 сар хүртэл хугацаагаар хойшлуулж (зарим тохиолдолд 12 сар хүртэл хугацаагаар) мөн хугацаа хэтэрсэн зээлийг торгуулийн хүүнээс чөлөөлөх зэрэг арга хэмжээ авсан. Мөн Банк Засгийн Газраас олгосон хөнгөлөлтийн дагуу 1.7 тэрбум төгрөгийн НДШ-ийн төлөлтөөс чөлөөлөгдсөн. Банк Ковид-19 цар тахлын улмаас ажилтныхаа тоог цөөлөөгүй мөн түрээсийн хөнгөлөлт авах хүсэлт гаргаагүй.

2.2 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол, таамаглалууд

Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхийн тулд удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудад хүлээн зөвшөөрөх дүнгүүдийг тодорхойлохдоо үнэлэмж, таамаглал тооцооллуудыг хийдэг.

Тооцоолол болон түүнийг хийхэд хэрэглэсэн таамаглал, төсөөллийг тогтмол хянадаг болно. Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцоололд хийсэн өөрчлөлтийг зөвхөн нөлөөлж байгаа тайлант үед эсвэл ирээдүйн болон одоогийн тайлант үеүдэд нөлөөлөх бол ирээдүйн болон одоогийн тайлант үеүдэд тус тус тусгадаг.

2.2 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол, таамаглалууд (Үргэлжлэл)**Санхүүгийн хөрөнгийн ангилал**

Санхүүгийн хөрөнгийн ангилал болон хэмжилт нь бизнесийн загварын шалгуур болон гэрээт мөнгөн урсгалын шинж чанарын шалгуурын үр дүнгээс хамаарна. Банк нь тодорхой бизнесийн зорилгод хүрэхийн тулд санхүүгийн хөрөнгийг хамтад нь хэрхэн удирдсанаар тусгасан түвшинг тодорхойлдог. Энэхүү үнэлгээнд хөрөнгийн гүйцэтгэлийг хэрхэн үнэлж, хэмждэг, мөн хөрөнгийн гүйцэтгэлд нөлөөлж буй эрсдэл, тухайн эрсдэлийг хэрхэн удирдаж байгаа зэрэг холбогдох бүх нотолгоог харгалзан үзсэн үнэлэлтүүд багтана. Хяналт нь Банкны тасралтгүй хийгдэх үнэлгээний нэг хэсэг бөгөөд Банкны баримталж буй бизнесийн загвар нь өнөөгийн нөхцөл байдалд тохиромжтой хэвээр байгаа эсэхийг үнэлэх хэрэв өнөөгийн нөхцөл байдалд тохиромжгүй бол санхүүгийн бусад хөрөнгүүдийн ангиллыг өөрчлөх шаардлагатай эсэхийг дээрх хяналтын явцад тодорхойлно.

Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын хэмжилт

ХБЗА-г хэмжихэд удирдлагын дараах нарийн, чухал тооцоолол болон үнэлэмж шаардагддаг:

- ▶ Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт: Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал нь 1-р түвшинд хамаарах хөрөнгийн хувьд ирэх 12 сард хамаарах хүлээгдэж буй гарзтай тэнцүү байх ба 2 болон 3-р түвшинд хамаарах хөрөнгийн хувьд уг хөрөнгө төлөгдөж дуусах хугацаа хүртэлх гарзтай тэнцүү байна. Хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэл их хэмжээгээр өссөн үед хөрөнгө 2-р түвшинд шилждэг. Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийг хэрхэн тодорхойлохыг СТОУС 9-д тусгаагүй. Банк нь хөрөнгийн зээлийн эрсдэлийг мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өссөн эсэхийг үнэлэхдээ чанарын болон тоон үзүүлэлт, ирээдүйн эдийн засгийн холбогдох ул үндэслэлтэй мэдээллийг харгалзан үзнэ.
- ▶ Зээлийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанараар хөрөнгийг бүлэглэх: Бүлгийн үнэлгээгээр хүлээгдэж буй гарзыг хэмжихдээ санхүүгийн хэрэгслийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанарт үндэслэн хөрөнгүүдийг бүлэглэнэ. Банк бүлэглэсэн хөрөнгийн зээлийн эрсдэлийн шинж чанар адил төстэй хэвээр байгаа эсэхэд байнга хяналт тавина. Хөрөнгийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанар алдагдсанаар тухайн хөрөнгийг өөр бүлэгт оруулах шаардлага бий болно. Хөрөнгийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанар алдагдсан эсэхийг хянаснаар хөрөнгийн шинэ бүлэг/ багц үүсгэх эсхүл хөрөнгийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанарт үндэслэн тухайн хөрөнгийг тохирох бүлэгт шилжүүлж болно.
Зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өсөх (эсвэл зээлийн эрсдэл буурах) үед багцыг дахин бүлэглэх эсвэл багцууд хоорондоо шилжиж болох бөгөөд энэ тохиолдолд 1-р түвшинд хамаарах хөрөнгө 2 болон 3-р түвшинд шилжих эсхүл үүний эсрэгээр шилжих тохиолдол байж болно. Гэхдээ багц хөрөнгийн хувьд өмнө нь хамаарч байсан түвшин хэвээр байгаа боловч багцын эрсдэл өөрчлөгдсөн бол хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн сангийн хэмжээ өөрчлөгдөнө.
- ▶ Бүтээгдэхүүний төрлүүдэд хамаарах тоо болон харьцангуй жинлэлтийн үр дүнг гаргахад хувилбар бүртэй холбоотой ирээдүйн мэдээллийг шаардагддаг: ХБЗА-г хэмжихдээ Банк зах зээлийн ялгаатай хүчин зүйлсийн нөлөөллөөс ирээдүйд үүсэж бий болох өөрчлөлтийн таамаглалуудыг харгалзсан ул үндэслэлтэй мэдээллийг ашигладаг.
- ▶ Төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал: ТТБМ нь хүлээгдэж буй зээлийн эрсдлийг (ХБЗЭ) тооцох гол үзүүлэлт юм. ТТБМ нь өгөгдсөн хугацаанд төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлалыг түүхэн мэдээлэл болон ирээдүйн нөхцөл байдлын таамаглал, хүлээлтүүдийг тус тус харгалзан үзсэний үндсэн дээр тооцоолдог.
- ▶ Алдагдал үүсэх магадлал: АҮМ нь төлбөр төлөх боломжгүй байдлаас үүсэх алдагдлын тооцоолол юм. АҮМ нь гэрээний дагуу хүлээж авах байсан мөнгөн урсгал ба барьцаа хөрөнгө болон бусад зээлийн баталгаа, батлан даалтыг оролцуулан зээлдүүлэгчийн хүлээн авна гэж тооцоолсон дүнгийн зөрүү байна.

2.2 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол, таамаглалууд (Үргэлжлэл)**"МИК Холдинг" ХК ("МИК")-д борлуулсан ипотекийн зээлийн багц**

Банк нь Монголын Ипотекийн Корпораци (МИК) болон түүний охин компаниудад ипотекийн зээлүүдийн багцыг Монголын Ипотекийн Корпораци Тусгай Зориулалтын Компанийн гаргасан бондоор худалдсан ба Банк бүх эрсдэл болон өгөөжийг шилжүүлсэн тул энэхүү ажил гүйлгээ нь СТОУС 9-ийн 3.2-т заасан данснаас хасах шалгуурыг хангасан гэж үзэж данснаас хассан. МИК-д шилжүүлсэн зээлийн багцын алдагдлын хэмжээ 20%-д хүрвэл зээлийн багцыг МИК-ээс заавал буцаан худалдан авах нөхцөлтэй бөгөөд багцыг бодит үнэ цэнээр нь буцаан худалдан авна. Бүх эрсдэл болон өгөөжийг шилжүүлсэн эсэхийг удирдлага үнэлж үзнэ.

Санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэн

Санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэгдсэн санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн бодит үнэ цэнийг идэвхтэй зах зээл дээрээс олж авах боломжгүй байгаа үед тэдгээрийг математик загваруудыг ашиглах гэх мэт төрөл бүрийн үнэлгээний техникүүдийг ашиглан тодорхойлно. Тэдгээр загварт хэрэглэх өгөгдлүүдийг ашиглах боломжтой зах зээлийн өгөгдлүүдээс гарган авах ба ашиглах боломжтой зах зээлийн өгөгдөл байхгүй тохиолдолд бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход үнэлэмж шаардлагатай.

Үнэлэмжинд төлбөрийн чадвар, урт хугацаат санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн хэлбэлзэл, хорогдуулалтын түвшин, урьдчилгаа төлбөрийн хувь хэмжээ, ТТБМ-ын хувь хэмжээний таамаглалууд гэх мэт мэдээллийг харгалзан үзнэ.

Банк эдгээр үнэлгээг одоогоор хамгийн зөв тооцоолол гэж үзэж байгаа ч Ковид-19 цар тахлын улмаас үүссэн тодорхойгүй байдал нь зах зээлийн тогтворгүй байдлыг ихэсгэж, тухайн жилийн үнэлгээний тодорхойгүй байдлыг өндөр түвшинд хүргэж байна. Зах зээлийн орчны байнгын тодорхойгүй байдал эсвэл гэнэтийн уналт нь илүү тогтворгүй байдал, тасалдал зэрэгт хүргэж энэхүү хүчин зүйлтэй холбоотой суурь таамаглалын мэдэгдэхүйц өөрчлөлт нь эдгээр санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнд материаллаг хэмжээний залруулга үүсгэж болзошгүй байна. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 29-өөс харна уу.

Үл хөдлөх хөрөнгийн үнэлгээ

Банк газар болон барилгыг бүртгэх нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогодоо 2018 онд өөрчлөлт оруулан өртгийн загвараас дахин үнэлгээний загварт шилжсэн. Бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо зохистой хөрөнгийн үнэлгээний арга болон таамаглалыг сонгох шаардлагатай. Банк нь мэргэшсэн үнэлгээчнээр хөрөнгүүдээ үнэлүүлсэн ба хөрөнгийн үнэлгээний таамаглал болон үнэлгээний аргад оруулсан томоохон өөрчлөлт нь хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөцийн дүнд нөлөөлнө.

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн бодит үнэ цэн

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг хараат бус мэргэжлийн үнэлгээчний үнэлсэн бодит үнэ цэнээр бүртгэдэг. Бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо тодруулга 21-д тусгасан зах зээлийн нөхцөл байдлын тодорхой таамаглалыг ашигладаг.

Банкны удирдлага үнэлгээний тайланг хянахдаа өөрсдийн үнэлэмж болон үнэлгээний аргачлал нь одоогийн зах зээлийн нөхцөл байдалд нийцэж байгаа эсэхийг авч үздэг. Банкны удирдлага эдгээр үнэлгээг одоогоор хамгийн зөв тооцоолол гэж үзэж байгаа ч Ковид-19 цар тахлын нөхцөл хэрхэн өөрчлөгдөхөөс хамаарч зах зээлийн тогтворгүй байдал үүсч байгаа нь, тайлант жилийн үнэлгээнд ихээхэн хэмжээний тодорхойгүй байдлыг үүсгэж байна.

Банкны удирдлага нь хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгөтэй холбоотой макро эдийн засгийн орчны өөрчлөлтүүдийн эрсдлийг мэдрэмжийн шинжилгээг хийж гүйцэтгэсэн.

2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар, Банкны хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн дансны үнэ 21,260,252 мянган төгрөг (2019 онд: 31,919,060 мянган төгрөг) байна.

2.2 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол, таамаглалууд (Үргэлжлэл)**Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө болон хураан авсан хөрөнгийн үнэлгээ**

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө болон хураан авсан хөрөнгийг өртөг болон бодит үнэ цэнээс борлуулахтай холбогдон гарах зардлыг хассан дүнгийн аль багаар бүртгэнэ. Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө болон хураан авсан хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг хараат бус мэргэжлийн үнэлгээчин эсвэл дотоод үнэлгээчний үнэлгээнд үндэслэн тодорхойлсон. Банкны удирдлага борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө болон хураан авсан хөрөнгөтэй холбоотой макро эдийн засгийн орчны өөрчлөлтүүдийн эрсдлийг мэдрэмжийн шинжилгээг хийж гүйцэтгэсэн.

2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар, Банкны борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө болон хураан авсан хөрөнгийн дансны үнэ 2,607,895 мянган төгрөг ба 27,792,595 мянган төгрөг, (2019 онд: 3,418,378 мянган төгрөг ба 18,357,196 төгрөг).

Хойшлогдсон татварын хөрөнгө

Татварын алдагдлыг нөхөхүйц татвар ногдох ашиг олох магадлалтай үед л татварын алдагдлаас хойшлогдсон татварын хөрөнгө хүлээн зөвшөөрдөг. Хойшлогдсон татварын хөрөнгийг ашиглах хугацаа, ирээдүйн татвар ногдох орлогын түвшин, татвар төлөвлөлтийн стратеги зэрэгт үндэслэн хүлээн зөвшөөрөхүйц хойшлогдсон татварын хөрөнгийн дүнг тодорхойлоход үнэлэмж ашигладаг.

Тайлант жилд Ковид-19 цар тахал нь Банкны үйл ажиллагаанд тодорхой хэмжээгээр нөлөө үзүүлсэн ч Банкны одоогийн татварын төлөвлөгөөний дагуу Банк хойшлогдсон татварын хөрөнгийг нөхөхөд хангалттай хэмжээний үйл ажиллагааны ашигтай байгаа ба хойшлогдсон татварын хөрөнгийг дахин хэмжих хүртэл үйл ажиллагааны томоохон бэрхшээл гарахгүй гэж тооцоолсон болно.

Татварын хууль тогтоомж

Монгол Улсын татвар, валют болон гаалийн талаарх хууль тогтоомж нь өөр өөр ойлголтуудыг төрүүлэхээр бөгөөд түүний хажуугаар байнга өөрчлөгдөж байдаг. Банкны ажил гүйлгээнүүдэд нөлөөлсөн эдгээр хууль тогтоомжийн талаарх удирдлагын ойлголт нь татварын байгууллагуудаар шалгагдаж болох юм.

Монгол улсын татварын байгууллагууд нь үүнд өөрсдийн тайлбар болон үнэлгээндээ илүү бат байр суурь баримталж болох ба урьд өмнө нь хэлэлцэж байгаагүй үйл ажиллагаа болон ажил гүйлгээг татварын байгууллага энд үгүйсгэж болно. Үүний үр дүнд мэдэгдэхүйц хэмжээний нэмэлт татвар, торгууль болон алданги ногдуулж болох талтай. Татварын байгууллага нь шалгаж буй тайлант жилээс өмнөх 5 хүртэлх жилийн хугацааны татварын асуудлыг хөөн шалгах эрхтэй байдаг. Зарим тодорхой нөхцөл байдалд үүнээс ч өмнөх хугацааг хамран шалгах боломжтой юм.

Монгол Улсын үнэ шилжилтийн тухай хууль тогтоомжууд нь дотоод, гадаадын үнэ шилжилттэй холбоотой бүхий л хянах боломжтой ажил гүйлгээнүүдэд үнэ шилжилтийн залруулга хийж нэмэлт татвар ногдуулах боломжийг татварын байгууллагуудад олгодог. Гүйлгээний нөхцөл нь зах зээлийн нөхцөлөөс өөр тохиолдолд татварын байгууллага нь татвар ногдуулах дүнгүүдийг залруулж нэмэлт татвар, торгууль болон алданги тооцох эрхтэй. Монгол Улсын үнэ шилжилттэй холбоотой өнөөгийн дүрэм журмын товч, хураангуй байдлаас шалтгаалан уг асуудлын нөлөөг баттайгаар тооцоолох боломжгүй. Энэ нь байгууллагын санхүүгийн байдал буюу нийт үйл ажиллагаанд мэдэгдэхүйц нөлөөтэй байх магадлалтай юм.

Монгол улсын татварын хууль тогтоомжуудын, ялангуяа нэмэгдсэн өртгийн албан татвар, суутгагчийн албан татвар, аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар, хувь хүний орлогын албан татвар болон бусад татварын хуулиудын зарим нэгэн заалтууд нь тодорхой тайлбар зааварчилгаагүй байдаг. Энэ тохиолдолд Банк дээр дурдсан татварын хууль тогтоомжийн тодорхойгүй байдлыг татварын зардлыг бууруулах талаас нь ойлгож хэрэглэдэг.

Сүүлийн үед бий болсон захиргааны болон шүүхийн практикийн шинэчлэлийн үр дүнд дээрх хууль тогтоомжийн тодорхой бус байдлыг илүү хянах тал ажиглагдаж байна. Хэдийгээр Банкны санхүүгийн байдал хийгээд нийт үйл ажиллагаанд томоохон нөлөө үзүүлэх боломжтой боловч татварын байгууллагын байр суурийг урьдчилан баттайгаар таамаглах боломжгүй болно. Энэ нь байгууллагын санхүүгийн байдал буюу нийт үйл ажиллагаанд мэдэгдэхүйц нөлөөтэй байх магадлалтай юм. Удирдлага татварын хууль тогтоомжоос үүсэх эрсдэлүүдээ тогтмол эргэн хянаж байдаг ба өнөө үед баттайгаар урьдчилан харах боломжгүй нөхцөл байдлын улмаас ирээдүйд Банкны байр суурь өөрчлөгдөж болно.

2.3 Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС)

Тайлант жилд хэрэгжиж эхэлсэн шинэ СТОУС болон нэмэлт өөрчлөлтүүд

Тайлант жилд Банк нь Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс гаргасан 2020 оны 1-р сарын 1-нээс эхлэх санхүүгийн жилд шинээр хэрэгжиж эхэлсэн болон нэмэлт өөрчлөлтүүд хийгдсэн дараах СТОУС-уудыг хэрэгжүүлсэн.

Хэрэгжих хугацаа	Шинэ СТОУС болон нэмэлт өөрчлөлтүүд
2020 оны 1-р сарын 1	▶ СТОУС 3 Бизнесийн тодорхойлолт-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт ▶ НББОУС 1 ба НББОУС 8 Материаллаг байдлын Тодорхойлолт-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт ▶ СТОУС 9, НББОУС 39 ба СТОУС 7 Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт
2020 оны 6-р сарын 1	▶ СТОУС 16 Ковид-19-тэй холбоотой Түрээсийн Хөнгөлөлтийн нэмэлт өөрчлөлт

Дээр дурдсан шинэ СТОУС болон нэмэлт өөрчлөлтүүд нь Банкны санхүүгийн байдлын тайлан, тайлант хугацаа ба түүний өмнөх жилүүдийн орлого үр дүнгийн тайлан болон/эсвэл санхүүгийн тайлангийн тодруулгуудад материаллаг нөлөө үзүүлээгүй болно.

НББОУСЗ-өөс батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд

Банкны санхүүгийн тайлангуудыг батлан гаргах үед батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартуудын болон тайлбаруудыг доор тодруулсан болно. Банк эдгээр стандартууд болон нэмэлт өөрчлөлтүүдийг хэрэгжиж эхлэх үеэс дагаж мөрдөнө.

Хэрэгжих хугацаа	Шинэ стандартууд болон нэмэлт өөрчлөлтүүд
2021 оны 1-р сарын 1	▶ СТОУС 9, НББОУС 39, СТОУС 4 ба СТОУС 16 Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл – Үе шат 2
2022 оны 1-р сарын 1	▶ СТОУС 3-ын нэмэлт өөрчлөлт Үзэл баримтлалын тайлбар ▶ НББОУС 1-ийн нэмэлт өөрчлөлт Эргэлтийн ба Эргэлтийн бус өр төлбөрийн ангилал ▶ НББОУС 16-ын нэмэлт өөрчлөлт Үндсэн Хөрөнгө: Ашиглахаас өмнөх хөрөнгийн орлого ▶ НББОУС 37 Алдагдалтай Гэрээ – Гэрээний Биелэлтийн Өртөг өөрчлөлт ▶ 2018-2020 оны СТОУС-уудын жилийн сайжруулалтын өөрчлөлт
2023 оны 1-р сарын 1	▶ СТОУС 17 Даатгалын гэрээ
Шийдвэрлэгдээгүй	▶ СТОУС 10, НББОУС 28 Хөрөнгө оруулагч ба түүний хараат компани, хамтарсан компанийн хооронд худалдсан эсвэл хандивласан хөрөнгийн нэмэлт өөрчлөлт

Банкны удирдлага доор дурдсанаас бусад шинэ СТОУС болон нэмэлт өөрчлөлтүүд нь ирээдүйд санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй гэж үзэж байна.

2.3 Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС) (Үргэлжлэл)**НББОУСЗ-өөс батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд (Үргэлжлэл)****СТОУС 9, НББОУС 39 ба СТОУС 4 ба СТОУС 16 Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл-Үе шат 2-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт**

СТОУС 9, НББОУС 39, СТОУС 7, СТОУС 4 болон СТОУС 16 Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл – Үе шат 2 санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөр болон түрээсийн өр төлбөрийн нөхцөл өөрчлөлт, тусгайлсан хейджийн бүртгэлийн шаардлагууд мөн СТОУС 7 Санхүүгийн хэрэгслүүд: Тодруулга – д Өөрчлөлт болон хейджийн бүртгэлийн талаарх тодруулгын шаардлагуудыг хэрэгжүүлэхийг шаардсантай холбоотой нэмэлт өөрчлөлт юм.

- **Санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөр болон түрээсийн өр төлбөрийн нөхцөл өөрчлөх оруулах.** Шинэчлэлд шаардагдах өөрчлөлтийн практик аргыг танилцуулсан (жишиг хүүгийн шинэчлэлийн шууд үр дагавар болон шаардагдах өөрчлөлтийг эдийн засгийн хувьд дүйцүүлэн хийх шаардлагатай). Эдгээр өөрчлөлтийг үр ашигт хүүгийн түвшинг шинэчлэх замаар бүртгэдэг. Бусад бүх өөрчлөлтийг одоогийн СТОУС-ын шаардлагын дагуу бүртгэдэг. СТОУС 16-ийг нийцүүлэн түрээслэгчийн нягтлан бодох бүртгэлд ижил практик аргачлалыг санал болгосон;
- **Хейджийн нягтлан бодох бүртгэлийн шаардлагууд.** Нэмэлт өөрчлөлтийн дагуу хейджийн нягтлан бодох бүртгэлийг зөвхөн жишиг хүүгийн шинэчлэлээс болж зогсоохгүй. Хейджийн харилцаа (болон холбогдох баримтжуулалт)-г хейджийн зүйл, хейджийн хэрэгсэл, хейджийн эрсдэлд оруулсан өөрчлөлтийг агуулсан нэмэлт өөрчлөлт оруулах шаардлагатай. Өөрчлөгдсөн хейджийн харилцаа нь үр ашигтай шаардлагуудыг багтаасан хейджийн нягтлан бодох бүртгэлийг ашиглах бүх шалгуурыг хангасан байх ёстой; мөн
- **Тодруулгууд.** Банкинд тулгарч буй жишиг хүүгийн шинэчлэлээс үүсэх эрсдэлийн мөн чанар, цар хүрээ, аж ахуйн нэгж эдгээр эрсдэлийг хэрхэн удирдаж байгааг мөн Банк хоорондын санал болгож буй хүүгээс шилжих үйл явцыг хэрэглэгчдэд ойлгуулах зорилгоор нэмэлт өөрчлөлтөөр тодруулахыг шаардсан.

2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар Банкинд Лондонгийн банк хоорондын зээлийн хүү ("LIBOR")-тэй хэд хэдэн зээл байгаа бөгөөд жишиг хүүгийн шинэчлэлд хамаарна. Банкны гүйцэтгэх удирдлага нь энэхүү шинэ болон шинэчлэгдсэн СТОУС-ын хэрэгжилтийн нөлөөллийг үнэлж байгаа болно. Санхүүгийн тайлан дахь нөлөөллийг тодорхойлж дуусаагүй учир Банк нарийвчилсан үнэлгээг хийж дуустал шинэ болон шинэчлэгдсэн СТОУС-ын нөлөөллийг зөв тодорхойлох боломжгүй байна.

НББОУС 1 Эргэлтийн ба эргэлтийн бус өр төлбөрийн ангилал ба түүнтэй холбоотой нэмэлт өөрчлөлт

Нэмэлт өөрчлөлтөөр өр төлбөрийг богино хугацаатай буюу урт хугацаатай гэж ангилахын тулд төлбөр тооцоог хойшлуулах эрхийг тайлагнах өдрөөс хойш дор хаяж арван хоёр сарын хугацаанд үнэлэх талаар тодруулга, нэмэлт удирдамж өгсөн болно.

- ▶ Тайлант хугацааны эцэст байгаа эрхэд үндэслэн өр төлбөрийг эргэлтийн эсвэл эргэлтийн бус гэж ангилах ёстой гэж зааж өгсөн. Тодруулбал, нэмэлт өөрчлөлтөөр дараахь зүйлийг тодруулсан болно.
 - i. ангилалд менежментийн зорилго, 12 сарын хугацаанд өр төлбөрийг барагдуулах хүлээлт нөлөөлөх ёсгүй; болон
 - ii. эрх нь гэрээний шаардлагуудыг хангасан эсэхээс хамаарах нөхцөлтэй бол зээлдэгч гэрээний шаардлагыг шалгасан эсэхээс үл хамааран, тайлант хугацааны эцэст гэрээний шаардлагуудыг хангасан үед л эрх байна гэж үзнэ.
- ▶ Хэрэв өр төлбөр нь нөгөө талын сонголтоор өөрийн өмчийн хэрэгслийг шилжүүлэх замаар барагдуулах нөхцөлтэй тохиолдолд түүнийг эргэлтийн ба эргэлтийн бус гэж ангилахад нөлөөлөхгүй зөвхөн хэрэв аж ахуй нэгж НББОУС 32 Санхүүгийн хэрэгслүүд: Толилуулга дагуу өмчийн хэрэгслээс тусдаа сонголтыг хүлээн зөвшөөрдөг бол нөлөөлнө.

2020 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны төлөөгүй өр төлбөрийг үндэслэн нэмэлт өөрчлөлтийг хэрэглэснээр Банкны өр төлбөрийг дахин ангилахад хүрэхгүй.

Банкны гүйцэтгэх удирдлага нь энэхүү шинэ болон шинэчлэгдсэн СТОУС-ын хэрэгжилтийн нөлөөллийг үнэлж байгаа болно. Санхүүгийн тайлан дахь нөлөөллийг тодорхойлж дуусаагүй учир Банк нарийвчилсан үнэлгээг хийж дуустал шинэ болон шинэчлэгдсэн СТОУС-ын нөлөөллийг зөв тодорхойлох боломжгүй байна.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй**Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэл**

Банк нь санхүүгийн тайлангаа өөрийн үйл ажиллагааны болон тайлагналын мөнгөн тэмдэгт болох Монгол төгрөгөөр тайлагнадаг. Гадаад валютын гүйлгээг анх бүртгэхдээ гүйлгээ хийсэн өдрийн албан ханшаар үйл ажиллагааны мөнгөн нэгж рүү хөрвүүлж бүртгэнэ. Гадаад валютаар бүртгэсэн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг санхүүгийн тайлангийн өдрийн албан ханшаар дахин хөрвүүлдэг. Арилжааны бус үйл ажиллагаанаас үүссэн ханшийн бүх зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд “Үйл ажиллагааны бусад орлого” гэж бүртгэнэ. Түүхэн өртгөөрөө гадаад валютаар хэмжигдэх мөнгөн бус зүйлсийг гүйлгээ гарсан өдрийн албан ханшаар хөрвүүлнэ. Бодит үнэ цэнээрээ гадаад валютаар хэмжигдэх мөнгөн бус зүйлүүдийг бодит үнэ цэн нь тодорхойлогдсон өдрийн ханшаар хөрвүүлнэ. Бодит үнэ цэнээр бүртгэх мөнгөн бус зүйлүүдийн дахин хөрвүүлэлтээс үүссэн ханшийн зөрүүг ашиг, алдагдлыг шууд бусаар хүлээн зөвшөөрдөг мөнгөн бус зүйлсийн дахин хөрвүүлэлтээс үүссэн ханшийн зөрүүний валютын ханшийн зөрүүг бусад дэлгэрэнгүй орлогод шууд хүлээн зөвшөөрдөг.

Орлого, зардлыг хүлээн зөвшөөрөх

Эдийн засгийн өгөөж нь Банкинд орж ирэх нь тодорхой мөн хэмжих боломжтой үед орлогыг хүлээн зөвшөөрч бүртгэдэг. Орлогыг хүлээн зөвшөөрөхөөс өмнө дараах тусгай шалгуурууд хангагдсан байх ёстой. Үүнд:

(i) Хүүгийн цэвэр орлого

Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж байгаа эсвэл БҮЦАА бүртгэхээс бусад тохиолдолд санхүүгийн хэрэгслүүдийн хүүгийн орлого ба зардлыг үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолон "Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого" ба "Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал" гэж хүлээн зөвшөөрч цэвэр хүүгийн орлогод тус тус бүртгэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх санхүүгийн хэрэгслийн хүүг тайлант хугацааны бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт гэж үзэх бөгөөд "Арилжааны цэвэр алдагдал" болон "Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх бусад санхүүгийн хэрэгслийн цэвэр орлого"-д толилуулна. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд болон хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хэрэгслийн хүүгийн орлого эсхүл зардлыг үр ашигт хүүгийн арга ашиглан тооцоолно.

Үр ашигт хүүгийн түвшин нь ирээдүйн мөнгөн урсгалыг санхүүгийн хэрэгслүүдийн хүлээгдэж буй хугацаанд эсвэл түүнээс богино хугацааны туршид хорогдуулж санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны цэвэр дүнг гаргах хүүгийн хувь болно. Ирээдүйн мөнгөн урсгалыг тооцохдоо санхүүгийн хэрэгслүүдийн гэрээний бүх нөхцөлүүдийг харгалзан үзнэ.

Тооцоолохдоо санхүүгийн хэрэгслүүдийн гэрээний бүх нөхцөлүүд (жишээлбэл, урьдчилж төлөх сонголт) болох ирээдүйн зээлийн алдагдлаас бусад тухайн хэрэгсэлд шууд хамаарах аливаа төлбөр эсвэл өсөн нэмэгдэх зардал болон үр ашигт хүүгийн түвшинг харгалзан үзнэ.

Үнэ цэн нь буурсан санхүүгийн хөрөнгийн үр ашигт хүү нь ирээдүйн мөнгөн урсгалыг (хүлээн зөвшөөрөх үед хүлээгдэж буй эрсдэлийн санг оруулна) санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн бодит үнэ цэнтэй (ихэнх тохиолдолд худалдан авсан дүнтэй тэнцүү байна) нь тэнцүү болгон хорогдуулах хүү байна. Энэхүү тооцооллоор үр ашигт хүүгийн түвшин өөрчлөгдөнө.

1. Доор дурдсан 2 нөхцөлөөс бусад тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийн дансны нийт дүнгээс үр ашигт хүүгийн хэмжээгээр хүүгийн орлого тооцоолно. (i). Үнэ цэнийн бууралтад орсон (3-р түвшинд хамаарах) санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлогыг дансны нийт үнээс эрсдэлийн санг хассан дүнд үндэслэн үр ашигт хүүгийн хувиар тооцоолон олно. (ii). Үнэ цэнийн бууралттай санхүүгийн хөрөнгө худалдан авсан эсхүл санхүүгийн хөрөнгийг анх гаргахад үнэ цэнийн бууралтад орсон бол тухайн хөрөнгийн хорогдуулсан өртөгт үндэслэн эрсдэлээр тохируулсан хүүгийн хувь хэмжээгээр хүүгийн орлогыг тооцоолно.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Орлого ба зардлыг хүлээн зөвшөөрөх (Үргэлжлэл)

(ii) Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого

Үр ашигт хүүгийн бүрэлдэхүүн хэсэгт багтдаг хураамж, шимтгэлээс бусад хураамж шимтгэлийн орлого буюу зээлийн үйлчилгээний хураамж, зээл олгох үүрэгтэй холбоотой ашиглаагүй зээлийн үлдэгдэлд тооцсон шимтгэл хамтын санхүүжилтийн төлбөр зэрэг нь хураамж, шимтгэлийн цэвэр орлогод багтана.

Үйлчилгээ үзүүлсэнтэй холбоотой хураамж, шимтгэлийн орлогыг үйлчилгээ үзүүлэх үүргийг гүйцэтгэсэн үед буюу харилцагчид үйлчилгээний хяналтыг бүрэн шилжүүлсэн үед хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Хураамж ба шимтгэлийн зардлыг үйлчилгээг хүлээн авсан үед хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

(iii) Арилжааны цэвэр орлого

Арилжааны цэвэр орлогод "Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй" санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хүүгийн орлого, зардал, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн бүх олз, гарз болон ногдол ашиг хамаарна.

(iv) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийн цэвэр орлого

Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж байгаагаас бусад буюу БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө өр, төлбөрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн бүх олз гарзыг энэхүү орлогод хамааруулна.

Хейджийн нягтлан бодох бүртгэлийг дагаж мөрдөх сонголт хийгээгүй тохиолдолд эдийн засгийн хейджийн зорилгоор эзэмшиж байгаа үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн зөрүүг энэ орлогод хамааруулна.

Санхүүгийн хэрэгслүүд – анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараа үеийн хэмжилт

Бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг санхүүгийн хэрэгслүүдийг анх бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ. Анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн бодит үнэ цэнийг хамгийн сайн тодорхойлох зүйл нь гүйлгээний үнэ байна. Бодит үнэ цэн гүйлгээний үнийн хооронд зөрүү гарсан тохиолдолд анх хүлээн зөвшөөрөлтийн олз, гарзыг зөвхөн дараах тохиолдолд хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Адил төрлийн санхүүгийн хэрэгслийг арилжаалдаг зах зээлд сүүлийн үед гарсан гүйлгээний үнийг баримталсан эсхүл үнэлгээний аргачлалаар үнийг тогтоосон ба үнийн орц мэдээллийг зөвхөн ажиглагдахуйц зах зээлээс авсан. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө болон бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх өрийн хэрэгсэл дэх хөрөнгө оруулалтад хүлээгдэж буй эрсдэлийн санг хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Үүний үр дүнд санхүүгийн тайланд гарз хүлээн зөвшөөрнө.

(i) Хүлээн зөвшөөрөх өдөр

Бүх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө арилжаа хийсэн өдөр (Банк тухайн хэрэгслүүдийн гэрээний нэг тал болсон өдөр) хүлээн зөвшөөрнө. Санхүүгийн хөрөнгийг холбогдох хууль тогтоомжинд заасан хугацаа эсхүл зах зээлийн хэлцлээр тогтоосон хугацаанд худалдах эсхүл худалдан авах арилжааг "Хэвийн нөхцөлтэй арилжаа"-нд хамааруулан ойлгоно.

(ii) Санхүүгийн хөрөнгүүд – Ангилал болон хэмжилт

Санхүүгийн хөрөнгийн ангилал нь 'ЗҮТБХТ' гэж нэрлэгддэг мөнгөн урсгалын шинжилгээ болон бизнесийн загварын шинжилгээгээр тодорхойлогдоно.

'ЗҮТБХТ'-ийн шалгуурт нийцээгүй санхүүгийн хөрөнгийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдалд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөр бүртгэнэ.

'ЗҮТБХТ'-ийн шалгуурт нийцсэн санхүүгийн хөрөнгийг бизнесийн загварын шалгуураар үнэлнэ.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хэрэгслүүд – анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараа үеийн хэмжилт (СТОУС 9-ийг дагаж мөрдсөнтэй холбоотой шилжилтийн үнэ цэнийн бууралтаар) (Үргэлжлэл)

(ii) Санхүүгийн хөрөнгүүд – Ангилал болон хэмжилт (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн бизнесийн загварын шалгуур гэдэгт дараах ойлголтуудыг хамааруулна. Үүнд:

Хорогдуулсан өртгөөр хэмжсэн санхүүгийн хөрөнгө: Гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа бизнесийн загварт хамаарах санхүүгийн хөрөнгийг хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө: Гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах болон худалдан борлуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа бизнесийн загварт хамаарах санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэнэ.

БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө: Дээрх 2 бизнесийн загварын алинд нь ч хамаарахгүй санхүүгийн хөрөнгийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдалд бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн ангилалд толилуна.

(iii) Хорогдуулсан өртгөөр хэмжсэн санхүүгийн хөрөнгүүд

Санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө БҮЦ-ээр нь бүртгэх бөгөөд БҮЦ-д санхүүгийн хөрөнгөтэй шууд холбоотой гүйлгээний зардал, зээл олгохтой холбоотой хураамж, шимтгэлүүд багтана. Санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрсний дараа хорогдуулсан өртгөөр хэмжих буюу дансны үнэ дээр хуримтлагдсан хүүг нэмж, тайлант хугацааны үндсэн болон хүүгийн төлбөрийг хасаж бүртгэнэ. Эдгээр санхүүгийн хөрөнгүүдийг анх хүлээн зөвшөөрсөн өдрөөс эхлэн ирээдүйд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцоолно.

Гэрээ зурагдсан өдрөөр тодорхойлсон үр ашигт хүүгийн түвшинд үндэслэн хүүгийн орлогыг тооцоолно.

Энэхүү ангилалд Монгол Банк дахь харилцах болон бэлэн мөнгө, харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа, бусад банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах ба хадгаламж, репо хэлцэл, Засгийн газар болон Монгол Банкны өрийн бичиг, үнэт цаас багтана.

(iv) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө

Өрийн хэрэгсэл

Дараах 2 шалгуурыг хангасан өрийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэнэ: Үүнд:

-Бизнесийн загварын шалгуур: Санхүүгийн хөрөнгийг гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах болон худалдан борлуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа бизнесийн загвар ("цуглуулах, худалдан борлуулах"). Сүүлийн зорилго нь ач холбогдол багатай боловч бизнесийн загварын салшгүй хэсэг байдаг.

-Мөнгөн урсгалын загварын шалгуур: Санхүүгийн хөрөнгийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх шалгууртай адил.

Санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө бодит үнэ цэнээр бүртгэх бөгөөд уг хөрөнгөд хамаарах шууд зардлыг бодит үнэ цэнд оруулан тооцно. Дараах үеүдэд тэдгээрийг бодит үнэ цэнээр нь хэмжиж, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрнө. Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэгслийн ирээдүйд хүлээгдэж буй эрсдэлийн санг тооцдогтой адил БҮЦБДО-д бүртгэгдэх өрийн хэрэгслийн ирээдүйд хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцоолно. Өрийн хэрэгслийг худалдан борлуулсан өдрөөр өмнө нь уг хөрөнгөтэй холбоотойгоор бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн дүнг тайлант үеийн ашиг алдагдалд шилжүүлэн бүртгэнэ.

Үүнээс гадна, гэрээ байгуулах үед тодорхойлсон үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хүүгийн орлогыг тооцоолж орлого, үр дүнгийн тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хэрэгслүүд – анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараа үеийн хэмжилт (СТОУС 9-ийг дагаж мөрдсөнтэй холбоотой шилжилтийн үнэ цэнийн бууралтаар) (Үргэлжлэл)

(iv) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө (Үргэлжлэл)

Өмчийн хэрэгсэл

СТОУС 9-ийн хамрах хүрээнд багтах өмчийн бүх хөрөнгө оруулалтыг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр нь хэмжинэ. Гэхдээ бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэхээр сонгосон өмчийн хөрөнгө оруулалт үүнд хамаарахгүй. Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийн хэрэгслийг өртгөөр нь хэмжих сонголт байхгүй. Өрийн хэрэгслийг худалдан борлуулсан өдрөөр өмнө нь уг хөрөнгөтэй холбоотойгоор бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн дүнг тайлант үеийн ашиг, алдагдалд шилжүүлэн бүртгэхгүй. Хэрэв хүлээн авсан ногдол ашиг нь хөрөнгө оруулалтын өгөөжийг илэрхийлж байгаа бөгөөд өмчөөрх эргэн төлөлт биш бол тайлант үеийн ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Эдгээр хэрэгсэлд үнэ цэнийн бууралт тооцохгүй.

Банк нь өмчийн хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэхээр сонгосон.

(v) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө

Санхүүгийн хэрэгслүүдийг доор дурдсан нөхцөлд БҮЦАА-д бүртгэх сонголт хийж болно. Үүнд: (а) хэмжилт буюу хүлээн зөвшөөрөлтийн нийцгүй байдлыг арилгах эсвэл багасгах; (б) Банк санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг бүлэглэн бодит үнэ цэнийн үндсэн дээр удирдах; (в) санхүүгийн өр төлбөр нь нийлмэл санхүүгийн хэрэгслийг агуулсан бөгөөд энэ нь үндсэн гэрээтэй шууд харилцан хамааралгүй байх тохиолдол.

Энэ ангилалд ипотекийн зээлээр баталгаажсан бондод оруулсан хөрөнгө оруулалт болон ("ИЗББ") үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл багтана.

(vi) Зээлээр авсан санхүүжилт болон хоёрдогч өглөг

Зээлээр авсан санхүүжилт болон хоёрдогч өглөг нь гадаад дотоодын санхүүгийн байгууллагын өмнө гэрээгээр хүлээсэн үүрэг юм.

Анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа, зээл болон хоёрдогч өглөгийг дараагийн тайлант хугацаанд үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцохдоо зээл авах үеийн хөнгөлөлт, урамшуулал ба үр ашигт хүүгийн нэг салшгүй хэсэг болж буй зардлуудыг авч үзнэ.

Банкны зээлээр авсан болон хоёрдогч өглөгөөр авсан санхүүжилтийн шинжилгээг Тодруулга 22.4 болон 22.5-д тус тус толилуулсан.

(vii) Бусад банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж

Үүнд дотоод ба гадаадын арилжааны банк ба Монголбанкнаас гадаад валют болон төгрөгөөр байршуулсан бусад банк ба санхүүгийн байгууллагуудын харилцах дансан дахь хадгаламж багтана. (Тодруулга 22.2).

Бусад банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламжийг анх хүлээн зөвшөөрсний дараа үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хэрэгслүүд – анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараа үеийн хэмжилт (СТОУС 9-ийг дагаж мөрдсөнтэй холбоотой шилжилтийн үнэ цэнийн бууралтаар) (Үргэлжлэл)

(viii) Харилцагчдын харилцах, хадгаламж

Үүнд харилцагчдын байршуулсан харилцах данс, хугацаагүй болон хугацаатай хадгаламж багтана (Тодруулга 22.3).

Харилцагчдын харилцах, хадгаламжийн өр төлбөрийг анх хүлээн зөвшөөрсний дараа үр ашигт хүүгийн арга ашиглан хорогдуулсан өртгөөр хэмжинэ.

(ix) Санхүүгийн баталгаа

Санхүүгийн баталгааны гэрээ нь өрийн хэрэгслийн гэрээний нөхцөлийн дагуу төлөх төлбөрийг төлөх боломжгүй болсноос үүдэн баталгаа гаргуулагчийн өмнөөс баталгаа гаргагч буюу банк өрийн хэрэгсэл эзэмшигчид төлбөрийг барагдуулах үүрэг бий болгож буй гэрээ.

Банкны гаргасан санхүүгийн баталгааны гэрээг бодит үнэ цэнээр нь анх хэмжих бөгөөд хэрэв бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх сонголт хийгээгүй ба санхүүгийн хөрөнгийг бусдад шилжүүлснээр санхүүгийн баталгаа үүсээгүй бол санхүүгийн баталгааг дараагийн тайлант үеүдэд доорх 2 дүнгийн аль ихээр нь хэмжинэ.

- ▶ СТОУС 9-ийн дагуу тодорхойлсон алдагдлын хэмжээ; болон
- ▶ Банкны орлого хүлээн зөвшөөрөх бодлогын дагуу хүлээн зөвшөөрсөн хуримтлагдсан хүүгийн дүнгээс анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнг хассан дүн.

БҮЦАА-аар бүртгэгдээгүй санхүүгийн баталгааны гэрээг санхүүгийн байдлын тайланд эрсдэлийн сангаар тусгаж, үнэлгээний зөрүүг зээлийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын зардал (орлого)-р толилуулдаг. Банк санхүүгийн баталгааны гэрээг БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгсэлд бүртгэх сонголт хийгээгүй болно.

(x) Зах зээлийн хүүгээс доогуур хүүтэй зээл олгох үүрэг

Зах зээлийн хүүгээс доогуур хүүтэй зээл олгох үүргийг анх бодит үнэ цэнээр нь хэмжих бөгөөд хэрэв бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх сонголт хийгээгүй бол уг хэрэгслийг дараагийн тайлант үеүдэд доорх 2 дүнгийн аль ихээр нь хэмжинэ:

- ▶ СТОУС 9-ийн дагуу тодорхойлсон алдагдлын хэмжээ; болон
- ▶ Банкны орлого хүлээн зөвшөөрөх бодлогын дагуу хүлээн зөвшөөрсөн хуримтлагдсан дүнгээс анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнг хассан дүн.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдлаар бүртгээгүй зах зээлийн хүүгээс доогуур хүүтэй зээл олгох үүргийг санхүүгийн байдлын тайланд түүнд байгуулсан эрсдэлийн сангийн дүнгээр тусгаж, үнэлгээний зөрүүг бусад орлого хэсэгт толилуулна.

Банк зах зээлийн хүүгээс доогуур хүүтэй зээл олгох үүргийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх санхүүгийн хэрэгсэлд бүртгэх сонголт хийгээгүй болно.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)**Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө болон бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх өрийн хэрэгслийн үнэ цэнийн бууралт**

Зээлийн эрсдэлийн үнэ цэнийн бууралтын загвар нь хүлээгдэж буй алдагдал дээр үндэслэнэ. Энэ загвар нь хорогдуулсан өртгөөр эсвэл бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх зээл ба өрийн хэрэгсэл, бодит үнэ цэнээр нь бүртгээгүй зээл олгох үүрэг болон санхүүгийн баталгаа, мөн дансны авлага хамаарна. Өмчийн хөрөнгө оруулалтад үнэ цэнийн бууралтын гарз хүлээн зөвшөөрөхгүй.

(i) Ерөнхий загвар

Хөрөнгө анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш тухайн хөрөнгөтэй холбоотой зээлдэгчийн зээлийн эрсдэл хэрхэн өөрчлөгдсөн талаарх мэдээлэлд үндэслэн хөрөнгийг 3 “Түвшин”-д ангилах нөхцөлийг Банк тодорхойлсон. Үүнд:

- ▶ 12 сард ногдох хүлээгдэж буй алдагдалтай тэнцүү хэмжээний зээлийн эрсдэлийн сан (“Түвшин 1”): Хэрэв тайлангийн өдрөөр, санхүүгийн хэрэгслийн зээлийн эрсдэл нь анх хүлээн зөвшөөрсөн үеэс хойш мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өсөөгүй бол энэхүү санхүүгийн хэрэгслийн үнэ цэнийн бууралт нь 12 сард ногдох хүлээгдэж буй алдагдалтай тэнцүү байна (ирэх 12 сарын дотор төлбөрийн чадваргүй болох эрсдэлээс үүсэх);
- ▶ Үнэ цэнийн бууралтад ороогүй хөрөнгийн төлөгдөж дуусах хугацаа хүртэлх нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал (“Түвшин 2”): Анх хүлээн зөвшөөрсөн үеэс хойш санхүүгийн хэрэгслийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өссөнөөс үүссэн алдагдлын хэмжээ нь нийт хугацааны хүлээгдэж буй зээлийн алдагдалтай тэнцүү байна. Гэхдээ тухайн санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад ороогүй байна.
- ▶ Үнэ цэнийн бууралтад орсон хөрөнгийн төлөгдөж дуусах хугацаа хүртэлх нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал (“Түвшин 3”): Хөрөнгийн үнэ цэн буурсан үед алдагдлын дүн нь нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдалтай тэнцүү байна.

Ерөнхий загварыг СТОУС 9-ийн хамрах хүрээнд багтсан бүх хэрэгсэлд ашиглах бөгөөд үнэ цэн нь буурсан зээлийг худалдан авснаас бий болсон хөрөнгө болон анх гаргахад үнэ цэнийн бууралтад орсон хөрөнгийн хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг хялбаршуулсан аргаар хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

СТОУС 9-ийн хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын загвараар түвшин хоорондын уялдаа холбоог сайтар тодорхойлж өгсөн. Жишээ нь: Өмнөх тайлант хугацаанд хөрөнгө төлөгдөж дуусах хүртэлх хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн эрсдэлийн сан байгуулсан байсан ба дараагийн тайлант хугацаанд зээлийн эрсдэл буурсан бол тухайн хөрөнгийг буцаан 1-р түвшинд ангилах буюу 1-р түвшинд хамаарах хүлээгдэж буй зээлийн эрсдэлийн сан байгуулж болох юм.

1 болон 2 дугаар түвшинд хамаарах хөрөнгийн хүүгийн орлогыг дансны нийт дүнд үндэслэн тооцоолно. Харин 3 дугаар түвшинд хамаарах хөрөнгийн хүүгийн орлогыг тооцохдоо дансны цэвэр дүнд буюу дансны нийт дүнгээс зээлийн эрсдэлийн санг хассан дүнд үндэслэн тооцно.

Төлбөр төлөхгүй байх эрсдэл

Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцоолохын тулд төлбөр төлөхгүй байх эрсдэл буюу төлбөрийн доголдлыг тодорхойлох нь зүйтэй. Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцоолох болон зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйцээр өссөн гэх үзүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх төлбөр төлөхгүй байх магадлалыг (ТТБМ) ашиглан 12 сарын болон нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцоолдог.

Төлбөр төлөхгүй байх эрсдэл буюу төлбөрийн доголдолд гэдэгт дараах зүйлсийг хамааруулна. Үүнд:

- ▶ Үндсэн болон хүүгийн төлбөр 90 хоногоос дээш хэтрэх,
- ▶ Харилцагч зээлийн төлбөрөө Банкинд бүрэн төлөхгүй байх магадлалтай.

Банк харилцагчийн зээлийн төлбөрөө төлөх чадвартай байгаа эсэхийг үнэлэхдээ тоон болон чанарын үзүүлэлтийг харгалзан үздэг.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө болон бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх өрийн хэрэгслийн үнэ цэнийн бууралт (Үргэлжлэл)

Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт

Банк үнэ цэнийн бууралт тооцох хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээнд өссөн эсэхийг байнга хянаж байдаг. Хэрэв зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйцээр өссөн бол Банк хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцохдоо 12 сард ногдох биш хөрөнгө төлөгдөж дуусах хүртэлх нийт хугацаанд тооцоолно.

Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоор ашигтай арга буюу тайлант хугацааны эцэст зээлийн эрсдэл “бага” гэж үнэлэгдсэн хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өсөхгүй гэсэн үзэл баримтлалыг ашиглахыг зөвшөөрдөггүй. Тиймээс банк тайлант хугацаа бүрт үнэ цэнийн бууралт тооцох хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээнд өссөн эсэхийг үнэлж үздэг.

Хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээнд өссөн эсэхийг үнэлэхдээ Банк санхүүгийн хэрэгслийн үлдэх хугацаанд төлбөр төлөгдөхгүй байх эрсдэлийг тухайн санхүүгийн хэрэгслийг анх хүлээн зөвшөөрөх үед тооцоолсон эрсдэлтэй харьцуулна. Энэхүү тооцоололд тоон болон чанарын үзүүлэлт, зээлийн эрсдэлийн түүхэн мэдээлэл болон эдийн засгийн ирээдүйн нөхцөл байдал зэргийг харгалзан авч үзнэ.

Эдийн засгийн нөхцөл байдлыг таамагласан хувилбарууд нь хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараагийн тайлант үеүдэд төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлалыг тодорхойлох суурь болно. Эдийн засгийн нөхцөл байдлыг таамагласан хувилбарууд нь төлбөр төлөгдөхгүй байх өөр, өөр магадлалын хувилбарыг бий болгоно. Эдгээр хувилбаруудын жигнэсэн дундаж магадлалын хувь хэмжээ нь зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээнд өссөн эсэхийг тодорхойлоход ашиглагдана.

(ii) Хялбаршуулсан загвар

Тайлант хугацаа бүрт Хялбаршуулсан аргаар хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрсөн үеэс хойш нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдалтай тэнцэх зээлийн эрсдэлийн санг тооцох бөгөөд дараагийн тайлант хугацаанд эрсдэлийн сангийн дүнг дахин тооцоолно. Банк энэ загвараар дансны авлагад байгуулах эрсдэлийн санг тооцоолдог.

Бүтэц өөрчлөгдсөн зээл

Банк боломжтой тохиолдолд, барьцаа хөрөнгөөр зээлийн үүргийн гүйцэтгэлийн хангахаас илүүтэйгээр зээлийн нөхцөлд өөрчлөлт хийхийг эрмэлздэг. Үүнд төлбөрийн хуваарийг сунгах болон шинэ зээл олгох зохицуулалтууд хамаарна. Зээлийн бүтэц буюу нөхцөлийг өөрчилсний дараа үнэ цэнийн бууралтыг нөхцөл өөрчлөхөөс өмнөх үр ашигт хүүгийн түвшинд үндэслэн тооцох бөгөөд уг зээлийг хугацаа хэтэрсэн зээлийн ангилалд оруулахгүй.

Бүтэц өөрчлөгдсөн зээл өөрчлөгдсөн нөхцөлийн хүрээнд байгаа эсэх болон ирээдүйн төлбөрүүд хийгдэх магадлал байгаа эсэхэд удирдлагын зүгээс байнга хяналт тавина. Анхны үр ашигт хүүгийн түвшинг ашиглан тусгайлсан болон бүлгийн үнэлгээгээр зээлийн үнэ цэнийн бууралтыг тодорхойлно.

Данснаас хасах

Банк санхүүгийн хөрөнгө бүхэлдээ эсхүл зарим хэсэг нь эргэн төлөгдөхгүй гэж үзсэн тохиолдолд зээл болон өрийн үнэт цаасыг данснаас хасаж бүртгэдэг. Данснаас хасах гэж буй хөрөнгийн төлбөрийг төлөх орлогын эх үүсвэр эсхүл хөрөнгө харилцагчид байхгүй гэдгийг нотолсон тохиолдолд тухайн хөрөнгийг данснаас хасаж бүртгэдэг. Данснаас хасах гэдэг нь өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн хөрөнгийг буцаах гүйлгээ юм.

Гэвч, нягтлан бодох бүртгэлийн онолд данснаас хасах нь эрх зүйн утгаараа харилцагчаас авах өрийг хэрэгсэхгүй болгож байгаа хэрэг биш бөгөөд ирээдүйд харилцагчийн төлбөрийн чадвар сайжирсан тохиолдолд өр төлбөрийг барагдуулахыг шаардах юм. Банк санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасахдаа шүүхийн шийдвэрийг үндэслэдэг. Шийдвэр гүйцэтгэх үйл ажиллагаанаас нөхөн төлбөр хүлээж авбал үүнийг үнэ цэнийн бууралтын олз гэж бүртгэнэ.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)**Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг данснаас хасах****(i) Санхүүгийн хөрөнгө**

Дараах тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг (эсхүл, санхүүгийн хөрөнгийн зарим хэсгийг эсхүл хоорондоо бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн зарим хэсгийг) данснаас хасаж бүртгэнэ. Үүнд:

- ▶ Тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрх нь дууссан, эсхүл
- ▶ Банк тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсхүл "дамжуулан өнгөрөөх" хэлцлийн дагуу хүлээн авсан мөнгөө нийт дүнгээр нь удаан хугацаагаар саатуулахгүйгээр гуравдагч талд төлөх үүрэг хүлээсэн, эсхүл
 - ▶ Банк хөрөнгийн бүх эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлсэн, эсхүл
 - ▶ Банк тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлээгүй боловч хөрөнгийн хяналтыг шилжүүлсэн.

Банк хөрөнгөөс мөнгө хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсхүл "дамжуулан өнгөрөөх" хэлцэл хийсэн боловч хөрөнгөтэй холбоотой ихэнх эрсдэл, өгөөж болон хяналтыг шилжүүлээгүй тохиолдолд хөрөнгийг Банкны уг хөрөнгөд үргэлжлүүлэн оролцсоор байх хэмжээгээр нь хүлээн зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд Банк холбогдох өр төлбөрийг мөн хүлээн зөвшөөрнө. Шилжүүлсэн хөрөнгө ба холбогдох өр төлбөрийг Банкны хадгалж үлдсэн эрх, үүргийг тусган харуулсан сууриар хэмжинэ.

Энэхүү үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн баталгаа хэлбэртэй байвал оролцоог тус хөрөнгийн анхны бүртгэлийн дүн ба Банкны төлөх шаардлагатай болох хамгийн их дүнгийн аль багаар хэмжинэ.

(ii) Санхүүгийн өр төлбөр

Санхүүгийн өр төлбөрийг төлөхөөс чөлөөлөгдсөн, өр төлбөр цуцлагдсан эсхүл хугацаа нь дууссан бол данснаас хасаж бүртгэдэг. Хэрэв одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн зээлдүүлэгч нь хэвээрээ боловч ялгаатай нөхцөлтэй зээлийн гэрээгээр сольсон эсхүл одоо байгаа зээлийн нөхцөл эрс өөрчлөгдсөн бол эдгээр өөрчлөлт шинэчлэлтийг санхүүгийн өр төлбөрийг өмнө бүртгэсэн дүнг данснаас хассан ба шинэ өр төлбөрийн хүлээн зөвшөөрсөн гэж үзнэ. Санхүүгийн өр төлбөрийн анхны бүртгэлийн дүн ба төлсөн дүн хоёрын зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд

Банкны гадаад валютын ханшийн эрсдэлийг удирдах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд. Үүсмэл хэрэгслүүдэд гадаад валютын форвард гэрээнүүд болон валютын своп гэрээнүүд багтана. Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг тодруулга 14.2 хэсэгт харуулав.

Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн гэрээг байгуулсан өдрөөр бодит үнэ цэнээр нь хүлээн зөвшөөрч, тайлангийн дараах үе бүрт бодит үнэ цэнээр дахин хэмжинэ. Үнэлгээний зөрүүнээс үүссэн олз, гарзыг тайлант үеийн ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь эерэг бол санхүүгийн хөрөнгөөр сөрөг бол санхүүгийн өр төлбөр хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

Бодит үнэ цэнийн тодорхойлолт

Идэвхтэй зах зээл дээр арилжаалагдаж буй санхүүгийн хэрэгслүүдийн санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрөөрх бодит үнэ цэн нь аливаа гүйлгээний зардлыг хасаагүй биржийн ханш болон дилерийн үнэ (урт позицйн хувьд нийлүүлэлтийн үнэ, богино позицйн хувьд эрэлтийн үнэ) -н дээр үндэслэнэ.

Идэвхтэй зах зээл дээр бүртгэлгүй санхүүгийн хэрэгслүүдийн хувьд бодит үнэ цэнийг нь тохиромжтой үнэлгээний аргуудыг ашиглан тодорхойлно. Эдгээр аргуудад өнөөгийн үнэ цэнийн аргачлал, зах зээлийн үнийн мэдээлэл нь ажиглагдахуйц адил төстэй санхүүгийн хэрэгсэлтэй харьцуулах арга, опционы үнэлгээний загвар, зээлийн загвар болон бусад тохиромжтой аргууд багтана.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)**Бодит үнэ цэнийн тодорхойлолт (Үргэлжлэл)**

Зах зээл дээрх сүүлийн үеийн арилжааны мэдээлэл эсхүл ашиглаж болохуйц зах зээлийн мэдээлэл байхгүй тохиолдолд зарим төрлийн санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг үнэлгээний арга ашиглан тодорхойлж бүртгэдэг. Тэдгээрийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо бодит зах зээлийн гүйлгээний дүн болон үнийг тооцож үүнээс банк хамгийн тохиромжтой үнэлгээний загварыг ашигладаг. Позит хаах үнэ, үнэлгээний нэмэх, хасах тохируулга, хөрвөх чадварын зөрүү, тухайн загварын хязгаарлалтууд нь авах зарах үнийн зөрүүг тодорхойлоход нөлөөлөх бөгөөд тэдгээр нөлөөллийн хамрах хүрээгээр загварт тохируулга хийдэг. Түүнчлэн санхүүгийн хэрэгслийг анх бүртгэхдээ эхний өдрийн үнэлгээнээс үүссэн олз, гарзыг хойшлуулан бүртгэх бөгөөд үнэлгээнд ашигласан орц мэдээлэл баттай болсон үед эсхүл хэрэгслүүдийг данснаас хасах үед олз, гарзыг тайлант үеийн ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийн шинжилгээ болон бусад шаардлагатай мэдээллийг тодруулга 29-д тусгасан.

Санхүүгийн хэрэгслүүдийг цэвэр дүнгээр тайлагнах

Зөвхөн хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэврээр барагдуулах хуулиар олгогдсон эрхтэй, тооцоог цэвэр дүнгээр нь барагдуулах, эсхүл хөрөнгийг борлуулж өр төлбөрийг нь барагдуулах ажлыг нэгэн зэрэг хийхээр зэхэж байгаа тохиолдолд л санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг хооронд нь хааж, цэвэр дүнгээр нь тайлан тэнцэлд толилуулж болно. Мастер үр дүнгийн тооцооны гэрээнүүдийн хувьд энэ нөхцөлүүд ерөнхийдөө хэрэгждэггүй учраас холбогдох хөрөнгө болон өр төлбөрийг нийт дүнгээр нь санхүүгийн байдлын тайланд тус тусад нь толилуулдаг.

Санхүүгийн хөрөнгө /өр төлбөрийн нөхцөл өөрчлөлт

Хэрэв гэрээний мөнгөн урсгалыг дахин хэлэлцсэн өөрөөр хэлбэл өөрчлөлт оруулсан үед санхүүгийн хөрөнгө/өр төлбөрийн нөхцөл өөрчлөлт үүсдэг.

Санхүүгийн хөрөнгө/ санхүүгийн өр төлбөрийн гэрээний нөхцөл өөрчлөхөд, Банк шинэчилсэн нөхцөл нь холбогдох бүх баримт мэдээ, нөхцөл байдал түүнчлэн чанарын хүчин зүйлсийг харгалзан үзэж анхны нөхцөлөөс ихээхэн өөрчлөлт байгаа эсэхийг үнэлдэг. Хэрэв чанарын үнэлгээ нь шийдвэр гаргахаар биш бол шинэ нөхцөлийн дагуу хүлээн авсан аливаа хураамж болон төлсөн шимтгэлийг цэвэрлэсэн дүн, анхны үр ашигт хүүг ашиглан дискаунталсан мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэн, анхны санхүүгийн хөрөнгө (данснаас хассан хөрөнгийн дансны үнээр бууруулсны дараах) болон санхүүгийн өр төлбөрийн үлдэгдэл мөнгөн урсгалын дискаунталсан мөнгөн гүйлгээнээс 10 хувиас бага байвал Банк нь нөхцөлийн өөрчлөлтийг нөлөө бүхий гэж тооцдог.

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг бүртгэлээс хасахад хүргэхгүй нөлөө бүхий биш нөхцөл өөрчлөлттэй бол зохих санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн дансны үнийг санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрүүдийн анхны үр ашигт хүүгээр өөрчлөгдсөн гэрээний мөнгөн урсгалыг дискаунтлан өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоолдог. Гүйлгээний өртөг эсвэл шимтгэлийг өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрийн дансны үнэд тохируулж үлдсэн хугацаанд хорогдуулна. Санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрийн дансны үнийн аливаа тохируулгыг нөхцөл өөрчлөлт орсон өдөр ашиг, алдагдалд бүртгэдэг.

Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мөнгөн гүйлгээний тайланд тайлагнасан мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөнд касс дахь мөнгө, Монголбанкн дахь хязгаарлалтгүй харилцах данс, бусад банкуудад байршуулсан харилцах ба 3 сар түүнээс бага хугацаатай хадгаламжууд орно.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)**Үндсэн хөрөнгө**

Тайлант хугацаа бүрийн эцэст үйлчилгээ үзүүлэх эсвэл захиргааны зорилгоор эзэмшиж буй барилга болон газраас бүрдсэн үл хөдлөх хөрөнгийг бодит үнэ эс хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр тусгадаг. Бусад бүх үндсэн хөрөнгө ба тоног төхөөрөмж анхны өртгөөс хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг(хэрэв байгаа бол) хассан дүнгээр тусгадаг.

Үйлчилгээ үзүүлэх эсвэл захиргааны зорилгоор ашиглагдах дуусаагүй барилгыг анхны өртгөөс бүртгэгдсэн үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр тусгадаг. Эдгээр дуусаагүй барилгыг ашиглагдах зорилготой нь нийцүүлэн тохирох үндсэн хөрөнгө ба тоног төхөөрөмжийн ангилалд баригдаж дууссан үед нь ангилна. Эдгээр хөрөнгийг ашиглагдах зорилгод хэрэглэх боломжтой болсон үеэс бусад үндсэн хөрөнгүүдийн адил сууриар тооцон элэгдүүлж эхэлнэ.

2018 онд банк үл хөдлөх хөрөнгийн үнэлгээний бодлогоо өөрчилж (газар болон барилга) өртгийн загвараас дахин үнэлгээний аргад шилжсэн.

Үйл ажиллагаанд ашиглаж буй үл хөдлөх хөрөнгийг дахин үнэлсэн дүнгээр санхүүгийн байдлын тайланд тусгасан бөгөөд ингэхдээ дахин үнэлгээ хийсэн өдрөөрх бодит үнэ цэнээс хуримтлагдсан элэгдэл болон хуримтлагдсан үнэ цэнийн бууралтыг хасаж тооцсон. Дахин үнэлгээг хангалттай ойрхон давтамжтайгаар хийсэн бөгөөд ингэснээр дансны үнэ нь тайлант хугацааны эцэст бодит үнэ цэнээр хэмжсэнээс материаллагаар зөрөхгүй болно.

Дахин үнэлсэн үндсэн хөрөнгийн элэгдлийг тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг. Дахин үнэлсэн хөрөнгийг худалдах эсвэл ашиглалтаас хасах үед дахин үнэлгээний нөөцөд үлдсэн нэмэгдлийг хуримтлагдсан ашиг руу шууд шилжүүлнэ. Хөрөнгөд үүссэн дахин үнэлгээний бууралт нь өмнө нь орлогын тайланд бүртгэгдсэн бол тухайн хөрөнгөд үүссэн үнэлгээний нэмэгдлийг урьд нь бүртгэсэн бууралтын хэмжээнээс хэтрэхгүй дүнгээр орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрч бүртгэх бөгөөд үүнээс бусад тохиолдолд хөрөнгийн дахин үнэлгээнээс үүссэн нэмэгдлийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод буюу өмчийн өөрчлөлтийн тайлангийн дахин үнэлгээний нөөц дансанд бүртгэнэ. Барилга болон тоног төхөөрөмжийн дахин үнэлгээнээс үүссэн дансны үнийн бууралт нь тухайн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөцийн үлдэгдлээс хэтрэх тохиолдолд орлогын тайланд дахин үнэлгээний үнэ цэнийн бууралтын гарзад бүртгэнэ. Дахин үнэлсэн хөрөнгийг худалдах эсвэл ашиглалтаас хасах үед тухайн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөцөд бүртгэлтэй нэмэгдлийг хуримтлагдсан ашиг руу хэрэгжүүлж бүртгэнэ.

Үндсэн хөрөнгийн өртөг эсвэл дахин үнэлсэн дүнгээс тэдгээрийн үлдэх өртгийг хассан дүнг шулуун шугамын аргаар, ашиглалтын жилд нь элэгдүүлдэг. Тооцоолсон ашиглалтын жил, үлдэх өртөг болон элэгдлийг бодох аргыг тайлан гаргах өдрөөр хянаж үздэг ба тооцооллыг өөрчлөх шаардлагатай байвал нөлөөллийг нь ирэх жилүүдэд залруулдаг.

Хөрөнгө тус бүрийн өртгийг үлдэх өртөг хүртэл нь, ойролцоолон тооцоолсон дараах ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргаар элэгдүүлнэ.

Барилга	40 жил
Тавилга, эд хогшил	10 жил
Компьютер, техник хэрэгсэл	3 - 10 жил
Тээврийн хэрэгсэл	10 жил
Түрээсийн хөрөнгийн сайжруулалт	Түрээсийн хугацаа болон ашиглалтын хугацааны аль багад
Ашиглах зорилгоор эзэмшиж буй газар	Элэгдүүлэхгүй

Үндсэн хөрөнгийг худалдан борлуулах үед эсхүл түүний ашиглалт, борлуулалтаас ирээдүйд эдийн засгийн үр ашиг олохгүй болсон үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Үндсэн хөрөнгийн борлуулалтын цэвэр орлого (хэрэв байгаа бол), дансны цэвэр үнэ хоёрын зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)**Биет бус хөрөнгө**

Банкны биет бус хөрөнгөд компьютерын программ хангамж, лиценз, патент, эрхийн өртөг орно.

Зөвхөн биет бус хөрөнгийн өртгийг зохистойгоор хэмжиж болох ба хүлээгдэж буй эдийн засгийн ирээдүйн өгөөж нь Банкинд орж ирэх нь магадлалтай болсон үед л биет бус хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө.

Тусад нь авсан биет бус хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө өртгөөр нь бүртгэдэг. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, биет бус хөрөнгийг хуримтлагдсан хорогдуулалт болон үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр тайланд тусгадаг.

Биет бус хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа нь тодорхой эсхүл тодорхой бус эсэхийг үнэлнэ. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийг эдийн засгийн үр ашигтай хугацааны туршид нь хорогдуулна. Ашиглалт нь тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулах хугацаа болон аргыг хамгийн багадаа санхүүгийн жил бүрийн эцэст хянаж үздэг. Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацаа эсхүл хүлээгдэж буй ирээдүйн үр өгөөжийн хэв загварт орсон өөрчлөлтийг хорогдуулалтын хугацаа эсхүл аргын аль тохиромжтойг нь өөрчлөх замаар бүртгэлд тусгах ба уг өөрчлөлтийг нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын өөрчлөлт гэж үзнэ.

Хязгаарлагдмал хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулалтын зардлыг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд биет бус хөрөнгийн үүрэгтэй нь нийцсэн зардлын бүлэгт хүлээн зөвшөөрнө.

Биет бус хөрөнгийн өртгийг дараах ойролцоогоор тооцоолсон ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргыг ашиглан, үлдэх өртөг хүртэл нь хорогдуулна. Үүнд:

Компьютерын програм хангамж	1 - 10 жил
Патент ба эрхүүд	1 - 10 жил

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө гэж түрээсийн орлого болон хөрөнгийн үнийн өсөлтөөс өгөөж хүртэх зориулалттай хөрөнгийг нэрлэх бөгөөд бизнесийн хэвийн үйл ажиллагаанд эсвэл үйлчилгээ үзүүлэх болон удирдлагын зорилгоор ашиглагдаж буй хөрөнгийг оруулж тооцохгүй.

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг анх бүртгэхдээ ажил гүйлгээний зардлыг оруулан тооцож өртгөөр нь бүртгэх ба дараа үеүдэд хэмжихдээ бодит үнэ цэнийн аргыг ашиглана. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн бодит үнэ цэн гэдэг нь тухайн хөрөнгийг хэвийн ажил гүйлгээний журмаар борлуулахад хүлээж авах ажил гүйлгээний зардлыг хасаагүй орлого юм. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өсөлт, бууралтаас үүдэлтэй олз эсвэл гарзыг тухайн жилд нь орлогын тайланд тусгадаг.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Түрээс

Хэрвээ ямар нэгэн төлбөрөөр тогтсон хугацааны туршид тодорхой хөрөнгийг ашиглаж, хянах эрх гэрээнд үүссэн бол тухайн гэрээг түрээсийн гэрээ эсвэл уг гэрээнд түрээсийн зүйл агуулагдсан байна гэж үзнэ.

Түрээслэгч

Гэрээний зүйл тус бүрийн төлбөрийн хуваарилалт

Банк нь түрээсийн зүйл ба нэмэлтээр нэг эсвэл түүнээс дээш түрээс эсвэл түрээсийн бус зүйл агуулсан гэрээний хувьд түрээсийн зүйлийн гэрээ нэг бүрийн төлбөрийг түрээсийн зүйлийн холбогдох нэг бүрийн үнэ ба түрээсийн бус зүйлийн нэг бүрийн үнийн нийлбэр дээр суурилан хуваарилна.

Богино хугацаат түрээс ба бага үнэтэй хөрөнгийн түрээс

Банк нь гэрээ эхэлснээс хойш 12 сар ба түүнээс бага хугацаанд түрээслэх худалдан авах нөхцөлгүй салбар төвүүдийн түрээсийг богино хугацаат түрээсээр хүлээн зөвшөөрнө. Бага үнэтэй хөрөнгийн түрээсийг мөн адил хүлээн зөвшөөрнө. Богино хугацаат түрээсийн төлбөр ба бага үнэтэй хөрөнгийг түрээсийг шулуун шугамын арга эсвэл бусад системчлэгдсэн аргууд дээр суурилан түрээсийн хугацаанд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Ашиглах эрхтэй хөрөнгө

Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн өртөгт дараах зүйлс багтана:

- ▶ Түрээсийн өр төлбөрийн анх тооцсон дүн;
- ▶ Түрээс эхэлснээс эсвэл эхлэхээс өмнө төлсөн түрээсийн төлбөрөөс түрээснээс авсан урамшууллыг хассан дүн;
- ▶ Банкнаас анх гарсан шууд зардлууд; болон
- ▶ Түрээсийн шаардсан нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор тодорхой хөрөнгийг задлах ба нүүлгэх, хөрөнгө байрлах газрыг сэргээх эсвэл тухайн хөрөнгийг сэргээхэд Банкнаас гарсан зардлын тооцоолол.

Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг өртгөөс үнэ цэнийн бууралт болон хуримтлагдсан элэгдлийг хассан дүн ба түрээсийн өр төлбөрийн дахин тооцооллын залруулсан дүнгээр тусгадаг.

Банк нь түрээсийн гэрээ дуусгавар болох үед тодорхой түрээсийн хөрөнгийн өмчлөлийг шилжүүлэн авах бол ашиглах эрхтэй хөрөнгийг түрээс эхэлсэн өдрөөс эхлэн ашиглагдах хугацаа дуусгавар болох хүртэл элэгдүүлнэ. Өөрөөр заагаагүй бол, ашиглах эрхтэй хөрөнгийг тооцоолсон ашиглагдах хугацаа ба түрээсийн хугацааны аль багаар нь шулуун шугамын аргаар элэгдүүлнэ.

Банк нь түрээсийн гэрээ дуусгавар болох үед тодорхой түрээсийн хөрөнгийн өмчлөлийг худалдан авах нөхцөлөө ашиглан шилжүүлэн авах бол ашиглах эрхтэй хөрөнгийн өртөг, үнэ цэнийн бууралт болон хуримтлагдсан элэгдлийн дүнгүүдийг үндсэн хөрөнгөөр бүртгэнэ.

Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн үндсэн хөрөнгө мөр дээр толилуулна.

Банк нь хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө болон бараа материалын тодорхойлолтод нийцээгүй ашиглах эрхтэй хөрөнгийг эдгээр тодорхой хөрөнгийг шилжүүлэн авсантай адил үндсэн хөрөнгө-д толилуулна. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө болон бараа материалын тодорхойлолтод нийцсэн ашиглах эрхтэй хөрөнгийг хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө болон дуусаагүй хөрөнгө/борлуулах зориулалттай хөрөнгө-д толилуулна.

Буцаан авах түрээсийн барьцаа

Төлөгдсөн буцаан авах түрээсийн барьцааг СТОУС 9 Санхүүгийн хэрэгсэл-ийн дагуу бодит үнэ цэнээр нь анх хүлээн зөвшөөрнө. Анх хүлээн зөвшөөрсөн бодит үнэ цэнийн залруулга нь нэмэлт түрээсийн төлбөр байх ба ашиглах эрхтэй хөрөнгийн өртөгт оруулан бүртгэнэ.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Түрээс (Үргэлжлэл)

Түрээслэгч

Түрээсийн өр төлбөр

Банк нь түрээс эхэлсэн өдрөөр төлөгдөөгүй байсан түрээсийн төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнээр түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн. Түрээсийн өр төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоход Банк нь түрээсийн хүүгийн түвшин тодорхойлох боломжгүй үед түрээс эхлэх өдрөөр түрээсийн гэрээний нуугдмал хүү мэдэгдэхгүй бол өсөн нэмэгдэх хүүг ашигласан.

Түрээсийн төлбөрт дараах зүйл багтсан:

- ▶ тогтмол төлбөрүүдээс (бодит тогтмол төлбөрүүд) түрээсийн урамшууллыг хассан дүн;
- ▶ гэрээ эхлэх өдрөөр үнийн индекс эсвэл ханшийг ашиглан тодорхойлогдсон үнийн индекс эсвэл ханшнаас хамааралтай хувьсах түрээсийн төлбөрүүд;
- ▶ үлдэх өртгийн баталгаагаар Банкнаас төлөгдөх боломжтой төлбөрийн дүн;
- ▶ худалдан авах нөхцөлтэй үед худалдан авалтын боломжит үнэ;
- ▶ түрээсийн гэрээнд Банк нь түрээсийн хугацааг цуцлах эрхтэй үед түрээсийн гэрээг цуцлахад үүсэх торгууль.

Түрээсийн зах зээлийн үнээр хувьсан өөрчлөгдөх түрээсийн төлбөрийг гэрээ эхэлсэн өдрөөр түрээсийн зах зээлийн үнээр анх хүлээн зөвшөөрнө. Үнийн индекс эсвэл ханшнаас хамааралгүй хувьсах түрээсийн төлбөрийг түрээсийн өр төлбөр ба ашиглах эрхтэй хөрөнгийн дүнд оруулахгүй ба түрээсийн төлбөр гарсан тохиолдолд эсвэл нөхцөлд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Гэрээ эхэлснээс хойш түрээсийн өр төлбөрийг хүүгийн өсөлт ба түрээсийн төлбөрийн дүнгээр тохируулсан.

Дараах тохиолдолд Банк нь түрээсийн өр төлбөрийг (ашиглах эрхтэй хөрөнгөтэй холбоотой тохирох залруулгын хамт бүртгэж) дахин хэмжинэ:

- ▶ Түрээсийн хугацаа өөрчлөгдсөн эсвэл худалдан авах нөхцөлтэй гэрээтэй үед дахин үнэлгээ хийсэн өдрөөрх хорогдуулалтын түвшинг ашиглан хорогдуулсан түрээсийн төлбөрөөр хэмжигдэх түрээсийн өр төлбөрийг дахин үнэлж өөрчлөлт орсон;
- ▶ Анх ашигласан хорогдуулалтын түвшинг ашиглан хорогдуулсан түрээсийн төлбөрөөр хэмжигдэх түрээсийн өр төлбөрийг тодорхойлох үед гарсан баталгаат үлдэх өртөгт нөлөөлсөн түрээсийн зах зээлийн боломжит төлбөрийн түрээсийн зах зээлийн түвшин өөрчлөгдсөнөөр түрээсийн төлбөр өөрчлөгдсөн.

Түрээсийн өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайланд тусад нь толилуулж, холбогдох тодруулгыг мөн тусад нь харуулна.

Түрээсийн гэрээний нөхцөл өөрчлөлт

Банк нь дараах тохиолдолд түрээсийн нөхцөл өөрчлөлтийг тусдаа түрээсээр бүртгэнэ:

- ▶ өөрчлөлт нь нэмэлтээр нэг болон түүнээс дээш тодорхой хөрөнгө ашиглах эрх үүсгэж, түрээсийн зүйлийг нэмэгдүүлсэн; ба
- ▶ түрээсийн үзүүлэлтүүд нь түрээсийн гэрээ тус бүр дээр тусгайлан заасан нөхцөл үүссэн үед түрээсийн зүйлийг нэмэгдүүлэхэд хэмжигдэхүйц нэг бүрийн үнээр өссөн.

Банк нь тусдаа түрээсээр бүртгэгдэхгүй түрээсийн нөхцөл өөрчлөлтийн хувьд өөрчлөгдсөн түрээсийн гэрээний хугацааг харгалзан өөрчлөлт орсон өдрөөрх шинэчлэгдсэн хорогдуулалтын түвшинг ашиглан шинэчлэгдсэн түрээсийн төлбөрийг хорогдуулан түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө.

Банк нь түрээсийн өр төлбөр шинэчлэгдсэн тохиолдолд ашиглах эрхтэй хөрөнгийн дүнг тохируулж бүртгэнэ. Өөрчлөгдсөн түрээсийн гэрээнд түрээсийн зүйл ба нэмэлтээр нэг эсвэл түүнээс дээш түрээс эсвэл түрээсийн бус зүйл агуулсан гэрээний хувьд түрээсийн зүйлийн гэрээ нэг бүрийн төлбөрийг түрээсийн зүйлийн холбогдох нэг бүрийн үнэ ба түрээсийн бус зүйлийн нэг бүрийн үнийн нийлбэр дээр суурилан хуваарилна.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)**Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт**

Хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтанд орсон байж болох шинж тэмдэг байгаа эсэхийг Банк тайлант хугацаа тутамд шалгаж үздэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрсэн эсхүл жилд нэг удаа хийдэг хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын тестийг хийж гүйцэтгэх үед Банк нь хөрөнгөөс цуглуулан авах боломжтой дүнг тооцож үздэг. Цуглуулан авах дүн нь хөрөнгийн эсхүл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн бодит үнэ цэн (борлуулалтын зардлыг хасаж тооцсон) ба ашиглалтын өртөг хоёрын аль өндөр нь байна. Хөрөнгийн эсхүл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн дансны дүн нь цуглуулан авах дүнгээс илүү байгаа үед хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтанд орсон гэж үзэн цуглуулан авах дүн хүртэл нь бууруулж бүртгэнэ. Ашиглалтын үнийг үнэлэхдээ, тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалыг мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ ба хөрөнгөд харгалзах эрсдэлүүдийн талаарх өнөөгийн зах зээлийн үнэлгээнүүдийг тусгасан татварын өмнөх хөнгөлөлтийн хувь хэмжээгээр бууруулан өнөөгийн үнэ цэнийг олно. Борлуулалтын зардлыг хассаны дараах бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо тохиромжтой үнэлгээний загварыг ашиглан тооцоолно. Үнэлгээний үржүүлэгчийг тодорхойлохдоо, нийтэд хувьцаагаа арилжаалдаг охин компанийн хөрөнгийн бирж дээрх хувьцааны үнэ эсхүл бодит үнэ цэнийн бусад үзүүлэлтүүдийг ашиглан хэмжиж болно.

Гүүдвилээс бусад хөрөнгүүд дээр, тайлагналын өдөр бүр өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал арилсан эсхүл буурсан эсэх ямар нэгэн шинж тэмдэг байгаа эсэхийг үнэлдэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрвэл Банк нь тухайн хөрөнгийн эсхүл бэлэн мөнгө үүсгэгч нэгжийн нөхөн төлөгдөх дүнг ойролцоогоор тооцож үзнэ. Хамгийн сүүлд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрснөөс хойш хөрөнгийн цуглуулан авах дүнг тодорхойлоход ашигласан тооцооллуудад өөрчлөлт гарсан тохиолдолд өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг буцаана. Буцаалт нь хязгаартай байх ба ингэснээр хөрөнгийн бүртгэлийн дүн нь цуглуулан авах дүн ба өмнөх жилүүдэд хөрөнгийн үнэ цэнийн алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөөгүй байсан бол байх ёстой байсан бүртгэлийн цэвэр дүнгээс (элэгдлийг хассан цэвэр дүнгээс) хэтрэхгүй байна. Ийм буцаалтуудыг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Ажилчдын тэтгэвэр тэтгэмж**(i) Богино хугацаат тэтгэмж**

Цалин ба түүнтэй холбогдох бусад зардлуудыг Банкны ажилчдаас холбогдох үйлчилгээг үзүүлсэн тухайн жилд нь зардалд тусгана. Ажилтнуудад ээлжийн амралт зэрэг богино хугацааны чөлөөтэй үед нөхөн олговрыг ажилласан жилийг нь харгалзан олгодог бөгөөд өвчтэй байх хугацааны нөхөн олговрыг цаг тухайд нь олгодог.

(ii) Тогтоогдсон тэтгэвэр тэтгэмжийн төлөвлөгөө

Монгол Улсын холбогдох хууль, тогтоомжид заасны дагуу Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа компаниуд нь Монгол Улсын эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлнө. Эдгээр шимтгэлийг гарсан хугацаанд нь орлого, үр дүнгийн тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө. Банк мөн өөрсдийн байгуулсан тэтгэврийн санд шимтгэл төлдөг. Төлсөн шимтгэлийг ажилтны банкинд ажилласан хугацаанд нь хувь тэнцүүлэн "Тэтгэврийн сангийн зардал" дансанд бүртгэдэг.

Сангууд

Банкинд өнгөрсөн үйл явдлын үр дүнд үүссэн өнөөгийн үүрэг хариуцлага (хуулийн эсхүл үүсмэл) байгаа ба уг үүрэг хариуцлагыг биелүүлэхэд эдийн засгийн гадагш урсгал гарах магадлалтай болсон бөгөөд дүнг нь ул үндэслэлтэй тооцоолох боломжтой үед санг хүлээн зөвшөөрнө. Аливаа сантай холбоотой зардлыг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд аливаа нөхөн төлбөрийг хассан цэвэр дүнгээр нь толилуулна.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)**Татвар****(i) Орлогын татвар**

Одоогийн болон өмнөх тайлант хугацааны өнөөгийн албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг татварын байгууллагаас буцаан авахаар хүлээж байгаа эсхүл татварын байгууллагад төлөх дүнгээр хэмжинэ. Энэ дүнг тооцоолоход хэрэглэсэн татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд нь санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан.

(ii) Хойшлогдсон татвар

Хойшлогдсон татварыг санхүүгийн тайлан дахь хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны үнэ болон татвар ногдуулах орлогыг тооцоход хэрэглэсэн тэдгээрийн татварын суурь хоёрын хоорондын түр зөрүүнд тооцдог. Дараахаас бусад бүх түр зөрүүнүүд дээр хойшлуулсан орлогын татварын өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Хэрэв хойшлогдсон татварын өр төлбөр нь гүүдвиллээс эсхүл бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол.

Дараахаас бусад бүх хасагдах түр зөрүүнүүд, ашиглаагүй татварын хөнгөлөлт, ашиглаагүй татварын алдагдлууд дээр, эдгээрийг ашиглаж болох татвар ногдох ашиг олох магадлал байгаа үед хойшлогдсон татварын хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө.

Хэрэв хойшлогдсон татварын хөрөнгө нь бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийгдэх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол;

Хойшлогдсон татварын хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг санхүүгийн тайлант өдөр хянаж үздэг ба энэхүү хөрөнгийг бүхэлд нь эсхүл хэсэгчлэн ашиглахад хангалттай хэмжээний татвар ногдох орлого олох магадлал буурах үед уг бүртгэлийн дүнг бууруулна. Үл хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон татварын хөрөнгийг санхүүгийн тайлант өдрөөр дахин үнэлж үздэг ба хойшлогдсон татварын хөрөнгийг ашиглахыг зөвшөөрсөн татвар ногдох орлого ирээдүйд орж ирэх магадлалтай болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

Хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг уг татварыг үүсгэж байгаа хөрөнгө, өр төлбөрийг борлуулах, барагдуулах үеийн татварын хувийг ашиглан хэмжих ба тайлангийн өдрөөр хүчин төгөлдөр эсвэл хүчин төгөлдөр болох нь тодорхой татварын хувь хэмжээгээр тооцож, тодорхойлно.

Эздийн өмчид шууд хүлээн зөвшөөрсөн зүйлүүдтэй холбоотой тайлант жилийн болон хойшлогдсон татварыг мөн эздийн өмчид хүлээн зөвшөөрөх ба дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөхгүй.

Банк нь түрээсийн өр төлбөртэй холбоотой үүссэн татвараас суутгагдах түрээсийн гүйлгээний хувьд ашиглах эрхтэй хөрөнгө ба түрээсийн өр төлбөр тус бүрт НББОУС 12 Орлогын татвар-т заасан шаардлагуудыг ашиглаж болно. Ашиглах эрхтэй хөрөнгө ба түрээсийн өр төлбөрөөс үүссэн түр зөрүүг анх хүлээн зөвшөөрсөн өдрөөс эхлэн түрээсийн хугацааны турш хүлээн зөвшөөрөхгүй.

Нэг татвар төлөгч, нэг татварын байгууллагад хамаарах хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг цэвэр дүнгээр тайлагнах хуулиар олгогдсон эрхтэй бол хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг цэвэр дүнгээр тайлагнаж болно.

Банк нь орлогын албан татварын тодорхой бус байдлыг үнэлэхдээ татварын байгууллага тухайн ашигласан татварын тодорхой бус байдал эсвэл орлогын татварын баримтжуулалтанд тусдаа багц байгууллагууд ашиглах эрхтэй татварын тодорхой бус байдлын хүлээн авах магадлалыг үнэлэх хэрэгтэй.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Энгийн хувьцааны ногдол ашиг

Энгийн хувьцааны ногдол ашгийг өр төлбөр гэж хүлээн зөвшөөрөх ба Банкны хувьцаа эзэмшигчид баталсан үед өөрийн хөрөнгөөс хасна. Хугацааны дундуурх ногдол ашгийг зарласан, Банк буцаах аргагүй болсон үед өөрийн хөрөнгөөс хасна.

Санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараа батлагдсан тайлант жилийн ногдол ашгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараах үйл явдал гэж толилуулна.

Эздийн өмчийн нөөцүүд

Банкны санхүүгийн байдлын тайлан дээрх эздийн өмчид бүртгэгдсэн нөөцөд дараах нөөцүүд орно. Үүнд:

“Бусад нөөц” нь Банкны Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн шийдвэрээр хуримтлагдсан ашгаас шилжүүлсэн дүнг илэрхийлдэг. Бусад нөөцийн зорилгыг одоогийн байдлаар тодорхойлоогүй байна.

Тусгай зориулалттай нөөцийг Монголбанкны шаардлагад нийцүүлэн байгуулсан бөгөөд Монголбанкны зөвшөөрлөөр Банкны хувьцаа эзэмшигчид хуваарилагдана. Тусгай зориулалттай нөөцийг Банкны удирдлага эсвэл Монголбанкны журмын дагуу Банкны удирдлагын шийдвэрээр хуримтлагдсан ашгаас шилжүүлж байгуулсан. Тусгай зориулалттай нөөц нь зээлийн болон хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын санг Монголбанкны журам болон СТОУС-ын дагуу тооцолоход үүссэн зөрүүг илэрхийлдэг. Энэхүү нөөц нь өмчийн бусад хэсэгт бүртгэгдсэн бөгөөд Монголбанкны зөвшөөрлөөр Банкны хувьцаа эзэмшигчид хуваарилагдана.

Засгийн газрын нөхцөлт хандив

Засгийн газрын нөхцөлт хандивыг хүлээн авах нь тодорхой болсон ба дагалдах бүх нөхцөлүүдэд нийцнэ гэж үзэж байгаа үед хүлээн зөвшөөрнө. Нөхцөлт хандив нь зардлын зүйлтэй холбогдож байгаа үед нөхцөлт хандивыг нөхөн олгох хандлагатай зардлуудтай тааруулахад шаардагдах хугацааны туршид орлогоор хүлээн зөвшөөрнө. Нөхцөлт хандив нь хөрөнгөтэй холбогдож байгаа үед үүнийг хойшлуулсан орлогоор хүлээн зөвшөөрөх ба холбогдох хөрөнгийн хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацааны туршид тэнцүү хэмжээгээр орлогод хүлээн зөвшөөрнө.

Банк мөнгөн бус нөхцөлт хандивыг хүлээн авч байгаа үед хөрөнгө ба нөхцөлт хандивыг нийт нэрлэсэн дүнгээр нь бүртгэх ба хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацааны туршид ба холбогдох хөрөнгийн өгөөжийг хэрэглэх хэлбэрээс хамааран жил бүр адил хэмжээтэйгээр орлогын тайланруу бичнэ. Засгийн газар эсхүл холбогдох байгууллагаас зээл эсхүл төсөөтэй тусламжийг өнөөгийн хэрэгжиж буй зах зээлийн хүүгээс бага хүүтэйгээр олгож эсхүл үзүүлж байгаа үед энэхүү тааламжтай хүүгийн нөлөөллийг засгийн газраас олгож буй нэмэлт нөхцөлт хандив гэж үзнэ.

Үнэт металл

Зоос болон соёлын үнэт зүйлсийг өртөг ба цэвэр боломжит үнэ цэнийн аль багаар нь тусгана.

Хураан авсан хөрөнгүүд

Хураан авсан хөрөнгүүдийг анхлан тэдгээрийн бодит үнэ цэнээс борлуулалтын зардлыг хассан дүн ба холбогдох зээлийн буцаан авалт хийгдсэн өдрийн байдлаарх үлдэгдэл дүнгийн аль багаар нь хүлээн зөвшөөрөх ба холбогдох зээл ба урьдчилгааг үнэ цэнийн бууралтын сангийнх нь хамт тайлан тэнцэлд үл хүлээн зөвшөөрнө. Дараагийн тайлант хугацаанд хураан авсан хөрөнгийг өртөг ба бодит үнэ цэнээс борлуулалтын зардлыг хассан дүн хоёрын аль багаар нь хэмжиж, “Бусад хөрөнгө”-нд бүртгэнэ.

Банкны бодлого нь хураан авсан хөрөнгүүдийг дотоод үйл ажиллагаандаа ашиглах эсхүл худалдан борлуулахыг тодорхойлдог. Дотоод үйл ажиллагаандаа ашиглахаар тодорхойлогдсон хөрөнгүүд нь холбогдох хөрөнгийн данс руу шилждэг. Худалдан борлуулахаар тодорхойлогдсон хөрөнгүүдийг “Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө”-ийн данс руу шилжүүлдэг. Ашиглалтыг нь банк тодорхойлоогүй хураан авсан хөрөнгүүдийг энэ дансанд бүртгэсэн болно.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгийг дансны үнэ болон борлуулалтын зардлыг хассан бодит үнэ цэнийн аль багаар үнэлнэ. Хураан авсан хөрөнгийг үргэлжлүүлэн ашиглахаас илүү борлуулснаар үлдэгдэл өртгийг нөхөх боломжтой бол уг хөрөнгийг борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгөд ангилна. Энэ нөхцөлийг хангахын тулд хураан авсан хөрөнгө нь зах зээл дээр тохиромжтой үнээр идэвхтэй арилжаалагдах, хөрөнгө болон худалдах багц нь өөрийн одоо байгаа нөхцөл байдлаараа түргэн борлогдох боломжтой, удирдлага худалдан борлуулахаар төлөвлөж байгаа, нэг жилийн дотор борлуулах магадлал өндөртэй байх ёстой.

Сегментийн тайлагнал

Банкны сегментийн тайлагнал нь дараах үйл ажиллагааны сегментэд суурилдаг. Үүнд: иргэдийн банк, бизнесийн банк, хөрөнгө зохицуулалтын хэлтэс.

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

Нэгж хувьцаанд ногдох үндсэн ашгийг энгийн хувьцаа эзэмшигчдэд олгохоор тооцсон жилийн цэвэр ашгийг тайлант хугацааны туршид гаргасан энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоонд харьцуулж тооцоолно.

Хорогдуулсан нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг энгийн хувьцаа эзэмшигчдэд олгохоор тооцсон жилийн цэвэр ашиг дээр аливаа татварын нөлөөллийг оруулсан хөрвөгч давуу эрхтэй хувьцаа болон хөрвөгч бонд (хорогдуулагч үнэт цаас)-ын хүүг нэмж, уг дүнгээ хэрвээ хорогдуулагч үнэт цааснуудыг бүгдийг нь хөрвүүлсэн тохиолдолд нэмж гаргах байсан энгийн хувьцааны тоог оруулсан энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоонд харьцуулж тооцоолно.

Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

Санхүүгийн тайлагналын зорилгоор дараах этгээдүүдийг банкны холбоотой талууд хэмээн авч үзнэ. Үүнд:

- ▶ Банкны удирдлага, бодлого, эрхлэх үйл ажиллагаатай холбоотой аливаа шийдвэрт шууд буюу шууд бус байдлаар, дангаараа буюу бусадтай хамтрах хэлбэрээр хяналт тогтоож нөлөөлдөг, эсхүл нөлөөлөх боломж бүхий тал;
- ▶ Банктай нэгдмэл сонирхолтой этгээд;
- ▶ Банкны гол удирдах албан тушаалтнууд, тэдний эцэг эх, гэр бүлийн гишүүн, эсхүл тэдний шууд буюу шууд бусаар хяналтаа хэрэгжүүлдэг хуулийн этгээд;
- ▶ (1)-д заасан иргэдийн гэр бүлийн гишүүд, эсхүл тэдгээрийн шууд буюу шууд бусаар хяналтаа хэрэгжүүлдэг хуулийн этгээд; эсхүл
- ▶ Банк болон түүнтэй холбоотой талын ажиллагсдыг урамшуулах зорилгоор ажил эрхлэлтийн дараах тэтгэмж олгодог этгээд.

Ойрын садан төрөл гэж иргэний гэр бүлийн гишүүн, төрөл, садангийн хүн, тэдгээр нь шууд буюу шууд бус хэлбэрээр хяналтаа хэрэгжүүлдэг хуулийн этгээд, түүний нэгдмэл сонирхолтой этгээд.

Холбоотой талуудтай хийсэн бүх гүйлгээ болон дансны үлдэгдлийн мэдээллүүдийг санхүүгийн тайланд хавсаргасан бөгөөд Тодруулга 32-д задаргааг толилуулсан.

3. СЕГМЕНТИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

Удирдлагын зорилгоор Банк нь бүтээгдэхүүн, үйлчилгээн дээрээ суурилан үйл ажиллагааны дараах гурван сегментэд хуваагддаг. Үүнд:

Иргэдийн банк	- Харилцагчдын харилцах данс, хадгаламжийн данс, дебет болон кредит карт, жижиг дунд бизнесийн зээл, хэрэглээний зээл, санхүүгийн түрээс, эко зээл, төлбөр шилжүүлгүүд.
Бизнесийн банк	- Жижиг, дунд үйлдвэр болон банкны харилцагчдад үзүүлдэг арилжааны банкны үйл ажиллагаа нь дебит хэрэгслүүд, харилцах данс, хадгаламж, овердрафт, зээл, худалдааны санхүүжилт, бусад кредит хэрэгслүүд, олон улсын шилжүүлэг.
Хөрөнгө зохицуулалтын хэлтэс	- Бэлэн мөнгөний удирдлага, Монголбанкны үнэт цаас, банк хоорондын зээл, хадгаламж, санхүүгийн хэрэгслүүдийн арилжаа.

Банкны удирдлага нь нөөцийн хуваарилалт, гүйцэтгэлийн үнэлгээний талаар шийдвэр гаргахдаа хэрэглэх зорилгоор өөрийн бизнесийн үйл ажиллагааны үр дүнг тусад нь хянаж байдаг. Сегментийн гүйцэтгэлийг үйл ажиллагааны ашиг, алдагдал (зарим тохиолдолд санхүүгийн тайлангууд дээрх үйл ажиллагааны ашиг алдагдлаас өөрөөр хэмждэг) дээр нь үндэслэн үнэлдэг. Орлогын татварыг банкны түвшинд удирддаг ба сегментүүдэд хуваарилдаггүй.

Удирдлага нь гүйцэтгэлийн хэмжүүр нь нийт орлого, зардал биш цэвэр хүүгийн орлого байдаг учраас хүүгийн орлогыг цэвэр дүнгээр нь тайлагнадаг.

Үйл ажиллагааны сегментүүдийн хооронд шилжих үнэ нь гуравдагч талтай хийж байгаа гүйлгээний нэг адил зарчмаар тооцогддог.

2019 ба 2020 онуудын аль алинд нэг хөндлөнгийн харилцагч эсхүл бизнесийн түнштэй хийсэн гүйлгээний орлого нь Банкны нийт орлогын 10%-иас илүү гараагүй.

БҮС НУТГИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

2019 болон 2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээр тасалбар болгосон тайлант жилүүдэд Банкны бүхий л үйл ажиллагаа Монгол Улсад хийгдсэн. Ийм учраас бүс нутгийн мэдээлэл толилуулаагүй.

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

3. СЕГМЕНТИЙН МЭДЭЭЛЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Доорх хүснэгтэнд Банкны 2020 оны үйл ажиллагааны сегментүүдийн орлого, ашиг ба тодорхой хөрөнгө, өр төлбөрийн талаарх мэдээллийг толилууллаа.

	Иргэдийн банк 2020 мян.төг	Бизнес банк 2020 мян.төг	Хөрөнгө зохицуулал -тын хэлтэс 2020 мян.төг	Нийт 2020 мян.төг
Орлого				
Гуравдагч тал	81,335,621	55,714,154	(12,201,599)	124,848,176
Сегмент хоорондын	12,448,240	(35,944,007)	23,495,767	-
Нийт үйл ажиллагааны орлого	93,783,861	19,770,147	11,294,168	124,848,176
Зээлийн алдагдлын цэвэр зардал	(6,825,460)	(12,195,916)	-	(19,021,376)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого	86,958,401	7,574,231	11,294,168	105,826,800
Үр дүнгүүд				
Хүүгийн цэвэр орлого/(зардал)	68,752,149	52,074,307	(8,680,167)	112,146,289
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	13,155,822	3,359,614	-	16,515,436
Арилжааны цэвэр алдагдал	-	-	(5,270,026)	(5,270,026)
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	(5,372,145)	(599,139)	(665,710)	(6,636,994)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	(3,712,990)	-	-	(3,712,990)
Биет бус хөрөнгийн хорогдол	(2,151,485)	(239,054)	(265,615)	(2,656,154)
Бусад үйл ажиллагааны зардал	(44,021,712)	(9,087,744)	(2,289,488)	(55,398,944)
Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хорогдуулга	-	1,174,729	-	1,174,729
Үйл ажиллагааны бусад цэвэр (зардал)/орлого	(572,351)	280,233	1,748,595	1,456,477
Зээлийн алдагдлын цэвэр зардал	(6,825,460)	(12,195,916)	-	(19,021,376)
Сегмент хоорондын	12,448,240	(35,944,007)	23,495,767	-
Татварын өмнөх сегментийн ашиг/(алдагдал)	31,700,068	(1,176,977)	8,073,356	38,596,447
Орлогын татварын зардал	(6,725,136)	332,615	(2,411,952)	(8,804,473)
Татварын дараах сегментийн ашиг/(алдагдал)	24,974,932	(844,362)	5,661,404	29,791,974
Бусад сегментийн мэдээлэл				
Капитал зардал:				
Үндсэн хөрөнгө	2,068,258	362,870	-	2,431,128
Бусад биет бус хөрөнгө	4,175,573	1,096,336	-	5,271,909
	6,243,831	1,459,206	-	7,703,037
Сегментийн нийт хөрөнгө	2,029,058,919	502,692,818	711,939,570	3,243,691,307
Сегментийн нийт өр төлбөр	1,823,704,721	432,802,884	710,546,400	2,967,054,005

3. СЕГМЕНТИЙН МЭДЭЭЛЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Доорх хүснэгтэнд Банкны 2019 оны үйл ажиллагааны сегментүүдийн орлого, ашиг ба тодорхой хөрөнгө, өр төлбөрийн талаарх мэдээллийг толилууллаа.

	Иргэдийн банк 2019 мян.төг	Бизнес банк 2019 мян.төг	Хөрөнгө зохицуулал -тын хэлтэс 2019 мян.төг	Нийт 2019 мян.төг
Орлого				
Гуравдагч тал	121,948,762	38,291,065	(58,859,124)	101,380,703
Сегмент хоорондын	(41,070,135)	(29,686,886)	70,757,021	-
Нийт үйл ажиллагааны орлого	80,878,627	8,604,179	11,897,897	101,380,703
Зээлийн алдагдлын цэвэр буцаалт/(зардал)	4,581,574	(22,774,136)	-	(18,192,562)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого	85,460,201	(14,169,957)	11,897,897	83,188,141
Үр дүнгүүд				
Хүүгийн цэвэр орлого/(зардал)	100,709,302	54,440,828	(52,065,117)	103,085,013
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	11,651,502	4,004,030	-	15,655,532
Арилжааны цэвэр алдагдал	-	-	(8,885,720)	(8,885,720)
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	(5,082,361)	(1,362,779)	(362,751)	(6,807,891)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	(4,081,719)	-	-	(4,081,719)
Биет бус хөрөнгийн хорогдол	(1,983,613)	(255,697)	64,945	(2,174,365)
Бусад үйл ажиллагааны зардал	(45,162,996)	(11,534,767)	(1,347,281)	(58,045,044)
Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хорогдуулга	-	2,064,769	-	2,064,769
Үйл ажиллагааны бусад цэвэр (зардал)/орлого	9,587,958	(20,153,793)	2,091,713	(8,474,122)
Зээлийн алдагдлын цэвэр буцаалт/(зардал)	4,581,574	(22,774,136)	-	(18,192,562)
Сегмент хоорондын	(41,070,135)	(29,686,886)	70,757,021	-
Татварын өмнөх сегментийн ашиг/(алдагдал)	29,149,512	(25,258,431)	10,252,810	14,143,891
Орлогын татварын зардал	(5,088,213)	(404,181)	(4)	(5,492,398)
Татварын дараах сегментийн ашиг/(алдагдал)	24,061,299	(25,662,612)	10,252,806	8,651,493
Бусад сегментийн мэдээлэл				
Капитал зардал:				
Үндсэн хөрөнгө	2,040,193	302,863	-	2,343,056
Бусад биет бус хөрөнгө	1,184,851	289,085	-	1,473,936
	3,225,044	591,948	-	3,816,992
Сегментийн нийт хөрөнгө	2,293,505,291	615,211,865	544,257,842	3,452,974,998
Сегментийн нийт өр төлбөр	2,131,372,123	553,478,051	522,291,532	3,207,141,706

4. ХҮҮГИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО

ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ОРЛОГО

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөрх болон БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	262,348,500	316,131,960
Өрийн үнэт цаас	91,438,323	18,275,106
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	6,151,726	8,164,691
Своп арилжааны хүү	5,482,318	4,368,945
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	643,169	5,393,057
Урвуу репо хэлцэл	344,753	1,520,506
	366,408,789	353,854,265

2020 онд БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого 2.9 тэрбум төгрөг, хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого 363.5 тэрбум төгрөг байна. (2019 онд БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого 4.5 тэрбум төгрөг, хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого 349.3 тэрбум төгрөг байна).

ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ЗАРДАЛ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хэрэгслүүд		
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	142,898,546	148,959,874
Зээлээр авсан санхүүжилт	75,262,163	73,074,036
Своп арилжааны хүү	33,256,565	14,424,036
Хоёрдогч өглөг	5,204,590	10,228,088
Түрээсийн гэрээний хүүгийн зардал	308,510	833,560
Репо хэлцэл	265,032	871,063
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж	179,883	5,595,628
Бусад хүүгийн зардал	142,293	181,842
	257,517,582	254,168,127
Хүүгийн цэвэр орлого	108,891,207	99,686,138

5. ХУРААМЖ БА ШИМТГЭЛИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Хураамж ба шимтгэлийн орлого		
Картын үйлчилгээний хураамж ба шимтгэл	12,885,258	12,206,523
Мөнгөн гуйвуулга, худалдааны санхүүжилт болон бусад үйлчилгээний хураамж	6,682,962	7,707,094
Дансны үйлчилгээний хураамж ба шимтгэл	2,595,764	2,418,190
Зээлийн үйлчилгээний хураамж ба шимтгэл	731,416	656,235
	22,895,400	22,988,042
Хураамж ба шимтгэлийн зардал		
Картын гүйлгээний шимтгэл	4,714,123	4,290,734
Банкны үйлчилгээний шимтгэл	1,615,531	2,979,511
Картын үйлчилгээний хураамж	50,310	62,265
	6,379,964	7,332,510
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	16,515,436	15,655,532

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

6. АРИЛЖААНЫ ЦЭВЭР АЛДАГДАЛ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Гадаад валютын арилжаа	3,283,136	4,131,380
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгсэл	(9,118,698)	(13,081,969)
Үнэт металлын арилжаа	274,161	24,339
Ипотекийн зээлээр баталгаажсан давуу эрхтэй бондын хүүгийн орлого (БҮЦАА)	365,432	38,787
Ипотекийн зээлээр баталгаажсан давуу эрхтэй бондын БҮЦ-ийн өөрчлөлт (БҮЦАА)	(74,057)	1,743
	<u>(5,270,026)</u>	<u>(8,885,720)</u>

Гадаад валютын арилжааны алдагдалд своп, форвард болон бусад валютын үүсмэл хэрэгслүүдийн хэлцлээс бий болсон ашиг алдагдлууд орсон.

7. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ АШИГ АЛДАГДАЛД БҮРТГЭХ БУСАД САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮДИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО

БҮЦАА-д заавал бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд (арилжаалах зорилгоор эзэмшиж байгаагаас бусад)-ийн цэвэр орлого

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Ипотекийн зээлээр баталгаажсан энгийн бондын хүүгийн орлого	3,797,026	3,358,073
Ипотекийн зээлээр баталгаажсан энгийн бондын БҮЦ-ийн өөрчлөлт	(517,190)	502,102
Хувийн ХОС-д оруулсан хөрөнгө оруулалтын БҮЦ-ийн өөрчлөлт	(24,754)	(174,052)
Хувийн ХОС-д оруулсан хөрөнгө оруулалтын арилжааны алдагдал	-	(287,248)
	<u>3,255,082</u>	<u>3,398,875</u>

8. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУСАД ЦЭВЭР ОРЛОГО/(ЗАРДАЛ)

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн өөрчлөлт (Тодруулга 17)	2,447,205	(4,338,160)
Валютын ханшийн зөрүүний хэрэгжээгүй олз	1,748,592	2,220,165
Түрээсийн орлого	868,249	940,448
Бусад орлого	236,620	539,370
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны олз	41,106	60,504
ХОЗХ борлуулсны (гарз)/олз	2,080	(2,300)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны борлуулалтын гарз	(223,798)	-
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө борлуулсны гарз (Тодруулга 18)	(268,824)	(295,881)
Хураан авсан хөрөнгө борлуулсны гарз (Тодруулга 17)	(308,818)	(1,689,574)
ХОЗХ-ийн БҮЦ-ийн үнэлгээний гарз (Тодруулга 21)	(3,085,935)	(5,908,694)
	<u>1,456,477</u>	<u>(8,474,122)</u>

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

9. ЗЭЭЛИЙН АЛДАГДЛЫН ЦЭВЭР ЗАРДАЛ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 15 ба 16.3)	(15,908,049)	(18,821,527)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нөхцөл өөрчлөлтийн алдагдал	(2,143,945)	-
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө (Тодруулга 17)	(242,980)	(146,328)
Бусад санхүүгийн хөрөнгө (Тодруулга 17)	(260,791)	(39,516)
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж (Тодруулга 16.1)	(233,422)	-
Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг хариуцлага (Тодруулга 25)	(257,582)	122,806
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц (Тодруулга 13.2)	-	673,949
Өрийн үнэт цаас (Тодруулга 16.2)	25,393	18,054
	(19,021,376)	(18,192,562)

Монгол Улсын Засгийн Газраас ипотекийн зээлийн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөрийг 2020 оны 3 дугаар сараас 2021 оны 7 дугаар сарын 1 хүртэлх хугацаанд чөлөөлөхийг банкуудад даалгасан. Үүний үр дүнд Банк 2,143,945 мянган төгрөгийн нөхцөл өөрчлөлтийн алдагдалыг тайлант үеийн ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрсөн.

10. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Боловсон хүчний зардлууд*	31,846,405	32,108,599
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 19)	6,636,994	6,807,891
Мэдээллийн технологи болон харилцаа холбооны зардал	6,600,640	5,675,603
Хадгаламжийн даатгалын зардал	3,988,806	4,298,967
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 19)	3,712,990	4,081,719
Биет бус хөрөнгийн хорогдол (Тодруулга 20)	2,656,154	2,174,365
Зээл цуглуулалтын зардал	1,454,346	445,190
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний зардал	1,597,435	3,246,037
Харуул хамгаалалтын зардал	1,196,167	1,231,870
Бичиг хэргийн зардал	1,052,127	999,007
Ашиглалтын зардал	997,771	1,032,842
Зар сурталчилгаа	817,628	1,457,565
Тээврийн зардал	570,987	698,563
Даатгалын зардал	538,116	502,688
Гишүүнчлэл ба аудитын зардал	490,233	465,250
Хурал, уулзалт болон ажилчдын арга хэмжээ	423,255	852,221
Урсгал засварын зардал	407,988	1,114,187
Албан томилолтын зардал	179,440	747,369
Хандивын зардал	112,084	113,981
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз (Тодруулга 20)	46,400	-
Торгууль	34,060	140,747
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз (Тодруулга 19)	58,443	-
Байрны түрээс	10,199	189,123
Бусад үйл ажиллагааны зардал	2,976,414	2,725,235
	68,405,082	71,109,019
* Боловсон хүчний зардлууд		
Цалин, хөлс болон урамшуулал	29,183,061	27,784,985
Эрүүл мэнд нийгмийн даатгалын шимтгэл	2,079,526	3,591,761
Тэтгэврийн тогтоосон төлөвлөгөөний дагуу хийсэн хуримтлалын хорогдуулга	530,146	560,738
Ажилчдын сургалт	53,672	171,115
	31,846,405	32,108,599

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

10. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

* Монгол Улсын Их Хурал 2020 оны 4-р сарын 29-ний өдөр Ковид-19 дэлхийн тахлын эсрэг хариу арга хэмжээ авах ажлын хүрээнд коронавируст халдвар /Ковид-19/-ын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуулийг баталсан. Энэ хуулиар Банк нь 2020 оны 4-р сарын 1-ний өдрөөс эхлэн Нийгмийн Даатгалын Шимтгэл төлөлтөөс чөлөөлөгдөж, цалин хөлстэй холбоотой зардал 1,683 сая төгрөгөөр буурсан.

11. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР

11.1 ОРЛОГЫН ТАТВАРЫН ЗАРДАЛ

2019 болон 2020 оны 12-р сарын 31-нээр тасалбар болгосон тайлант жилүүдийн орлогын татварын зардлын бүрэлдэхүүнд:

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн татвар:		
Тайлант жилийн орлогын татвар	9,213,855	2,816,643
Хойшлогдсон татвар:		
Түр зөрүүнээс үүссэн болон буцаалттай холбогдуулан (Тодруулга 11.2)	(409,382)	2,675,755
Орлогын татварын зардал	8,804,473	5,492,398

Банк нь санхүүгийн тайлагналын орлогыг татварын зорилгоор хүлээн зөвшөөрөгдөхгүй ба хасагдахгүй зардлын дүнгээр тохируулан орлогын албан татварын зардлыг тооцдог. Банк нь 6 тэрбум (2019 онд 3 тэрбум) төгрөг хүртэлх албан татвар ногдуулах жилийн орлого олсон бол 10% (2019 онд 10%)-иар, 6 тэрбум (2019 онд 3 тэрбум) төгрөгөөс дээш давсан орлогын дүнгийн 25% (2019 онд 25%)-иар нэмж орлогын албан татвар ногдуулдаг. Засгийн Газрын бондын хүүгийн орлогод албан татвар ногдуулахгүй.

12 дугаар сарын 31-нээр тасалбар болгосон 2019 ба 2020 онд тайлант жилийн татварын зардлыг санхүүгийн тайлангаарх цэвэр ашгаас Банкны үр ашигт татварын хувиар тооцсон тохируулга:

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Татварын өмнөх ашиг	38,596,447	14,143,891
Татварын хувь хэмжээ болох 25%-иар тооцсон орлогын татварын зардал (2019 онд 25%)	9,649,112	3,535,973
Татварын бага хувь хэмжээний нөлөөлөл	(900,000)	(450,000)
Татвар ногдохгүй орлогын нөлөөлөл	(2,891,325)	(2,210,629)
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардлын нөлөөлөл	2,788,440	4,570,268
Тусгай хувь хэмжээгээр татвар ногдох орлогын нөлөөлөл	158,276	549,130
Өмнө нь хүлээн зөвшөөрөөгүй татварын алдагдлын хэрэгжсэн нөлөөлөл	-	(502,344)
Тайлант жилийн татварын зардал	8,804,473	5,492,398

2020 онд үр ашигт орлогын татварын хувь хэмжээ 22.81% (2019 онд 38.83%) байсан.

11.2 ХОЙШЛОГДСОН ТАТВАРЫН ХӨРӨНГӨ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	1,879,822	4,568,450
Ашиг алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 11.1)	409,382	(2,675,755)
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн	(337,345)	(12,873)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	1,951,859	1,879,822

11. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

11.2 ХОЙШЛОГДСОН ТАТВАРЫН ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Түр зөрүүнд тооцсон хойшлогдсон татварын шинжилгээ

2020 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр	2020 оны 1-р сарын 1 мян.төг	Ашиг алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн мян.төг	Бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн мян.төг	2020 оны 12-р сарын 31 мян.төг
Үндсэн хөрөнгө	(539,191)	(211,825)	-	(751,016)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	42,846	(10,692)	-	32,154
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,638,608	(306,612)	-	1,331,996
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	40,161	56,716	-	96,877
Бусад өр төлбөр				
Хойшлуулсан урт хугацааны урамшууллын төлөвлөгөө	563,810	(158,738)	-	405,072
Ажиллагсадтай холбоотой хуримтлуулсан зардал	764,785	889,529	-	1,654,314
Хуримтлуулсан зардал	-	151,004	-	151,004
БҮЦБДО-д бүртгэх үнэт цаас	(631,197)	-	(56,477)	(687,674)
БҮЦБДО-д бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	-	(280,868)	(280,868)
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	1,879,822	409,382	(337,345)	1,951,859
Хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон татварын хөрөнгө	3,050,210	621,207	-	3,671,417
Хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон татварын өр төлбөр	(1,170,388)	(211,825)	(337,345)	(1,719,558)
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	1,879,822	409,382	(337,345)	1,951,859

11. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

11.2 ХОЙШЛОГДСОН ТАТВАРЫН ХӨРӨНГӨ/ (ӨР ТӨЛБӨР) (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Түр зөрүүнд тооцсон хойшлогдсон татварын шинжилгээ

	2019 оны 1-р сарын 1 мян.төг	Ашиг алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн мян.төг	Бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн мян.төг	2019 оны 12-р сарын 31 мян.төг
2019 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр				
Үндсэн хөрөнгө	(484,901)	(54,290)	-	(539,191)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	-	42,846	-	42,846
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	2,034,647	(396,039)	-	1,638,608
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	697,292	(657,131)	-	40,161
Бусад өр төлбөр				
Хойшлуулсан урт хугацааны урамшууллын төлөвлөгөө	562,553	1,257	-	563,810
Ажиллагсадтай холбоотой хуримтлуулсан зардал	162,013	602,772	-	764,785
БҮЦБДО-д бүртгэх үнэт цаас	(618,324)	-	(12,873)	(631,197)
Шилжүүлсэн татварын алдагдал	2,215,170	(2,215,170)	-	-
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	4,568,450	(2,675,755)	(12,873)	1,879,822
Хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон татварын хөрөнгө	5,671,675	(2,621,465)	-	3,050,210
Хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон татварын өр төлбөр	(1,103,225)	(54,290)	(12,873)	(1,170,388)
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	4,568,450	(2,675,755)	(12,873)	1,879,822

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

12. НЭГЖ ХУВЬЦААНД НОГДОХ АШИГ

Доорх хүснэгтээр нэгж хувьцааны үндсэн болон хорогдуулсан ашгийн тооцоололд ашигласан орлого болон хувьцааны мэдээллийг үзүүлэв:

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд ногдох, нийт дэлгэрэнгүй орлого (татварын дараах)	29,791,974	8,651,493
Нэгж хувьцааны үндсэн болон хорогдуулсан ашгийн тооцоололд хэрэглэгдэх энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо	20,353,656	20,353,656
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг	2020 төгрөг	2019 төгрөг
Тайлант жилд банкны хувьцаа эзэмшигчдийн:		
Нэгж хувьцаанд ногдох үндсэн ашиг	1,463.72	425.06
Нэгж хувьцаанд ногдох хорогдуулсан ашиг	1,463.72	425.06

Тайлагналын өдрөөс эхлэн эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэж дуусах хүртэл нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг дахин тайлагнахыг шаардах энгийн хувьцаа болон боломжит энгийн хувьцаатай холбоотой ажил гүйлгээ гараагүй болно.

13. БЭЛЭН МӨНГӨ БА ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГӨ

13.1 БЭЛЭН МӨНГӨ БА МОНГОЛБАНК ДАХЬ ХАРИЛЦАХ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Монголбанк дахь харилцах	140,220,791	519,419,273
Бэлэн мөнгө	39,283,657	51,782,979
	179,504,448	571,202,252

13.2 МОНГОЛБАНК ДАХЬ ЗААВАЛ БАЙЛГАХ НӨӨЦ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	186,372,668	213,044,263
	186,372,668	213,044,263

Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	-	673,949
Тайлант жилд буцаасан (Тодруулга 9)	-	(673,949)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	-	-

Монголбанкнаас тавигддаг шаардлагын дагуу Монголбанкинд харилцах данс байршуулдаг. Монголбанкинд байршуулах бэлэн мөнгөний заавал байлгах үлдэгдэл нь хоёр долоо хоногийн туршид харилцагчдын харилцах, хадгаламжийн дундаж үлдэгдлийн төгрөгийн 6.0% ба гадаад валютын 15.0% (2019: 10.5% ба 12.0%)-иас тус тус багагүй байдаг. 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны заавал байлгах шаардлагатай 14 хоногийн дундаж нөөцийн хэмжээ төгрөгөөр 97,370.6 сая төгрөг (2019: 143,083.62 сая төгрөг) ба гадаад валютаар 89,002.07 сая төгрөг (2019: 69,960.64 сая төгрөг) байсан.

13. БЭЛЭН МӨНГӨ БА ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

13.3 БЭЛЭН МӨНГӨ БА ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГӨ

	Тодруулга	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	13.1	179,504,448	571,202,252
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан			
харилцах, хадгаламж	16.1	76,561,599	122,223,590
Монголбанкны үнэт цаас	16.2	1,207,367,188	462,453,609
Нийт мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө		1,463,433,235	1,155,879,451

МӨНГӨН БУС ГҮЙЛГЭЭНИЙ НЭМЭЛТ МЭДЭЭЛЭЛ

Тайлант жилд Банк нь 38,543 сая төгрөг (2019 онд: 20,542 сая төгрөг)-ийн 5%-иас 8%-ийн ипотекийн зээлээр баталгаажсан үнэт цаасыг МИК-д худалдаж, 34,688 сая төгрөг (2019 онд: 18,488 сая төгрөг)-ийн давуу эрхтэй транч болон 3,855 сая төгрөг (2019 онд: 2,054 сая төгрөг)-ийн энгийн транч ИЗББ-ээс авсан.

Тайлант жилд Банк нь 2%-иас 4%-ийн хүүтэй Монголбанкны санхүүжилтийн 22,388 сая төгрөг (2019 онд: 26,934 сая төгрөг)-ийг, 1%-иас 4%-ийн хүүтэй Монгол Улсын Засгийн Газрын санхүүжилтийн 8,354 сая төгрөг (2019 онд: байхгүй)-ийг ипотекийн зээлээр баталгаажсан давуу эрхтэй транч ("ИЗББ")-аар шилжүүлэн хаасан.

14. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ АШИГ, АЛДАГДАЛД БҮРТГЭХ САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮД

14.1 ҮНЭТ ЦААС

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Өрийн үнэт цаас		
ИЗББ - Энгийн	37,248,810	33,850,997
ИЗББ - Давуу эрхтэй	4,066,916	-
Хувийн ХОС-д оруулсан хөрөнгө оруулалт	1,040,718	1,065,472
	42,356,444	34,916,469

14.2 САНХҮҮГИЙН ҮҮСМЭЛ ХЭРЭГСЛҮҮД

Доорх хүснэгтэнд хөрөнгө болон өр төлбөрөөр бүртгэгдсэн санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг нэрлэсэн үнийн хамтаар харууллаа. Нэрлэсэн үнэ нь санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн суурь болж буй хөрөнгө, жишиг ханш эсхүл индекс байх бөгөөд санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн үнэ цэнийн өөрчлөлтийг хэмжих суурь болно. Нэрлэсэн үнэ нь жилийн эцсийн байдлаарх гүйлгээний дүнг харуулах бөгөөд энэ нь зах зээлийн эрсдэл эсхүл зээлийн эрсдэлийг тодорхойлох үзүүлэлт болж чадахгүй юм.

	Хөрөнгө 2020 мян.төг	Өр төлбөр 2020 мян.төг	Нэрлэсэн үнэ 2020 мян.төг
Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй үүсмэл хэрэгслүүд			
Валютын своп хэлцэл	68,968,391	728,578	817,274,552
	68,968,391	728,578	817,274,552
	2019 мян.төг	2019 мян.төг	2019 мян.төг
Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй үүсмэл хэрэгслүүд			
Валютын своп хэлцэл	89,876,981	5,227,460	817,809,951
	89,876,981	5,227,460	817,809,951

14. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ АШИГ, АЛДАГДАЛД БҮРТГЭХ САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

14.2 САНХҮҮГИЙН ҮҮСМЭЛ ХЭРЭГСЛҮҮД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн хувьд анхны хөрөнгө оруулалт бага байх буюу эсхүл огт шаардагдахгүй. Хэдий тийм боловч эдгээр санхүүгийн хэрэгслүүд нь ихэвчлэн хөшүүргийн зэргийг өндөрсгөх бөгөөд нилээн тогтворгүй байна. Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн хэлцлийн хөрөнгө, түвшин, индексийн үнэлгээний жижиг хэмжээний өөрчлөлт нь банкны ашиг, алдагдалд томоохон нөлөө үзүүлж болзошгүй.

Банк нь санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн гэрээний эрсдэлд өртөх дүнг банкны зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд тодорхойлдог. Тодруулга 29-д санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн тодруулгыг оруулсан

15. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГОД БҮРТГЭХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГҮҮД

	Бодит үнэ цэн 2020 мян.төг	БҮЦБДО 2020 мян.төг	Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал 2020 мян.төг
2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр			
Өмчийн үнэт цаас			
Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн үнэт цаас	460,876	(118,576)	-
Хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй өмчийн үнэт цаас	3,148,784	2,181,596	-
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	63,181,771	-	(925,024)
	66,791,431	2,063,020	(925,024)

	Бодит үнэ цэн 2019 мян.төг	БҮЦБДО 2019 мян.төг	Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал 2019 мян.төг
2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр			
Өмчийн үнэт цаас			
Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн үнэт цаас	224,439	(295,905)	-
Хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй өмчийн үнэт цаас	3,159,315	2,189,494	-
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	68,782,951	-	(1,090,793)
	72,166,705	1,893,589	(1,090,793)

БҮЦБДО-д бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
БҮЦБДО-д бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
Зээл ба урьдчилгааны нийт үнэ	64,106,795	69,873,744
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(925,024)	(1,090,793)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны цэвэр дүн	63,181,771	68,782,951

БҮЦБДО-д бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралт

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	1,090,793	654,766
Тайлант жилд (буцаалт)/байгуулсан (Тодруулга 9)	(165,769)	436,027
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	925,024	1,090,793

16. ХОРОГДУУЛСАН ӨРТГӨӨРХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГҮҮД

16.1 БАНК БА САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГАД БАЙРШУУЛСАН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж		
Харилцах	44,785,063	34,481,696
Дотоодын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж		
Харилцах	1,899,319	2,397,576
Хугацаатай хадгаламж	30,110,639	85,344,318
Хасах нь: Банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламжийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(233,422)	-
	76,561,599	122,223,590

Банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламжийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	-	-
Тайлант жилийн байгуулсан (Тодруулга 9)	233,422	-
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	233,422	-

16.2 ӨРИЙН ҮНЭТ ЦААС

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Монголбанкны үнэт цаас	1,207,367,188	462,453,609
Засгийн газрын бонд	-	5,312,930
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	-	(25,392)
	1,207,367,188	467,741,147

Өрийн үнэт цаасны үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

	2020	2019
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	25,392	43,446
Тайлант жилийн буцаалт (Тодруулга 9)	(25,392)	(18,054)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	-	25,392

2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар, Монголбанкны үнэт цаасаар барьцаалсан репо санхүүжилтийн зээлийн эх үүсвэр 20.2 тэрбум төгрөг байна.

16.3 ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
Зээл ба урьдчилгааны нийт үнэ		
Түвшин 1	1,161,888,469	1,617,420,358
Түвшин 2	80,655,191	79,074,557
Түвшин 3	102,360,353	86,712,285
	1,344,904,013	1,783,207,200
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга		
Түвшин 1	(11,198,882)	(12,714,433)
Түвшин 2	(10,938,298)	(1,712,704)
Түвшин 3	(49,985,006)	(42,995,479)
	(72,122,186)	(57,422,616)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны цэвэр дүн	1,272,781,827	1,725,784,584

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

16. ХОРОГДУУЛСАН ӨРТГӨӨРХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГҮҮД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

16.3 ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Хорогдуулсан өртгөөрх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	57,422,616	64,481,040
Тайлант жилийн байгуулсан (Тодруулга 9)	16,073,818	18,385,500
Данснаас хассан	(1,374,248)	(25,443,924)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	<u>72,122,186</u>	<u>57,422,616</u>

17. БУСАД ХӨРӨНГӨ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Бусад санхүүгийн хөрөнгө		
Төлбөр тооцооны үйлчилгээний авлага	3,616,065	4,465,177
Хуулийн этгээд ба иргэдээс авах авлага	3,049,219	2,320,659
Барьцаа	1,382,031	1,363,364
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	121,654	7,006,242
Хасах нь: Бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(473,420)	(212,629)
	<u>7,695,549</u>	<u>14,942,813</u>

Бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Түвшин 1	5,500	4,453
Түвшин 2	1,323	1,936
Түвшин 3	466,597	206,240
	<u>473,420</u>	<u>212,629</u>

Бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	212,629	173,113
Тайлант жилийн байгуулсан (Тодруулга 9)	260,791	39,516
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	<u>473,420</u>	<u>212,629</u>

Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө

Бараа, үйлчилгээний нийлүүлэгчдэд төлсөн урьдчилгаа	2,569,077	2,833,141
Хангамж ба бусад бараа материал	1,459,451	1,673,006
Урьдчилж төлсөн зардал	164,190	131,076
Үнэт металл	94,439	94,439
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	1,866,207	2,580,571
Хасах нь: Бусад санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(1,508,810)	(1,288,076)
Хураан авсан хөрөнгө	40,198,735	33,210,540
Хасах нь: Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(12,406,140)	(14,853,344)
	<u>32,437,149</u>	<u>24,381,353</u>

Бусад санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	1,288,076	1,146,498
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 9)	242,980	146,328
Данснаас хассан	(22,246)	(4,750)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	<u>1,508,810</u>	<u>1,288,076</u>

Нийт бусад хөрөнгө

<u>40,132,698</u>	<u>39,324,166</u>
-------------------	-------------------

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

17. БУСАД ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Хураан авсан хөрөнгө		
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	33,210,541	28,633,145
Нэмэх нь: Өмчлөлд шилжүүлж авсан	6,351,568	7,837,743
Нэмэх нь: ХОЗҮХХ-өөс шилжсэн (Тодруулга 21)	7,478,873	8,118,253
Нэмэх нь: БЗЭХ-өөс шилжсэн (Тодруулга 18)	-	3,453,489
Хасах нь: Тайлант жилд борлуулсан	(4,247,502)	(14,832,089)
Хасах нь: БЗЭХ-д шилжүүлсэн (Тодруулга 18)	(2,594,745)	-
	40,198,735	33,210,541
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(12,406,140)	(14,853,345)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	27,792,595	18,357,196
Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга		
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	14,853,345	10,515,185
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	23,434,275	15,088,807
Эргэн төлөлт (Тодруулга 8)	(25,881,480)	(10,750,647)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	12,406,140	14,853,345

Хураан авсан хөрөнгөөс тайлант жилд 3,939 сая төгрөг (2019 онд: 13,142 сая төгрөг)-өөр борлуулсан бөгөөд эдгээрийг борлуулснаас 309 сая төгрөгийн гарз (2019 онд: 1,690 сая) бүртгэсэн.

18. БОРЛУУЛАХ ЗОРИЛГООР ЭЗЭМШИЖ БУЙ ХӨРӨНГӨ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	3,418,378	13,858,798
Нэмэгдсэн: Хураан авсан хөрөнгөөс шилжсэн (Тодруулга 17)	2,594,745	-
Хасах нь: Тайлант жилд борлуулсан	(3,127,368)	(5,830,378)
Хасах нь: Үндсэн хөрөнгөд шилжүүлсэн (Тодруулга 19)	(277,860)	-
Хасах нь: Хураан авсан хөрөнгөд шилжүүлсэн (Тодруулга 17)	-	(3,453,489)
Хасах нь: ХОЗҮХХ-д шилжүүлсэн (Тодруулга 21)	-	(1,127,727)
Хасах нь: Эргэн төлөгдсөн	-	(28,826)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	2,607,895	3,418,378

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгөөс тайлант жилд 2,858 сая төгрөг (2019 онд: 5,534 сая төгрөг)-өөр борлуулсан бөгөөд эдгээрийг борлуулсаны гарз болох 269 сая төгрөг (2019 онд: 296 сая төгрөгийн гарз)-ийг 'Үйл ажиллагааны бусад цэвэр зардал' (Тодруулга 8)-оор хүлээн зөвшөөрч тайлагнасан.

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

19. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ

	Түрээсийн хөрөнгийн сайжруулалт мян.төг	Барилга байшин мян.төг	Тээврийн хэрэгсэл мян.төг	Тавилга, эд хогшил мян.төг	Компьютер, тоног төхөөрөмж ба бусад мян.төг	Дуусаагүй барилга мян.төг	Ашиглах эрхтэй хөрөнгө мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31								
Өртөг эсвэл дахин үнэлсэн өртөг								
2020 оны 1-р сарын 1	6,173,667	34,262,583	3,291,451	5,828,547	42,400,319	918,872	9,418,345	102,293,784
Нэмэгдсэн	275,506	172,238	529,399	34,944	1,337,127	81,914	3,898,174	6,329,302
БЗЭХ-өөс шилжсэн	-	359,206	-	-	-	-	-	359,206
Данснаас хассан	-	(35,678)	-	(527,019)	(941,370)	-	-	(1,504,067)
Худалдан борлуулсан	-	(121,821)	(282,365)	(32,510)	(24,050)	-	-	(460,746)
Түрээсийн нөхцөлийн өөрчлөлт	-	-	-	-	-	-	(667,083)	(667,083)
Дахин ангилсан	88,666	-	227,728	-	53,523	(369,917)	-	-
Бусад хөрөнгө рүү дахин ангилсан	-	-	-	-	(222,191)	(85,543)	-	(307,734)
2020 оны 12-р сарын 31	6,537,839	34,636,528	3,766,213	5,303,962	42,603,358	545,326	12,649,436	106,042,662
Хуримтлагдсан элэгдэл								
2020 оны 1-р сарын 1	5,081,337	917,456	1,429,371	2,881,729	20,489,169	-	4,081,719	34,880,781
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 10)	894,532	658,047	357,299	514,525	4,212,591	-	3,712,990	10,349,984
БЗЭХ-өөс шилжсэн	-	81,346	-	-	-	-	-	81,346
Данснаас хассан	-	(2,775)	-	(506,534)	(936,315)	-	-	(1,445,624)
Худалдан борлуулсан	-	(3,526)	(169,419)	(32,262)	(19,292)	-	-	(224,499)
2020 оны 12-р сарын 31	5,975,869	1,650,548	1,617,251	2,857,458	23,746,153	-	7,794,709	43,641,988
2020 оны 12-р сарын 31-нээрх дансны үнэ	561,970	32,985,980	2,148,962	2,446,504	18,857,205	545,326	4,854,727	62,400,674

19. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	Түрээсийн хөрөнгийн сайжруулалт мян.төг	Барилга байшин мян.төг	Тээврийн хэрэгсэл мян.төг	Тавилга, эд хогшил мян.төг	Компьютер, тоног төхөөрөмж ба бусад мян.төг	Дуусаагүй барилга мян.төг	Ашиглах эрхтэй хөрөнгө мян.төг	Нийт мян.төг
2019 оны 12-р сарын 31								
Өртөг эсвэл дахин үнэлсэн өртөг								
2019 оны 1-р сарын 1 (Аудитлагдсан)	5,888,723	34,341,523	2,575,105	5,777,361	41,906,278	491,656	-	90,980,646
СТОУС 16-ын хэрэгжилттэй холбогдох өөрчлөлт	-	-	-	-	-	-	9,172,776	9,172,776
2019 оны 1-р сарын 1-нээрх тохируулсан үлдэгдэл	5,888,723	34,341,523	2,575,105	5,777,361	41,906,278	491,656	9,172,776	100,153,422
Нэмэгдсэн	269,509	148,177	-	91,525	1,384,106	449,739	245,569	2,588,625
Данснаас хассан	-	-	-	-	(5,009)	-	-	(5,009)
Худалдан борлуулсан	-	(227,117)	(111,654)	(40,339)	(64,144)	-	-	(443,254)
Дахин ангилсан	15,435	-	828,000	-	(820,912)	(22,523)	-	-
2019 оны 12-р сарын 31	6,173,667	34,262,583	3,291,451	5,828,547	42,400,319	918,872	9,418,345	102,293,784
Хуримтлагдсан элэгдэл								
2019 оны 1-р сарын 1	4,108,232	301,206	1,167,556	2,389,509	16,235,554	-	-	24,202,057
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 10)	973,105	626,000	298,386	525,533	4,384,867	-	4,081,719	10,889,610
Данснаас хассан	-	-	-	-	(5,009)	-	-	(5,009)
Худалдан борлуулсан	-	(9,750)	(98,671)	(33,313)	(64,143)	-	-	(205,877)
Дахин ангилсан	-	-	62,100	-	(62,100)	-	-	-
2019 оны 12-р сарын 31	5,081,337	917,456	1,429,371	2,881,729	20,489,169	-	4,081,719	34,880,781
2019 оны 12-р сарын 31-нээрх дансны үнэ	1,092,330	33,345,127	1,862,080	2,946,818	21,911,150	918,872	5,336,626	67,413,003

19. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

19.1 Барилгын дахин үнэлгээ

2018 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар хараат бус үнэлгээчдээр барилгын дахин үнэлгээг хийлгэсэн. Эдгээр үнэлгээчид нь Монголын Мэргэшсэн Үнэлгээчдийн Институтын гишүүд ба холбогдох мэргэжлийн ур чадварыг эзэмшсэн холбогдох байршилын хөрөнгийн үнэ цэнийг үнэлсэн туршлагатай. Дахин үнэлгээ нь Олон улсын үнэлгээний стандартын дагуу зах зээлийн үнэ болон өртгийн аргачлалаар хийгдсэн.

Банкны барилга байшингийн бодит үнэ цэнийн мэдээлэл:

	Зэрэглэл 3 (Цэвэр дансны үнэ) 2020 мян.төг	Зэрэглэл 3 (Цэвэр дансны үнэ) 2019 мян.төг
Зах зээлийн үнийн аргачлал	15,328,984	15,390,082
Өртгийн аргачлал	17,656,995	17,955,045
	32,985,980	33,345,127

Банк барилга байшинг түүхэн өртгөөр нь бүртгэж байсан бол дансны үнэ дараах байдалтай байна:

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Барилга байшин	17,861,900	17,960,439

19.2 Бүрэн элэгдсэн үндсэн хөрөнгийн нийт дансны үнэ:

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Компьютер, тоног төхөөрөмж	12,046,120	9,179,242
Оффисын тавилга	379,723	585,217
Тээврийн хэрэгсэл	30,988	30,988
	12,456,831	9,795,447

19. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

19.3 Ашиглах эрхтэй хөрөнгө

Ашиглах эрхтэй хөрөнгө (үндсэн хөрөнгөнд багтсан)

	Барилга байшин 2020 мян.төг	2019 мян.төг
1-р сарын 1-ний байдлаар		
Дансны үнэ	5,336,626	9,172,776
12-р сарын 31-ний байдлаар		
Дансны үнэ	4,854,727	5,336,626
12-р сарын 31-ний өдөр		
Байгуулсан элэгдэл	(3,712,990)	(4,081,719)
Нэмэгдсэн	3,898,174	245,569
Түрээсийн нөхцөлийн өөрчлөлт	(667,083)	-
	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Богино хугацаат түрээсийн зардал	10,199	189,123
Бага үнэ цэн бүхий хөрөнгийн түрээсийн зардал (богино хугацаат түрээсийн зардлыг оруулаагүй)	1,084,979	1,048,739
Түрээсийн нийт мөнгөн гүйлгээ *	5,230,457	4,373,036
Нэмэгдсэн ашиглах эрхтэй хөрөнгө**	3,898,174	245,569

*Түрээсийн өр төлбөрийн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөр, хувьсах төлбөртэй түрээсийн төлбөрийг багтаасан. Энэхүү дүн нь санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээнд тайлагнасан.

**Шинээр нэмэгдсэн түрээс, түрээсийн гэрээний өөрчлөлт, сунгах ба цуцлах сонголттой түрээсийн гэрээг дахин үнэлснээс үүссэн дүнгүүдийг оруулсан.

Түрээсийн хугацааг сунгах цуцлах нөхцөл

Банк нь оффис болон салбар, тооцооны төвийн түрээсийн хугацааг сунгах болон цуцлах нөхцөлтэй түрээсийн гэрээнүүдтэй. Энэ нь Банкны үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа хөрөнгүүдийг үр ашигтай ашиглах боломжоор хангаж байна. Түрээсийн гэрээг сунгах болон цуцлах нөхцөлийг Банк болон бусад түрээслүүлэгчийн аль аль нь хэрэгжүүлэх боломжтой.

Банк нь түрээсийн хугацаа эхлэх өдөр хугацааг сунгах нөхцөл эвсэл гэрээг цуцлахгүй нөхцөлийг үнэлдэг. Банк (i) хугацааг сунгах нөхцөл эвсэл (ii) гэрээг цуцлахгүй нөхцөлийг тодорхойлох боломжгүй ирээдүйд үүсэх түрээсийн төлбөрийн боломжит дүнг доорх хүснэгтээр харуулсан:

	2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар хүлээн зөвшөөрсөн түрээсийн өр төлбөр мян.төг	Түрээсийн өр төлбөрт ороогүй ирээдүйн боломжит түрээсийн төлбөр (Дискаунтлаагүй) мян.төг	2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар хүлээн зөвшөөрсөн түрээсийн өр төлбөр мян.төг	Түрээсийн өр төлбөрт ороогүй ирээдүйн боломжит түрээсийн төлбөр (Дискаунтлаагүй) мян.төг
Салбарууд	2,524,837	2,930,954	3,762,767	4,159,070
Оффис	651,754	754,770	1,104,679	1,181,893

19. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

19.3 Ашиглах эрхтэй хөрөнгө (үргэлжлэл)

Мөн Банк нь хугацааг сунгах нөхцөл эвсэл гэрээг цуцлахгүй нөхцөлийг үнэлэхдээ түрээслэгчийн хяналтанд нөлөөлөх томоохон нөхцөл байдал үүссэн эсвэл томоохон үйл явдал болсон эсэхийг тооцно. 2020 оны 12 сарын 31-ний байдлаар энэхүү нөхцөл байдал үүсээгүй байна.

Түрээсийн гэрээний үүрэг

2020 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Банкинд шинээр байгуулсан, эхлээгүй түрээсийн гэрээ байхгүй болно.

20. БИЕТ БУС ХӨРӨНГӨ

	Патент ба эрх мян.төг	Програм хангамж мян.төг	Програм хангамжийн хөгжүүлэлт мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31				
Өртгөөр				
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	10,256,473	12,346,971	1,007,733	23,611,177
Нэмэгдсэн	845,931	217,605	4,208,373	5,271,909
Данснаас хассан	(600,225)	(643,458)	-	(1,243,683)
Дахин ангилсан	52,865	6,854	(59,719)	-
2020 оны 12-р сарын 31-нээр	10,555,044	11,927,972	5,156,387	27,639,403
Хуримтлагдсан хорогдуулалт				
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	4,486,800	7,059,799	-	11,546,599
Тайлант жилд байгуулсан	991,954	1,664,200	-	2,656,154
Данснаас хассан	(582,241)	(615,042)	-	(1,197,283)
2020 оны 12-р сарын 31-нээр	4,896,513	8,108,957	-	13,005,470
Дансны үнэ	5,658,531	3,819,015	5,156,387	14,633,933
2019 оны 12-р сарын 31				
Өртгөөр				
2019 оны 1-р сарын 1-нээр	8,646,814	11,838,215	1,678,733	22,163,762
Нэмэгдсэн	1,065,211	308,141	100,584	1,473,936
Дахин ангилсан	570,969	200,615	(771,584)	-
Өртгийн залруулга	(26,521)	-	-	(26,521)
2019 оны 12-р сарын 31-нээр	10,256,473	12,346,971	1,007,733	23,611,177
Хуримтлагдсан хорогдуулалт				
2019 оны 1-р сарын 1-нээр	3,346,822	6,025,412	-	9,372,234
Тайлант жилд байгуулсан	1,139,978	1,034,387	-	2,174,365
2019 оны 12-р сарын 31-нээр	4,486,800	7,059,799	-	11,546,599
Цэвэр дансны үнэ	5,769,673	5,287,172	1,007,733	12,064,578

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

21. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЗОРИУЛАЛТТАЙ ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	31,919,060	45,260,580
Нэмэх нь: БЗЭХ-өөс шилжсэн (Тодруулга 18)	-	1,127,727
Хасах нь: Хураан авсан хөрөнгөд шилжүүлсэн (Тодруулга 17)	(7,478,873)	(8,118,253)
Хасах нь: Тайлант жил худалдан борлуулсан	(94,000)	(442,300)
ХОЗҮХХ-ийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (Тодруулга 8)	(3,085,935)	(5,908,694)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	<u>21,260,252</u>	<u>31,919,060</u>

ХОЗҮХХ-ийн бодит үнэ цэнийг хараат бус мэргэжлийн байгууллагаар үнэлүүлсэн. ХОЗҮХХ-ийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо ижил төстэй хөрөнгийн зах зээлийн үнийг харгалзаж үзсэн ба хөрөнгийн одоогийн эдийн засгийн нөхцөл байдлыг тусгахын тулд сүүлийн үеийн гүйлгээ эсвэл хөрөнгийн нөхцөл болон байршил зэргээс хамаарсан тохируулгыг хийсэн.

22. ХОРОГДУУЛСАН ӨРТГӨӨРХ САНХҮҮГИЙН ӨР ТӨЛБӨР

22.1 РЕПО ХЭЛЦЭЛ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Репо хэлцэл	-	297,898,939

Репо хэлцлийн дагуу Банк нь Монголбанкны үнэт цаас болон МИК-ийн энгийн ИЗББ-ыг ирээдүйд буцаан худалдан авах нөхцөлтэй борлуулсан.

22.2 БАНК, САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГААС БАЙРШУУЛСАН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Банк, санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах	290,161	8,336,172
Банк, санхүүгийн байгууллагын байршуулсан хугацаатай хадгаламж	1,648,748	3,893,139
	<u>1,938,909</u>	<u>12,229,311</u>

22.3 ХАРИЛЦАГЧДЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Засгийн газрын:		
-Харилцах данс	40,584,622	26,456,318
-Хугацаагүй хадгаламж	1,683,001	1,628,751
-Хугацаатай хадгаламж	42,135,371	35,448,029
Хувийн секторын:		
-Харилцах данс	280,177,790	212,847,315
-Хугацаагүй хадгаламж	27,712,086	16,594,751
-Хугацаатай хадгаламж	58,623,729	106,081,757
Иргэдийн:		
-Харилцах данс	75,575,289	51,532,787
-Хугацаагүй хадгаламж	244,910,580	220,039,955
-Хугацаатай хадгаламж	1,254,250,480	1,172,550,394
	<u>2,025,652,948</u>	<u>1,843,180,057</u>

Харилцагчдын харилцах, хадгаламжинд банкнаас гаргаж буй үл цуцлах санхүүгийн баталгаанд барьцаа хөрөнгө болгож байршуулсан төгрөгийн хадгаламж 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 10,866 сая (2019 онд: 13,295 сая) төгрөг байна.

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

22. ХОРОГДУУЛСАН ӨРТГӨӨРХ САНХҮҮГИЙН ӨР ТӨЛБӨР (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

22.4 ЗЭЭЛЭЭР АВСАН САНХҮҮЖИЛТ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авсан		
Нидерландын Хөгжил Санхүүжилтийн Компани	183,178,291	13,646,487
Азийн Хөгжлийн Банк	84,819,632	81,116,751
Уур Амьсгалын Ногоон Сан	55,761,024	77,803,466
Олон Улсын Хөгжлийн ОПЕК Сан	70,986,743	-
Инкофин нийгмийн зорилготой хязгаарлагдмал хариуцлагатай хоршоо	57,316,516	55,008,707
Германы Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн корпораци	56,251,255	53,744,899
Социете Де Промоушн Эт Дэ Партиципэйшн Поур Ла	42,351,388	40,359,664
Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци	42,314,141	47,276,118
Олон улсын эдийн засгийн хамтын ажиллагааны банк	28,388,821	-
ЭсАйЭфИЭм ХХК	28,101,009	37,787,773
Симбиотикс	27,260,529	27,081,435
Актиам Институционал микрофинанс сан	17,139,460	16,369,873
Бичил, Жижиг Дунд Бизнесийн Бонд ЭсЭй	15,202,159	14,475,253
Рэйсин Банк ХХК	14,180,490	13,551,483
Үйлдвэрлэл, Хамтын Ажиллагааны Финниш Фанд	14,034,441	27,051,481
Девелопин Уорлд Маркетс ("ДиВиЭм")	13,124,625	26,268,976
Хилийн чанад дахь хувийн хөрөнгө оруулалтын корпораци	2,441,710	19,033,616
Глобал Клаймет Нөхөрлөлийн Сан ЭсЭй СИКАВ	-	40,959,594
Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци Хөрөнгөжүүлэлтийн Сан,		
Хязгаарлагдмал Нөхөрлөл	-	51,828,754
Инкофин хамтын ажиллагааны ХХК	-	25,930,128
Триодос Фэйр Шэйр Сан	-	14,840,596
Ажил олгогч эмэгтэйчүүдийн зээлийн сан	-	20,489,535
РеспонсАбилити Менежмент компани	-	9,185,496
Олон Улсын ШведФанд	-	13,656,374
КайсаБанк	-	27,329,614
ДиЖиЖиЭф	-	13,770,536
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авсан нийт санхүүжилт	752,852,234	768,566,609
Засгийн газар, төрийн байгууллагуудаас авсан санхүүжилт		
Монгол Улсын Засгийн Газар	37,145,340	54,207,050
Монгол Банк	20,113,527	-
Монгол Улсын Сангийн Яам	11,275,053	16,684,103
Сангийн яам/ Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны банк	9,261,197	10,336,509
Жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан	3,473,616	4,021,472
Азийн Хөгжлийн Банк	2,150,834	2,751,083
Хөдөө аж ахуйг хөгжүүлэх олон улсын сан	45,721	83,303
Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	-	25,359,916
Монголын Ипотекийн Корпораци ОССК ХХК	-	13,977,339
Засгийн газар, төрийн байгууллагуудаас авсан нийт санхүүжилт	83,465,288	127,420,775
Нийт зээлээр авсан санхүүжилт	836,317,522	895,987,384

22. ХОРОГДУУЛСАН ӨРТГӨӨРХ САНХҮҮГИЙН ӨР ТӨЛБӨР (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**22.4 ЗЭЭЛЭЭР АВСАН САНХҮҮЖИЛТ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

Засгийн газар, төрийн байгууллагаас авсан, дээр дурдсан бүх санхүүжилтүүд нь Монгол Улсын Засгийн газартай холбоотой болно.

2019 болон 2020 оны туршид Банк үндсэн болон хүүгийн өр төлбөрийг хугацаанд нь төлж барагдуулсан. Зээлийн гэрээнүүдийн ихэнх нь тодорхой шалгуур үзүүлэлтүүдийг хангаж байхыг банкнаас шаарддаг ба тус нөхцөлүүдийг дараах төрлүүдэд ангилан үзүүлж болно:

- Өөрийн хөрөнгийн харьцаа (эрсдэлээр жигнэсэн өөрийн хөрөнгийн харьцаа, төлбөрийн чадварын харьцаа, 1 дүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа)
- Санхүүгийн эрсдэлийн харьцаанууд (актив, пассивын төлөгдөх хугацааны харьцаа, нийт гадаад валютын ба нэгж гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа, төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа, нийт хүүгийн эрсдэлийн харьцаа);
- Зээлийн эрсдэлийн харьцаанууд (Эрсдэлтэй зээлийн багцын эрсдэл, шугаман зээлийн эрсдэлийн харьцаа, алдагдлаар хаасан зээлийн харьцаа, том зээлдэгч болон өөрийн хөрөнгийн харьцаа, холбогдох этгээдэд олгосон зээлийн харьцаа, нийт том зээлдэгчдийн эрсдэлийн харьцаа);
- Бусад харьцаанууд (Хадгаламж зээлийн харьцаа, хүү төлөх чадварын эрсдэл, үндсэн хөрөнгө ба нийт хөрөнгийн харьцаа, үндсэн хөрөнгө, өөрийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын харьцаа, үйл ажиллагааны зардал болон ашгийн харьцаа гэх мэт).

Зээлийн гэрээний зохистой харьцаануудыг хангаагүй тохиолдолд холбогдох зээлийн үүрэг биелэгдээгүйд тооцогдох буюу зээл нь нэхэмжилсэн үед төлөгдөх шаардлагатай болно. Тиймээс зохистой харьцаануудын биелэлтэд холбогдох хэлтэс, ажилтнууд (Санхүү хариуцсан захирлын харьяа Санхүү болон Хөрөнгө зохицуулалтын газар, мөн Эрсдэл хариуцсан захирлын харьяа Эрсдэлийн удирдлагын газар г.м.) улирал тутамд хяналт тавин ажилладаг. Зохистой харьцааны биелэлт хангагдахгүйг урьдчилан мэдсэн буюу олж илрүүлсэн тохиолдолд удирдлага нь зохистой харьцааг хангах үүргээс түр чөлөөлөгдөх хүсэлт гаргах, зохистой харьцааг шинэчлэн гэрээг шинээр байгуулах зэрэг арга хэмжээг авдаг.

2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар Банк нь 185 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй хамтын санхүүжилтийн зээлээс бусад бүх зээлийн гэрээний зохистой харьцааг биелүүлсэн. Хамтын санхүүжилтийн зээлийн гэрээний энгийн ИЗББ-ийн харьцааг хангаагүй тул гэрээний үүрэг биелэгдээгүй гэж үзсэн, тиймээс тухайн зээлийг нэг жилээс бага хугацаанд эргэн төлөгдөх зээл гэж ангилсан. Банкны удирдлага 2021 оны 2-р сарын 19-ний өдөр зохистой харьцааг хангах үүргээс түр чөлөөлөгдөх зөвшөөрөл авсан. Зээлдэгч эргэн төлөлтийг түргэсгэх хүсэлт гаргаагүй.

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Нийт зээлээр авсан санхүүжилт		
12 сараас доош хугацаанд эргэн төлөгдөх	387,874,950	328,995,982
12 сараас дээш хугацаанд эргэн төлөгдөх	448,442,572	566,991,402
Нийт зээлээр авсан санхүүжилт	836,317,522	895,987,384

22.4.1 Санхүүжилтийн үйл ажиллагаанаас үүсэх өр төлбөрийг тохируулах нь

Дараах хүснэгтэнд Банкны санхүүжилтийн үйл ажиллагаанаас үүсэх өр төлбөрийн мөнгөн болон мөнгөн бус өөрчлөлтийг харуулсан. Санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүсэх өр төлбөр гэдэг нь Банкны мөнгөн гүйлгээний тайланд санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн урсгал гэж ангилагдсан мөнгөн гүйлгээ болон ирээдүйд тийнхүү ангилагдаж хийгдэх мөнгөн гүйлгээ байх болно.

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Эхний үлдэгдэл	895,987,384	845,837,178
Санхүүгийн мөнгөн гүйлгээ – Орох урсгал	352,912,573	684,395,192
Санхүүгийн мөнгөн гүйлгээ – Гарах урсгал	(417,689,549)	(627,610,158)
Төлсөн хүү	(72,498,240)	(73,807,299)
Мөнгөн бус гүйлгээ *	(30,742,000)	(26,934,200)
Бусад өөрчлөлт **	69,289,311	71,473,344
Ханшийн зөрүү	39,058,043	22,633,327
Эцсийн үлдэгдэл	836,317,522	895,987,384

* Мөнгөн бус гүйлгээнд Тодруулга 13.3-т харуулснаар давуу эрхтэй ИЗББ-ын эргэн төлөлт орсон.

** Бусад өөрчлөлтөд хуримтлуулсан хүүгийн гүйлгээ багтсан.

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

22. ХОРОГДУУЛСАН ӨРТГӨӨРХ САНХҮҮГИЙН ӨР ТӨЛБӨР (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

22.5 ХОЁРДОГЧ ӨГЛӨГ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци Хөрөнгөжүүлэлтийн Сан, Хязгаарлагдмал Нөхөрлөл	-	54,415,887
	-	54,415,887

2012 оны 6-р сард Банк нь ОУСК-тай 40,000,000 ам.долларын хоёрдогч зээлийн гэрээнд гарын үсэг зурсан. Банк нь энэ зээлийг дараах байдлаар хэсэгчлэн хүлээж авсан: 9,000,000 ам.долларыг 2012 оны 12-р сард жилийн 8.955%-ийн тогтмол хүүтэйгээр, 31,000,000 ам.долларыг 2014 онд 6 сарын Лайбор +7.4% - ийн жилийн хүүтэйгээр.

2019 оны 12-р сард Банк 20,000,000 долларыг эргэн төлсөн бөгөөд 2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар үлдэгдэл 20,000,000 долларыг эргэн төлснөөр хоёрдогч өглөгийг бүрэн барагдуулсан.

22.5.1 Санхүүжилтийн үйл ажиллагаанаас үүсэх өр төлбөрийг тохируулах нь

Дараах хүснэгтэнд Банкны санхүүжилтийн үйл ажиллагаанаас үүсэх өр төлбөрийн мөнгөн болон мөнгөн бус өөрчлөлтийг харуулсан. Санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүсэх өр төлбөр гэдэг нь Банкны мөнгөн гүйлгээний тайланд санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн урсгал гэж ангилагдсан мөнгөн гүйлгээ болон ирээдүйд тийнхүү ангилагдаж хийгдэх мөнгөн гүйлгээ байх болно.

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Эхний үлдэгдэл	54,415,887	107,333,707
Санхүүгийн мөнгөн гүйлгээ – Гарах урсгал	(56,985,800)	(54,522,400)
Төлсөн хүү	-	(12,659,456)
Мөнгөн бус гүйлгээ *	(5,204,590)	-
Бусад өөрчлөлт**	5,459,103	10,765,350
Ханшийн тэгшитгэл	2,315,400	3,498,686
Эцсийн үлдэгдэл	-	54,415,887

* Мөнгөн бус гүйлгээнд хуримтлуулсан урьдчилж төлсөн хүүгийн төлбөрийн гүйлгээ багтсан.

** Бусад өөрчлөлтөд хуримтлуулсан хүүгийн гүйлгээ багтсан.

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

23. ХОЙШЛОГДСОН НӨХЦӨЛТ ХАНДИВ

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Микро Энержи Кредит Корпораци ("МЭК")	3,412,724	2,933,678
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн ЭХХХЗ тэтгэлэгт хөтөлбөр	2,803,950	2,768,228
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн БЖДБ тэтгэлэгт хөтөлбөр	862,228	958,750
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн Мини-грид төслийн тэтгэлэг	916,269	585,036
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн дэмжлэг	775,673	802,129
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн ҮЗБЧБ-2 төслийн тэтгэлэг	712,321	-
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн ЭХХДМБ төслийн тэтгэлэг	712,320	-
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн МНСК төслийн тэтгэлэг	123,481	-
Нийт хойшлогдсон нөхцөлт хандив	10,318,966	8,047,821

Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хөдөлгөөн дараах байдалтай байна:

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	8,047,821	4,858,878
Тайлант жилд хүлээн авсан	3,445,874	5,506,214
Бусад орлого	-	(252,502)
Дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн	(1,174,729)	(2,064,769)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	10,318,966	8,047,821

24. ТҮРЭЭСИЙН ӨР ТӨЛБӨР

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
1 жил дотор	1,645,721	3,634,615
1-ээс 2 жилийн дотор	706,137	1,128,491
2-ээс 3 жилийн дотор	484,012	104,340
3-ээс 4 жилийн дотор	204,376	-
4-ээс 5 жилийн дотор	136,345	-
	3,176,591	4,867,446

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

25. БУСАД ӨР ТӨЛБӨР

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Бусад санхүүгийн өр төлбөр		
Хамтын санхүүжилтийн зээлийн санхүүжилт	43,417,095	44,173,594
Клирингийн тооцоо	10,384,682	14,279,839
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	15,906,405	19,059,335
Тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй хүлээж болзошгүй өр төлбөр болон үүргийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	490,254	232,672
	70,198,436	77,745,440
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр		
Хуримтлуулсан цалин болон урамшуулал	6,617,250	3,059,139
Орлогын албан татвараас бусад татвар	307,313	791,356
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр	3,987,724	3,691,466
	10,912,287	7,541,961
Нийт бусад өр төлбөр	81,110,723	85,287,401
Тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй хүлээж болзошгүй өр төлбөр болон үүргийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга		
	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	232,672	355,478
Тайлант жилд байгуулсан/(буцаалт) (Тодруулга 9)	257,582	(122,806)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	490,254	232,672

26. ЭНГИЙН ХУВЬЦАА

	Нэг бүр нь 2,719.06 төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй энгийн хувьцааны тоо		Дүн	
	2020	2019	2020 мян.төг	2019 мян.төг
1-р сарын 1-ний өдрөөр болон 12-р сарын 31-ний өдрөөр	20,353,656	20,353,656	55,342,753	55,342,753

2020 оны 12-р сарын 31-нээр Банк нэг бүр нь 2,719.06 төгрөг (2019 онд: 2,719.06 төгрөг)-ийн нэрлэсэн үнэтэй 20,353,656 ширхэг (2019 онд: 20,353,656) энгийн хувьцаатай байсан.

Банк нь нэг төрлийн хувьцаатай ба нэгж хувьцаа бүр нэг саналын эрхтэй. Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлөөс санал болгосон завсрын ногдол ашгаас бусад ногдол ашгийг Хувьцаа Эзэмшигчдийн ээлжит хурлаас баталдаг. Банкыг татан буулгах тохиолдолд, тэргүүн ээлжийн үүргийг барагдуулсны дараа үлдсэн хөрөнгөөс хувьцаа эзэмшигчид хувь тэнцүүлэн авах эрхтэй.

27. БУСАД НӨӨЦ

Тайлант жилийн туршид бусад нөөцөд хөдөлгөөн гараагүй бөгөөд тайлант өдрийн байдлаар, энэхүү нөөц сангийн зориулалтын талаар Банк баримталж буй тодорхой бодлогогүй байна.

28. ТУСГАЙ ЗОРИУЛАЛТАЙ НӨӨЦ

2020 оны 12-р сарын 31-нээрх тусгай зориулалттай нөөц нь 27,893 сая төгрөг нь 18,740 сая төгрөгийн (2019 онд: 16,513 сая төгрөг) зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нөөц, 9,153 сая төгрөгийн хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын нөөц (2019 онд: байхгүй)-өөс бүрдэнэ. 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар Монголбанкны дагуу тооцсон хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын нөөц нь СТОУС-ын дагуу тооцсон дүнтэй ижил байсан.

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮДИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН

Бодит үнэ цэнийг тодорхойлох ба бодит үнэ цэнийн зэрэглэл

Банк нь үнэлгээний техникүүдийг ашиглан санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах шатлалуудыг хэрэглэдэг. Үүнд:

Зэрэглэл 1: Бодит үнэ цэн нь ижил төстэй актив, пассивын идэвхтэй зах зээл дээр тогтоосон үнэд үндэслэсэн байх;

Зэрэглэл 2: Бодит үнэ цэнийг хэмжихдээ хэрэглэсэн мэдээ нь зах зээл дээрээс шууд ба шууд бусаар олдох боломжтой бусад техникүүд;

Зэрэглэл 3: Зах зээлийн мэдээлэлд үндэслэгдээгүй мэдээ ашиглан бодит үнэ цэнийг тооцоолох арга ашиглан тооцоолсон техникүүд.

Дараах хүснэгтэнд бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэгслүүдийг бодит үнэ цэнийн зэрэглэлээр нь ангилан үзүүлэв:

2020 оны 12 сарын 31-ээрх давтагдах бодит үнэ цэнийн хэмжилт				
	Зэрэглэл 1 мян.төг	Зэрэглэл 2 мян.төг	Зэрэглэл 3 мян.төг	Нийт мян.төг
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө				
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд				
Гадаад валютын своп хэлцэл	-	12,931,412	-	12,931,412
Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	-	56,036,979	-	56,036,979
ИЗББ - Давуу эрхтэй	-	-	4,066,916	4,066,916
ИЗББ - Энгийн	-	-	37,248,810	37,248,810
Хувийн хөрөнгө оруулалтын сан	-	-	1,040,718	1,040,718
	-	68,968,391	42,356,444	111,324,835
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийн үнэт цаас	-	-	460,876	460,876
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй өмчийн үнэт цаас	3,148,784	-	-	3,148,784
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	-	63,181,771	63,181,771
	3,148,784	-	63,642,647	66,791,431
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн өр төлбөр				
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд				
Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	-	728,578	-	728,578
	-	728,578	-	728,578

2019 оны 12 сарын 31-ээрх давтагдах бодит үнэ цэнийн хэмжилт				
	Зэрэглэл 1 мян.төг	Зэрэглэл 2 мян.төг	Зэрэглэл 3 мян.төг	Нийт мян.төг
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө				
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд				
Гадаад валютын своп хэлцэл	-	41,436,888	-	41,436,888
Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	-	48,440,093	-	48,440,093
ИЗББ - Энгийн	-	-	33,850,997	33,850,997
Хувийн хөрөнгө оруулалтын сан	-	-	1,065,472	1,065,472
	-	89,876,981	34,916,469	124,793,450
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийн үнэт цаас	-	-	224,439	224,439
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй өмчийн үнэт цаас	3,159,315	-	-	3,159,315
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	-	68,782,951	68,782,951
	3,159,315	-	69,007,390	72,166,705
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн өр төлбөр				
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд				
Гадаад валютын своп хэлцэл	-	5,227,460	-	5,227,460
	-	5,227,460	-	5,227,460

29. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮДИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**Зэрэглэл 1 болон зэрэглэл 2-ын хооронд шилжилт**

Бодит үнэ цэнээр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн үнэ цэнийн зэрэглэл 1 болон зэрэглэл 2-ын хооронд ямар нэгэн шилжилт байгаагүй.

Дараах хүснэгтэнд санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрийн (давтагдах болон үл давтагдах) бодит үнэ цэнийг хэрхэн зэрэглэл 2 болон зэрэглэл 3-т ангилсныг тоймлон харуулав.

Санхүүгийн хөрөнгө/ өр төлбөр	2020 оны 12 сарын 31-ээрх БҮЦ мян.төг	2019 оны 12 сарын 31-ээрх БҮЦ мян.төг	БҮЦ-ийн ангилал	Үнэлгээний аргачлал	Голлох хүчин зүйл
1) Гадаад валютын своп хэлцэл	12,931,412	41,436,888	Зэрэглэл 2	Зах зээлийн үнэ, хүүгийн түвшний тэнцвэр	Репо хүү болон засгийн газрын бондын өгөөж болон валютын албан ханш Лайбор хүү,
2) Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	55,308,401	43,212,633	Зэрэглэл 2	Зах зээлийн үнэ	бодлогын хүү болон валютын албан ханш
2) Энгийн болон давуу эрхтэй ИЗББ	41,315,726	33,850,997	Зэрэглэл 3	Дискаунтал -сан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, ТТБМ, АҮМ ба Санхүүгийн хэрэгслүүдийн 33Хүүгийн хувь
3) Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн үнэт цаас	460,876	224,439	Зэрэглэл 3	Цэвэр хөрөнгийн үнэ цэн	33-ийн үнэ, гүйлгээний үнэ
4) Хувийн хөрөнгө оруулалтын сан	1,040,718	1,065,472	Зэрэглэл 3	Цэвэр хөрөнгийн үнэ цэн	Үл хөдлөх хөрөнгийг солилцох зах зээлийн үнэ
6) Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	63,181,771	68,782,951	Зэрэглэл 3	Дискаунтал -сан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, ТТБМ, АҮМ ба Санхүүгийн хэрэгслүүдийн 33Хүүгийн хувь

Зах зээлийн боломжит өгөгдлүүдийг ашиглан үнэлгээний аргачлал (дискаунтлагдсан мөнгөн урсгалын загвар г.м) дээр суурилан Банкны тооцсон эдгээр санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэн нь 2 дугаар зэрэглэлд ангилагддаг.

Бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдээгүй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэн

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ хараахан бүртгэгдээгүй байгаа санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход ашиглах аргачлал, таамаглалыг доор харуулав.

Бодит үнэ цэн нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо хөрөнгө

Дуусах хугацаа нь богино (нэг хүртэл жил) болон түргэн борлогдох санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрүүдийн дансны үнийг бодит үнэ цэнтэйгээ ойролцоо гэж үзнэ. Уг таамаглалыг мөн хугацаагүй болон хугацаатай хадгаламж, хувьсан хүүтэй санхүүгийн хэрэгслүүдэд ашиглана.

Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэгсэл

Хорогдуулсан өртгөөр илэрхийлэгдсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг Монгол улс дахь ижил төстэй санхүүгийн хэрэгслүүдийн одоогийн зах зээлийн хүү болон тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн үеийн зах зээлийн хүүтэй харьцуулан тооцно.

29. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮДИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Дараах хүснэгтэд Зэрэглэл 3-ийн бодит үнэ цэнийн хөдөлгөөнийг харуулав:

	Тод- руулга	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа, БҮЦБДО-д бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		68,782,951	52,705,192
Нэмэгдсэн		41,913,442	43,074,576
Үндсэн төлбөр төлсөн		(9,234,152)	(6,062,378)
Борлуулсан		(38,562,315)	(20,567,812)
Хуримтлагдсан хүү		2,920,881	4,456,835
Хүлээсэн авсан хүү		(2,839,568)	(4,306,411)
Бусад хөдөлгөөн		200,532	(517,051)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		63,181,771	68,782,951
ИЗББ - Давуу эрхтэй, Бодит үнэ цэнээр бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		-	8,451,006
Нэмэгдсэн		34,688,400	18,488,400
Борлуулсан		(30,829,600)	(26,934,200)
Хуримтлагдсан хүү	6	365,432	38,787
Хүлээсэн авсан хүү		(83,259)	(45,736)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	6	(74,057)	1,743
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		4,066,916	-
ИЗББ - Энгийн, Бодит үнэ цэнээр бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		33,850,997	31,243,384
Нэмэгдсэн		3,854,700	2,054,300
Хуримтлагдсан хүү	7	3,797,026	3,358,073
Хүлээсэн авсан хүү		(3,736,723)	(3,306,862)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	7	(517,190)	502,102
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		37,248,810	33,850,997
Хувийн хөрөнгө оруулалтын сан, Бодит үнэ цэнээр бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		1,065,472	3,122,404
Борлуулсан		-	(1,882,880)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	7	(24,754)	(174,052)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		1,040,718	1,065,472
Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн үнэт цаас, Бодит үнэ цэнээр бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		224,439	225,601
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт		236,437	(1,162)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		460,876	224,439

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮДИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй Банкны санхүүгийн хэрэгслүүдийг ангилал бүрээр нь дансны болон бодит үнэ цэнээр нь харьцуулан дараах хүснэгтээр харууллаа. Энэхүү хүснэгтэд санхүүгийн бус хөрөнгө болон санхүүгийн бус өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг оруулаагүй болно.

2020 оны 12-р сарын 31	Тодруулга	Дансны үнэ мян.төг	Бодит үнэ цэн мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкин дахь харилцах	13.1	179,504,448	179,504,448
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	13.2	186,372,668	186,372,668
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	16.1	76,561,599	76,561,599
Өрийн үнэт цаас	16.2	1,207,367,188	1,207,367,188
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	16.3	1,272,781,827	1,274,276,208
Бусад хөрөнгө	17	7,695,549	7,695,549
		2,930,283,279	2,931,777,660
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж	22.2	1,938,909	1,938,909
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	22.3	2,025,652,948	2,025,652,948
Зээлээр авсан санхүүжилт	22.4	836,317,522	836,317,522
Түрээсийн өр төлбөр	24	3,176,591	3,176,591
Бусад өр төлбөр	25	70,198,436	70,198,436
		2,937,284,406	2,937,284,406

2019 оны 12-р сарын 31	Тодруулга	Дансны үнэ мян.төг	Бодит үнэ цэн мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкин дахь харилцах	13.1	571,202,252	571,202,252
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	13.2	213,044,263	213,044,263
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	16.1	122,223,590	122,223,590
Өрийн үнэт цаас	16.2	467,741,147	467,741,147
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	16.3	1,725,784,584	1,703,294,958
Бусад хөрөнгө	17	14,942,813	14,942,813
		3,114,938,649	3,092,449,023
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж	22.2	12,229,311	12,229,311
Репо хэлцэл	22.1	297,898,939	297,898,939
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	22.3	1,843,180,057	1,843,180,057
Зээлээр авсан санхүүжилт	22.4	895,987,384	897,294,096
Хоёрдогч өглөг	22.5	54,415,887	54,415,887
Түрээсийн өр төлбөр	24	4,867,446	4,867,446
Бусад өр төлбөр	25	77,745,440	77,745,440
		3,186,324,464	3,187,631,176

30. БОЛЗОШГҮЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА

Харилцагчдын санхүүгийн хэрэгцээ шаардлагыг хангахын тулд, Банк янз бүрийн цуцалж үл болох санхүүгийн хэлцлүүдэд оролцдог. Хэдийгээр, эдгээр үүрэг хариуцлагууд нь санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдахгүй байж болох ч, эдгээр нь зээлийн эрсдэл агуулдаг бөгөөд үүгээрээ Банкны хүлээж буй эрсдэлийн нэг хэсэг юм.

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Болзошгүй өр төлбөр		
Гүйцэтгэлийн болон тендерийн баталгаа	37,928,105	40,284,802
Санхүүгийн баталгаа	12,583,996	23,219,130
Аккредитив	18,466,998	7,505,915
	<u>68,979,099</u>	<u>71,009,847</u>
Үүрэг		
Олгогдоогүй зээл	86,561,836	51,088,592
Нийт	<u>155,540,935</u>	<u>122,098,439</u>

Болзошгүй өр төлбөр

Аккредитив, баталгаа (нээлттэй аккредитив хамрагдана) нь тусгай үйл явдал тохиолдоход харилцагчийн өмнөөс голдуу бараа бүтээгдэхүүний импорт болон экспорттой холбоотойгоор төлбөр хийх үүргийг Банкинд ногдуулдаг. Баталгаа, нээлттэй аккредитив нь зээлийн эрсдэлтэй ижил эрсдэлийг агуулдаг. Эдгээр гүйлгээний улмаас материаллаг алдагдал гарахгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

Болзошгүй өр төлбөр болон хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын дэлгэрэнгүйг доор үзүүлэв

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31				
2019 оны 12-р сарын 31-нээр	70,778,200	231,647	-	71,009,847
Шинээр нэмэгдсэн	49,173,298	-	-	49,173,298
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(51,122,399)	(81,647)	-	(51,204,046)
Дансны үнийн шилжилт				
-Түвшин 2-с Түвшин 1, 3-т	150,000	(150,000)	-	-
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	<u>68,979,099</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>68,979,099</u>
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2019 оны 12-р сарын 31-нээр	99,194	1,080	-	100,274
Шинээр нэмэгдсэн	98,814	-	-	98,814
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(51,477)	(701)	-	(52,178)
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 2-с Түвшин 1, 3-т	379	(379)	-	-
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	<u>146,910</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>146,910</u>

30. БОЛЗОШГҮЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Болзошгүй өр төлбөр болон хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын дэлгэрэнгүйг доор үзүүлэв :

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2019 оны 12-р сарын 31				
2018 оны 12-р сарын 31-нээр	94,348,914	-	-	94,348,914
Шинээр нэмэгдсэн	42,511,657	-	-	42,511,657
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(65,850,724)	-	-	(65,850,724)
Дансны үнийн шилжилт				
-Түвшин 1-с Түвшин 2, 3-т	(231,647)	231,647	-	-
2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	70,778,200	231,647	-	71,009,847
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2018 оны 12-р сарын 31-нээр	98,733	-	-	98,733
Шинээр нэмэгдсэн	51,854	-	-	51,854
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(50,313)	-	-	(50,313)
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с Түвшин 2, 3-т	(1,080)	1,080	-	-
2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	99,194	1,080	-	100,274

Олгогдоогүй зээл

Зээлийн хэмжээг нэмэхээр шийдвэрлэсэн нь Банкны зүгээс зээл олгох, зээлийн шугам нээх гэрээт үүргүүдийг хүлээснийг илэрхийлдэг. Ийм үүргүүд нь тогтсон дуусах хугацаа эсхүл цуцлах бусад төрлийн заалтуудтай байдаг. Зээл олгох үүрэг нь хэрэгжээгүй байтал тус үүргийнх нь хугацаа нь дууссан байж болох тул гэрээнд заасан дүн нь ирээдүйн мөнгөний шаардлагыг илэрхийлдэг гэсэн ойлголт биш юм.

Зээлийн хэмжээг нэмэх шийдвэрүүд нь харилцагчийн тодорхой шалгууруудыг хангах явдлаас шууд шалтгаалдаг учраас зээлийн боломжит алдагдал нь нийт хэрэгжээгүй үлдсэн зээл олгох үүргүүдийн дүнгээс бага байна. Богино хугацаат зээлийн үүргээс голдуу урт хугацаат зээлийн үүрэг нь илүүтэйгээр зээлийн эрсдэлтэй байдаг тул Банк нь зээлийн үүргүүдийнхээ дуусах хугацааг хянаж байдаг

Олгогдоогүй зээлийн дэлгэрэнгүйг доор үзүүлэв (Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал).

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31				
2019 оны 12-р сарын 31-нээр	51,041,820	45,516	1,256	51,088,592
Шинээр нэмэгдсэн	19,560,787	2	284	19,561,073
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с Түвшин 2, 3-т	(78,044)	56,065	21,979	-
- Түвшин 2-с Түвшин 1, 3-т	5,548	(6,093)	545	-
- Түвшин 3-с Түвшин 1, 2-т	2,891	-	(2,891)	-
Ашиглалтын хугацаа дуусч данснаас хассан	15,949,954	(39,423)	1,640	15,912,171
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	86,482,956	56,067	22,813	86,561,836

30. БОЛЗОШГҮЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Олгогдоогүй зээлийн дэлгэрэнгүйг доор үзүүлэв (Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал).

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31				
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	131,448	527	423	132,398
Шинээр нэмэгдсэн	82,113	-	91	82,204
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с Түвшин 2, 3-т	(7,330)	259	7,071	-
- Түвшин 2-с Түвшин 1, 3-т	4	(180)	176	-
- Түвшин 3-с Түвшин 1, 2-т	4	-	(4)	-
Ашиглалтын хугацаа дуусч данснаас хассан	129,507	(347)	(418)	128,742
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	335,746	259	7,339	343,344
2019 оны 12-р сарын 31				
2018 оны 12-р сарын 31-нээр	92,988,890	3,375,961	8	96,364,859
Шинээр нэмэгдсэн	15,543,395	275	-	15,543,670
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с Түвшин 2, 3-т	(882)	187	695	-
- Түвшин 2-с Түвшин 1, 3-т	2,690,201	(2,690,762)	561	-
Ашиглалтын хугацаа дуусч данснаас хассан	(60,179,784)	(640,145)	(8)	(60,819,937)
2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	51,041,820	45,516	1,256	51,088,592
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2018 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	229,697	27,046	2	256,745
Шинээр нэмэгдсэн	48,793	1	-	48,794
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с Түвшин 2, 3-т	(234)	-	234	-
- Түвшин 2-с Түвшин 1, 3-т	4,616	(4,805)	189	-
Ашиглалтын хугацаа дуусч данснаас хассан	(151,424)	(21,715)	(2)	(173,141)
2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	131,448	527	423	132,398

30. БОЛЗОШГҮЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бусад гэрээний үүргүүд:

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Батлагдаж, гэрээ байгуулсан:		
Биет бус хөрөнгө	5,762,202	2,128,921
Үндсэн хөрөнгө	756,583	300,074
	6,518,785	2,428,995

Шүүхийн нэхэмжлэл

Бизнесийн онцлог шинж чанарын улмаас Банкны салбарт шүүхээр асуудлыг шийдэх явдал энгийн үзэгдэл байдаг. Банк нь шүүхийн нэхэмжлэлтэй хэрхэн ажиллах талаар тогтсон журамтай. Нэгэнт мэргэжлийн зөвлөгөө авсан, гарч болох хохирлын хэмжээг зохистойгоор тооцоолсон бол Банк нь тухайн нэхэмжлэлийн банкны санхүүгийн байдалд үзүүлж болох сөрөг нөлөөллөөс хамгаалан дансандаа залруулах бичилт хийнэ.

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

31. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ДУУСГАВАР БОЛОХ ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ

Дараах хүснэгтэд хөрөнгө ба өр төлбөрийн эргэн төлөгдөх, эсвэл барагдах хугацаагаар нь ангилсан шинжилгээг харуулсан. Тодруулга 33.3 "Төлбөрийн чадварын эрсдэл ба эх үүсвэрийн удирдлага"-аас Банкны зүгээс барагдуулах гэрээт үүргүүдийн хорогдуулж тооцоогүй эргэн төлөлтийн үүргийг харна уу.

2020 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр	12 сар хүртэлх мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	179,504,448	-	179,504,448
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	-	186,372,668	186,372,668
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	22,281,949	46,686,442	68,968,391
Үнэт цаас	-	42,356,444	42,356,444
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө			
Өмчийн үнэт цаас	-	3,609,660	3,609,660
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,839,804	61,341,967	63,181,771
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө			
Банк ба санхүүгийн байгууллагад			
байршуулсан харилцах, хадгаламж	76,561,599	-	76,561,599
Өрийн үнэт цаас	1,207,367,188	-	1,207,367,188
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	598,897,532	673,884,295	1,272,781,827
Бусад хөрөнгө	6,762,567	932,982	7,695,549
	2,093,215,087	1,015,184,458	3,108,399,545
Санхүүгийн бус хөрөнгө			
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	32,342,710	94,439	32,437,149
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө	2,607,895	-	2,607,895
Үндсэн хөрөнгө	-	62,400,674	62,400,674
Биет бус хөрөнгө	1,553,087	13,080,846	14,633,933
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	-	21,260,252	21,260,252
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	-	1,951,859	1,951,859
	36,503,692	98,788,070	135,291,762
Нийт	2,129,718,779	1,113,972,528	3,243,691,307
Санхүүгийн өр төлбөр			
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	728,578	-	728,578
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр			
Банк ба санхүүгийн байгууллагын			
байршуулсан харилцах, хадгаламж	1,938,909	-	1,938,909
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,508,438,303	517,214,645	2,025,652,948
Зээлээр авсан санхүүжилт	387,874,950	448,442,572	836,317,522
Түрээсийн өр төлбөр	1,645,721	1,530,870	3,176,591
Бусад өр төлбөр	11,822,697	58,375,739	70,198,436
	1,912,449,158	1,025,563,826	2,938,012,984
Санхүүгийн бус өр төлбөр			
Хойшлогдсон нөхцөлт хандив	10,318,966	-	10,318,966
Бусад өр төлбөр	8,618,587	2,293,700	10,912,287
Орлогын албан татварын өр	7,809,768	-	7,809,768
	26,747,321	2,293,700	29,041,021
Нийт	1,939,196,479	1,027,857,526	2,967,054,005
Цэвэр позиц	190,522,300	86,115,002	276,637,302

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

31. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ДУУСГАВАР БОЛОХ ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2019 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр	12 сар хүртэлх мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	571,202,252	-	571,202,252
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	-	213,044,263	213,044,263
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	74,581,481	15,295,500	89,876,981
Үнэт цаас	-	34,916,469	34,916,469
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө			
Өмчийн үнэт цаас	-	3,383,754	3,383,754
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	2,630,387	66,152,564	68,782,951
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө			
Банк ба санхүүгийн байгууллагад			
байршуулсан харилцах, хадгаламж	122,223,590	-	122,223,590
Өрийн үнэт цаас	467,367,215	373,932	467,741,147
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	781,064,904	944,719,680	1,725,784,584
Бусад хөрөнгө	14,039,466	903,347	14,942,813
	2,033,109,295	1,278,789,509	3,311,898,804
Санхүүгийн бус хөрөнгө			
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	24,286,914	94,439	24,381,353
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө	3,418,378	-	3,418,378
Үндсэн хөрөнгө	-	67,413,003	67,413,003
Биет бус хөрөнгө	1,553,087	10,511,491	12,064,578
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	-	31,919,060	31,919,060
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	-	1,879,822	1,879,822
	29,258,379	111,817,815	141,076,194
Нийт	2,062,367,674	1,390,607,324	3,452,974,998
Санхүүгийн өр төлбөр			
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	5,227,460	-	5,227,460
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр			
Репо хэлцэл	297,898,939	-	297,898,939
Банк ба санхүүгийн байгууллагын			
байршуулсан харилцах, хадгаламж	12,229,311	-	12,229,311
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,445,896,946	397,283,111	1,843,180,057
Зээлээр авсан санхүүжилт	328,995,982	566,991,402	895,987,384
Хоёрдогч өглөг	54,415,887	-	54,415,887
Түрээсийн өр төлбөр	3,634,615	1,232,831	4,867,446
Бусад өр төлбөр	26,647,138	51,098,302	77,745,440
	2,174,946,278	1,016,605,646	3,191,551,924
Санхүүгийн бус өр төлбөр			
Хойшлогдсон нөхцөлт хандив	8,047,821	-	8,047,821
Бусад өр төлбөр	5,248,261	2,293,700	7,541,961
	13,296,082	2,293,700	15,589,782
Нийт	2,188,242,360	1,018,899,346	3,207,141,706
Цэвэр позиц	(125,874,686)	371,707,978	245,833,292

32. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА

ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК нь Банкныг эзэмшдэг. ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн жагсаалтыг Тодруулга 1-ээс харна уу.

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны явцад зээл олгох, хадгаламж байршуулах, гадаад валютын гуйвуулгын гүйлгээ хийх зэрэг хэд хэдэн гүйлгээг холбоотой талуудтай хийсэн. Эдгээр ажил гүйлгээг арилжааны нөхцөлөөр зах зээлийн ханшаар гүйцэтгэсэн.

2019 болон 2020 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар, Банкны хувьд холбоотой талуудтай хийсэн гүйлгээ болон тухайн өдрөөрх дансны үлдэгдэл нь дараах байдалтай байна. Үүнд:

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
а) Холбоотой компаниудад олгосон зээл болон урьдчилгаа		
Толгой компанийн бусад охин компаниуд	3,699	2,010,031
	3,699	2,010,031
Банкны ТУЗ-ийн гишүүд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	1,081,690	1,192,198
	1,085,389	3,202,229

Холбоотой талуудад олгосон барьцаат зээл болон урьдчилгаа нь жилийн 8.0% to 20.4% (2019 онд: 8.0%-иас 20.4%)-ийн хүүтэй ба 1-ээс 20 хүртэл жилийн эргэн төлөгдөх хугацаатай байна. Тайлант жилд эдгээр зээлээс олсон хүүгийн орлого нь 184,3 сая төгрөг (2019 онд: 1,286.0 сая төгрөг) болно.

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
б) Холбоотой компаниудын харилцах, хадгаламж:		
Толгой компани	10,433,078	792,581
Толгой компанийн бусад охин компаниуд	1,390,972	861,138
Толгой компанийн хувьцаа эзэмшигчид	1,524	23,013
	11,825,574	1,676,732
Банкны ТУЗ-ийн гишүүд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	4,058,864	2,508,707
	15,884,438	4,185,439

Холбоотой талуудын байршуулсан харилцах, хадгаламж нь жилийн 0%-иас 12.6% (2019 онд 0%-иас 13.6%)-ийн хүүтэй байсан. Дээрх харилцах болон хадгаламж эзэмшигчдэд тайлант жилд 525.0 сая төгрөг (2019 онд: 354.2 сая төгрөг)-ийн хүүгийн зардал төлсөн.

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
в) ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдээс авсан зээл:		
Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци (ОУСК)	42,314,141	47,276,118
Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци Хөрөнгөжүүлэлтийн Сан,		
Хязгаарлагдмал нөхөрлөл	-	51,828,754
Триодос Фэйр Шэйр Сан	-	14,840,596
	42,314,141	113,945,468

ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдээс авсан зээл нь жилийн 4.25%-иас 7.47% (2019 онд: 5.30%-иас 9.50%)-ийн хүүтэй байсан. Тайлант жилд эдгээр зээлд төлсөн хүүгийн зардал нь 8,830.5 сая төгрөг (2019 онд: 11,721.7 сая төгрөг) байсан.

32. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
г) ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдээс авсан хоёрдогч өглөг:		
Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци Хөрөнгөжүүлэлтийн Сан, Хязгаарлагдмал нөхөрлөл	- -	54,415,887 54,415,887
ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК-ийн дээрх хувьцаа эзэмшигчээс авсан хоёрдогч өглөг жилийн 8.96%-иас 9.38% хүүтэй (2019 онд: 8.96%-иас 9.38%) байсан. Тайлант жилд хоёрдогч өглөгт төлсөн хүүгийн зардал нь MNT 5,204.6 сая (2019 онд: 10,228.1 сая) төгрөг байсан.		
	2020 мян.төг	2019 мян.төг
д) Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүд - өр төлбөр:		
Толгой компанийн бусад охин компани	728,578 728,578	5,227,461 5,227,461
ё) Репо хэлцэл:		
Толгой компанийн бусад охин компани	- -	1,302,422 1,302,422
ж) Санхүүгийн баталгаа:		
Толгой компанийн бусад охин компани	40,135 40,135	- -
з) Төлсөн харуул хамгаалалтын зардал:		
Толгой компанийн бусад охин компани	- -	289,458 289,458
и) Холбоотой компаниудаас авсан шимтгэлийн орлого:		
Толгой компани	67	136,136
Толгой компанийн бусад охин компани	5,577	5,968
Толгой компанийн хувьцаа эзэмшигчид	2,231 7,875	220 142,324
Банкны ТУЗ-ийн гишүүд ба гол удирдах албан тушаалтнууд	44,284 52,159	908 143,232

32. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	2020 мян.төг	2019 мян.төг
й) Холбоотой компанид төлсөн гэрээний төлбөр:		
Толгой компанийн бусад охин компани	199,310	471,283
	199,310	471,283
к) Холбоотой компаниудаас авсан түрээсийн орлого:		
Толгой компанийн бусад охин компани	20,112	20,733
	20,112	20,733
л) Холбоотой компаниудаас авсан зуучлалын орлого:		
Толгой компанийн бусад охин компани	128,882	492,513
	128,882	492,513
м) Холбоотой компаниудаас авсан даатгалын нөхөн төлбөр:		
Толгой компанийн бусад охин компани	5,312	5,039
	5,312	5,039
н) Холбоотой компаниудын санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн ашиг(алдагдал):		
Толгой компанийн бусад охин компани		
Хэрэгжээгүй алдагдал	4,498,882	(1,045,626)
Хэрэгжсэн алдагдал	(8,544,533)	(2,156,075)
Хүүгийн орлого	4,565,237	4,368,945
	519,586	1,167,244
о) Репо хэлцлийн хүүгийн зардал		
Толгой компанийн бусад охин компани	41,657	2,422
	41,657	2,422
ө) БҮЦАА-д бүртгэх бусад үнэт цаас данснаас хассаны арилжааны алдагдал		
Толгой компанийн бусад охин компани	-	(287,248)
	-	(287,248)
р) Гол удирдах албан тушаалтнуудад олгосон нөхөн олговор:		
Ажилчдад олгосон богино хугацаат тэтгэмж	12,261	70,282
Цалин ба урамшуулал	6,273,682	4,423,630
Эрүүл мэнд ба нийгмийн даатгалын шимтгэл	565,860	545,936
	6,851,803	5,039,848

Холбоотой талуудтай хийсэн гүйлгээний нөхцөлүүд

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны үр дүнд дээр дурдсан ажил гүйлгээ, үлдэгдлүүд үүссэн болно. Холбоотой талуудын төлсөн болон хүлээн авсан хүү нь ердийн арилжааны хүүгээр тооцогдсон. Тайлант жилийн эцсээрх үлдэгдэл дүн барьцаагүй болно. Бусад холбоотой талуудын өглөг эсхүл авлагын дүнд ямар нэгэн хүлээн авсан эсхүл гаргасан баталгаа байхгүй. 2019 болон 2020 оны 12-р сарын 31-ээр дуусгавар болсон тайлант жилүүдэд Банк өөрийн холбоотой талуудтай холбоотойгоор 6.2 сая төгрөгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга байгуулсан.

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА

33.1 ОРШИЛ

Эрсдэлийн Удирдлага

Банкны эрсдэлийн удирдлагын гол чиг үүрэг нь хамгаалалтын гурван бүсийн зарчимд суурилсан бизнест ээлтэй зохистой эрсдэлийн болон хяналтын тогтолцоог бий болгох юм.

Банкны хамгаалалтын гурван бүсийн эрсдэлийг удирдах, хянах чиг үүргүүд дараах байдлаар тодорхойлогдсон болно. Үүнд:

- **Хамгаалалтын нэгдүгээр бүс** нь эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлж ажиллах бөгөөд өөрсдийн үйл ажиллагааны хяналтын тогтолцооны хүрээнд эрсдэлийг үнэлэх, хянах, тайлагнах, бууруулах чиг үүрэгтэй байна.
- **Хамгаалалтын хоёрдугаар бүс** нь эрсдэлийн удирдлагын хяналтыг хэрэгжүүлж ажиллах бөгөөд эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог тодорхойлох, бодлого журам зааврыг боловсруулах, шинэчлэх, эрсдэлийн хязгаарыг хянах, хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хэм хэмжээг тодорхойлох, түүний хэрэгжилтэнд хяналт тавих чиг үүрэгтэй байна. Түүнчлэн нэгдүгээр бүсийн эрсдэлийг удирдах хяналтын тогтолцоо болон хэрэгжилтэнд хяналт тавихаас гадна нэгдүгээр бүсийг чиглэл болон зөвлөмжөөр ханган ажиллах чиг үүрэгтэй байна.
- **Хамгаалалтын гуравдугаар бүс** нь Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл (ТУЗ)-д хараат бус байдлаар тайлагнах ба эрсдэлд суурилсан аргачлалд үндэслэн Банк эрсдэлийг хэрхэн үр дүнтэй удирдаж байгаа талаар хамгаалалтын нэг болон хоёрдугаар бүсийн үйл ажиллагаанд хараат бус үнэлэлт дүгнэлт өгч ажиллах чиг үүрэгтэй байна.

Эрсдэлийн Удирдлагын Засаглал болон Хороод

ТУЗ нь Банкны эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээг тодорхойлох, эрсдэлийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх чиг үүрэгтэй байх бөгөөд энэхүү чиг үүргийг хэрэгжүүлэх эрх мэдлийг ТУЗ-ийн дэргэдэх Эрсдэлийн Удирдлагын Хороонд шилжүүлсэн.

Банкны Эрсдэлийн Удирдлагыг хэрэгжүүлэх гол хороод:

- **ТУЗ-ийн Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо** нь эрсдэлд хараат бус хяналтыг ТУЗ-ийн өмнөөс хэрэгжүүлж ажиллах бөгөөд Банкны эрсдэлийн удирдлага болон хяналтын тогтолцоог батлах, түүний хэрэгжилт болон үр дүнд хяналт тавихаас гадна том дүнтэй зээлүүдийг батлах, зээлийг сангаас хаах эцсийн шийдвэрийг гаргаж ажиллах чиг үүрэгтэй болно.
- **Банкны Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо** нь гүйцэтгэх удирдлагын түвшний хороо бөгөөд эрсдэлийн удирдлагад хяналт тавих, Банкны эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог хэрэгжүүлэх болон ТУЗ-өөр батлагдсан эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээг ханган ажиллах чиг үүрэгтэй болно.
- **Зээлийн Удирдлагын Хороо** нь нэг болон хоёрдугаар хамгаалалтын бүсүүдийн зээл шийдвэрлэх эрхийн хүрээнээс давсан зээл болон эрсдэлийн саналыг хэлэлцэн шийдвэрлэх чиг үүрэгтэй болно.
- **Үйл Ажиллагааны Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо** нь Банкны хяналтанд суурилсан үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын тогтолцооны хэрэгжилтийг хянах, үйл ажиллагааны эрсдэлийг удирдах чиг үүрэгтэй болно.

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**33.1. ОРШИЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)****Эрсдэлийн цар хүрээ, төрөл**

Банк эрсдэл бүрт холбогдох хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хэм хэмжээг тодорхойлдог бөгөөд учирч болох эрсдэлийн цар хүрээг төрлүүдээр нь дараах байдлаар тодорхойлсон. Үүнд:

- **Зээлийн эрсдэл**, зээлдэгч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлж чадаагүйн улмаас хүлээж болзошгүй алдагдал;
- **Зээлийн төвлөрлийн эрсдэл**, хэт их зээлийн төвлөрлийн улмаас үүсэх алдагдал;
- **Зах зээлийн эрсдэл**, зах зээлийн үнийн өөрчлөлтөөс орлого болон хөрөнгийн хэмжээнд хүлээж болзошгүй алдагдал;
- **Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний эрсдэл**, хязгаарлагдмал өөрийн хөрөнгийн улмаас бизнесийн үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэх чадваргүй болох эсвэл зохицуулагч байгууллагын өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний шаардлагыг хангаж чадахгүй болох;
- **Хөрвөх чадварын эрсдэл**, хөрөнгийн өсөлтийг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийн дутагдалд орох болон хүлээсэн үүргээ цаг хугацаанд нь биелүүлэх чадваргүй болох;
- **Үйл ажиллагааны эрсдэл** (авилга, залиланг оролцуулан), дотоод процесс, хүний нөөц болон системийн үйл ажиллагаа хангалтгүй буюу доголдолтой, эсвэл гадны хүчин зүйлсийн (үүнд эрх зүйн эрсдэлийг оролцуулан) улмаас үүсэх хүлээж болзошгүй алдагдал;
- **Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэл**, мэдээлэл алдагдах, мэдээллийн системд халдлага хийх эсвэл түүнийг зөрчсөний улмаас үүсэх гарз хохирол болон алдагдал;
- **Ёс зүйн эрсдэл**, банкны ёс зүйн дүрмийг зөрчсөн эсвэл харилцагчидтай шударга харилцах зарчмыг баримтлаагүйн улмаас хүлээж болзошгүй алдагдал;
- **Хянан нийцүүлэлтийн эрсдэл**, хянан нийцүүлэлтийг хангаж ажиллаагүйн улмаас үүсэх алдагдал;
- **Нэр хүндийн эрсдэл**, банкны нэр хүндэд хохирол учрах, улмаар орлогын хэмжээнд алдагдал үүсэх эрсдэл;
- **Стратегийн эрсдэл**, банкны стратегийг оновчтой төлөвлөж чадаагүйн улмаас ашигтай ажиллах, орлого олох боломжоо алдах эрсдэл.

Эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээ, Стресс тест, Эрсдэлийн тайлагнал

Банкны эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээ нь Банкны бизнес төлөвлөгөөтэй уялдсан байдаг бөгөөд дараах нэр томъёог ашигладаг. Үүнд:

- **Эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээ** гэдэгт Банк стратеги зорилт болон бизнесийн төлөвлөгөөндөө хүрэхэд эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээг;
- **Эрсдэлийн хязгаар** гэдэгт Банкны эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх үзүүлэлтийг;
- **Эрсдэл даах чадвар** гэдэгт зохицуулагч байгууллагын тавьсан хязгаарлалтын хүрээнд Банкны хүлээж чадах эрсдэлийн хэмжээг;
- **Стресс гүйцэтгэл** гэдэгт урьдчилж тодорхойлогдсон стресс нөхцөлүүдэд хүлээн зөвшөөрөх санхүүгийн гүйцэтгэлийг хэлнэ.

Банкны эрсдэлийн удирдлага хариуцсан нэгж нь эрсдэлийн төрлүүдийн хүлээн зөвшөөрөгдсөн хэм хэмжээний хэрэгжилтэд тогтмол хяналт тавин ажилладаг. Банк санхүүгийн гүйцэтгэл болон төлөвлөлтийг хөнгөн болон хүнд уналтын гэсэн хоёр цочирлын сценариудад үнэлэхээс гадна эдгээр сценариудад ороогүй бусад нөхцөлүүдийн хувьд болзошгүй эрсдэлийн сценари болон шинжилгээгээр Банкны эрсдэл даах чадварыг мөн үнэлдэг болно.

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.2. ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ

Банкны зээлийн эрсдэлийг удирдах ерөнхий журам нь Банкны зээлийн эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог тодорхойлох, хүлээн зөвшөөрөх зээлийн эрсдэлийн хэм хэмжээ, эрсдэлийн хязгаар болон Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд зээлийн эрсдэлийг зохистой удирдах ерөнхий зарчим болон үйл ажиллагааг тодорхойлж зохицуулдаг.

Банкны зээлийн эрсдэлийн тогтолцооны хүрээнд, бизнесийн нэгж нь харилцагчаа сонгох, тэдгээрт тохирсон бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, нөхцөлийг санал болгох, тэдгээрийн зээл төлөх чадварыг үнэлэх, зээлийн гэрээний үүргийг хангуулахаар барьцаалах хөрөнгийг үнэлэх, зээлийг төлүүлэх, хянах, анхаарал татсан зээлийг илрүүлэх, эрсдэлтэй зээлийг төлүүлэхтэй холбоотойгоор шаардлагатай арга хэмжээг авах чиг үүрэгтэй байна.

Эрсдэл хариуцсан нэгж нь зээлийн үйл ажиллагаатай холбоотой ерөнхий үйл ажиллагааны журмыг боловсруулах, зээлийн эрсдэлтэй холбоотой хязгаарууд, хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хэм хэмжээг тогтоох, батлуулах, зээлийн эрсдэлийг хянах болон бизнесийн нэгжийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, заавар зөвлөмжөөр ханган ажиллах чиг үүрэгтэй байна.

Банк санхүүгийн хөрөнгийн хүлээгдэж буй алдагдлыг СТОУС 9-ийн дагуу бүлгийн болон тусгайлсан үнэлгээ хийж шинжилдэг.

Тусгайлсан үнэлгээгээр үнэлсэн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Банк нь өндөр дүнтэй зээл ба урьдчилгаанд нэг бүрчлэн зээлийн эрсдэлийн тохирох санг тооцдог. Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын хэмжээг тодорхойлоход зээлдэгчийн бизнес төлөвлөгөөний тогтвортой байдал, санхүүгийн хүндрэл тохиолдсон үед гүйцэтгэлээ сайжруулах чадвар, дампуурал тохиолдсон үед хүлээн авах төлбөрүүд болон хүлээгдэж буй ногдол ашгийн төлбөрүүд, санхүүгийн өөр бусад дэмжлэг авах боломжууд, барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэн, хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын хугацаа зэргийг зайлшгүй авч үздэг. Үнэ цэнийн бууралтаас үүсэх алдагдлын хэмжээг, гэнэтийн үйл явдлуудын улмаас илүү нухацтай авч үзэх шаардлагатай байгаагаас бусад тохиолдолд тухай бүр тайлант өдрөөр үнэлнэ.

Бүлгийн үнэлгээгээр үнэлсэн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Дангаараа чухал ач холбогдолгүй бүх зээл ба урьдчилгаа болон дангаараа чухал ач холбогдолтой боловч тусгайлсан үнэлгээгээр үнэ цэн бууралтын бодит нотолгоо гарч ирээгүй зээл ба урьдчилгаануудыг бүлэглэн, бүлэг тус бүр дээр хүлээж болзошгүй алдагдлыг тооцно. Удирдлагын зүгээс бүлгийн үнэлгээг хагас жил тутамд бүлэг тус бүрт ялгаатай шинжилгээнд үндэслэн хийнэ.

Бүлгийн үнэлгээнд тусгайлсан үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байхгүй боловч тэдгээрийг багтаасан багцын түвшинд оршин байх магадлал бүхий үнэ цэнийн бууралтыг тооцдог. Хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжээг хүлээгдэж буй эдийн засгийн нөхцөл байдал, шатлалын зэрэглэл тус бүрийн төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал (ТТБМ) болон алдагдал үүсэх магадлал (АҮМ)-д үндэслэн тогтоодог.

Банк нь эдийн засгийн өнөөгийн байдал болон эдийн засгийн төлвийг харгалзан ирэх 12 сарын хугацааны төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал (ТТБМ) болон алдагдал үүсэх магадлал (АҮМ)-ын хувь хэмжээг тооцоолдог. ДНБ-ний өсөлт болон төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал хоорондын хамаарал өндөр байдаг тул төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал (ТТБМ) болон алдагдал үүсэх магадлал (АҮМ)-ын параметруудийг эдийн засгийн төлөв байдалтай уялдуулан жигнэн тооцсон хувь нь ирээдүйн макро эдийн засгийн төлөв байдлыг тусгасан байдаг.

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

Банк үнэ цэнийн бууралтын шатлалын түвшинг дараах байдлаар тодорхойлдог. Үүнд:

Түвшин 1: Хэвийн багцад Монголбанкны холбогдох журмын дагуу хэвийн ангилалтай ба 30 хүртэл хоногоор хугацаа хэтэрсэн хөрөнгүүд хамаарна. Эдгээр хөрөнгийн хувьд ирэх 12 сарын хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжээг тооцно.

Түвшин 2: Чанар нь муудаж буй багцад 31-ээс 90 хүртэл хоногоор хугацаа хэтэрсэн, бүтэц өөрчилсөн болон ангилал нь хэвийн боловч дотоодын үнэлгээгээр анхаарал татаж буй хөрөнгүүд хамаарна. Эдгээр хөрөнгүүдийн хувьд гэрээний хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжээг тооцно.

Түвшин 3: Чанар нь муудсан багцад Монголбанкны холбогдох журмын дагуу хэвийн бус, эргэлзээтэй болон муу ангилалтай буюу чанаргүй ангилалтай хөрөнгүүд хамаарна. Эдгээр хөрөнгүүдийн хувьд гэрээний хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжээг тооцно.

Эрсдэл хариуцсан захирал болон Санхүү хариуцсан захирал нь зээлийн үнэ цэн бууралтын сан нь Банкны бодлоготой нийцэж байгаа эсэхэд хяналт тавьж ажилладаг.

Доорх хүснэгтэнд хөрөнгийн түвшин тус бүрийн хүлээгдэж буй алдагдал болон түвшин хоорондын шилжилт хөдөлгөөнийг харуулав.

Хорогдуулсан өртгөөрх бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр				
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	122,223,590	-	-	122,223,590
Шинээр үүссэн	58,751,509	-	-	58,751,509
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(104,180,078)	-	-	(104,180,078)
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	76,795,021	-	-	76,795,021
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	-	-	-	-
Тайлант жилийн байгуулсан	754,855	-	-	754,855
Тайлант жилийн буцаалт	(521,433)	-	-	(521,433)
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	233,422	-	-	233,422
2019 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр				
2019 оны 1-р сарын 1-нээр	169,019,735	-	-	169,019,735
Шинээр үүссэн	92,462,333	-	-	92,462,333
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(139,258,478)	-	-	(139,258,478)
2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	122,223,590	-	-	122,223,590

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Үнэ цэнийн бууралтад үндэслэсэн хорогдуулсан өртгөөрх ба бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
	12 сараар	Дуусах	Дуусах	
	мян.төг	хугацаагаар	хугацаагаар	мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31-нээр	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	1,685,470,612	79,648,854	87,961,478	1,853,080,944
Шинээр нэмэгдсэн	681,844,857	30,101,729	6,552,537	718,499,123
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с түвшин 2, 3-т	(41,481,952)	19,913,157	21,568,795	-
- Түвшин 2-с түвшин 1, 3-т	956,345	(11,492,620)	10,536,275	-
- Түвшин 3-с түвшин 1, 2-т	269,177	369,603	(638,780)	-
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(1,109,956,233)	(30,173,586)	(21,065,192)	(1,161,195,011)
Сангаас хаасан	(21,212)	(11,852)	(1,341,184)	(1,374,248)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүсэн нөлөөлөл	2,022,484	64,685	56,776	2,143,945
Данснаас хасахад хүргэхгүй нөхцөл өөрчлөлтөөс үүссэн нөлөөлөл	(2,022,484)	(64,685)	(56,776)	(2,143,945)
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	1,217,081,594	88,355,285	103,573,929	1,409,010,808
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	12,816,509	1,715,271	43,981,629	58,513,409
Тайлант жилд байгуулсан	14,519,367	13,301,297	4,168,675	31,989,339
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с түвшин 2, 3-т	(9,050,639)	1,226,249	7,824,390	-
- Түвшин 2-с түвшин 1, 3-т	8,922	(4,864,589)	4,855,667	-
- Түвшин 3-с түвшин 1, 2-т	1,968	12,280	(14,248)	-
Тайлант жилийн буцаалт	(6,971,166)	(408,250)	(8,701,874)	(16,081,290)
Сангаас хаасан	(21,212)	(11,852)	(1,341,184)	(1,374,248)
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	11,303,749	10,970,406	50,773,055	73,047,210

Ковид-19 цар тахлын тархалтаас үүдэн улс орнууд хилийн хязгаарлалт тавих зэргээр хорио цээрийн дэглэм тогтоосноос үүдэн дэлхийн эдийн засаг болоод бизнесийн орчинд сөргөөр нөлөөлж улмаар Банкны үйл ажиллагаанд шууд болон шууд бусаар нөлөөлж байна. Банк энэхүү нөхцөл байдалд өөрсдийн ажилчид, харилцагчид болон хувьцаа эзэмшигчдээ хамгаалахын тулд шаардлагатай бүх урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авч ажилласаар байна.

Монгол Улсын Засгийн Газар болон Монголбанкнаас эдийн засгийг дэмжих, сэргээх болон цар тахлын сөрөг нөлөөг бууруулах зорилготой шат дараалсан арга хэмжээ авсан. Засгийн газар болон Монголбанкнаас авч буй арга хэмжээний хүрээнд хэрэглээний болон орон сууцны ипотекийн зээлийн хүүгээс 13 сар хүртэлх хугацааг чөлөөлсөн болно. Энэхүү арга хэмжээний хүрээнд, 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк нь зээлдэгчдийн хүсэлтээр нийт 387.2 тэрбум төгрөгийн зээлийн нөхцөлд өөрчлөлт оруулсан. Зээлийн нөхцөл өөрчлөлтөд зөвхөн Ковид-19 цар тахлын нөлөөнд өртсөн зээлдэгчид хамрагдах боломжтой ба үндсэн төлбөр болон зээлийн хүүгийн төлбөрийг 6 сар хүртэл хугацаагаар хойшлуулж (зарим тохиолдолд 12 сар хүртэл хугацаагаар) мөн хугацаа хэтэрсэн зээлийг торгуулийн хүүнээс чөлөөлөх зэрэг арга хэмжээ авсан. Банк нь Ковид-19 цар тахлын улмаас төлбөрийн хугацаа сунгасан зээлийг үнэ цэн буурсан зээл гэж тодорхойлохгүй.

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Үнэ цэнийн бууралтад үндэслэсэн хорогдуулсан өртгөөрх ба бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
	12 сараар	Дуусах	Дуусах	
	мян.төг	хугацаагаар	хугацаагаар	мян.төг
2019 оны 12-р сарын 31-нээр		мян.төг	мян.төг	
2019 оны 1-р сарын 1-нээр	1,703,512,049	173,852,525	101,305,581	1,978,670,155
Шинээр нэмэгдсэн	735,127,247	19,637,549	2,697,028	757,461,824
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с түвшин 2, 3-т	(22,276,270)	11,091,046	11,185,224	-
- Түвшин 2-с түвшин 1, 3-т	50,407,803	(73,531,917)	23,124,114	-
- Түвшин 3-с түвшин 1, 2-т	733,093	628,524	(1,361,617)	-
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(781,932,825)	(51,994,701)	(23,679,585)	(857,607,111)
Сангаас хаасан	(100,485)	(34,172)	(25,309,267)	(25,443,924)
2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	1,685,470,612	79,648,854	87,961,478	1,853,080,944
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2019 оны 1-р сарын 1-нээр	9,957,739	3,248,953	51,929,114	65,135,806
Тайлант жилд байгуулсан	12,212,613	6,994,325	13,113,664	32,320,602
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с түвшин 2, 3-т	(6,816,834)	222,158	6,594,676	-
- Түвшин 2-с түвшин 1, 3-т	430,846	(7,496,574)	7,065,728	-
- Түвшин 3-с түвшин 1, 2-т	7,931	23,966	(31,897)	-
Тайлант жилийн буцаалт	(2,875,301)	(1,243,385)	(9,380,389)	(13,499,075)
Сангаас хаасан	(100,485)	(34,172)	(25,309,267)	(25,443,924)
2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	12,816,509	1,715,271	43,981,629	58,513,409

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн үнэт цаас

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31-нээр				
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	467,766,539	-	-	467,766,539
Шинээр нэмэгдсэн	1,207,367,188			1,207,367,188
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(467,766,539)			(467,766,539)
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	1,207,367,188	-	-	1,207,367,188

Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	25,392	-	-	25,392
Тайлант хугацаанд байгуулсан	-	-	-	-
Тайлант жилийн буцаалт	(25,392)		-	(25,392)
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	-	-	-	-

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2019 оны 12-р сарын 31-нээр				
2019 оны 1-р сарын 1-нээр	174,759,740	-	-	174,759,740
Шинээр нэмэгдсэн	464,922,225			464,922,225
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(171,915,426)			(171,915,426)
2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	467,766,539	-	-	467,766,539

Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2019 оны 1-р сарын 1-нээр	43,446	-	-	43,446
Тайлант хугацаанд байгуулсан	11,750	-	-	11,750
Тайлант жилийн буцаалт	(29,804)		-	(29,804)
2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	25,392	-	-	25,392

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

Барьцаа хөрөнгө болон бусад зээлийн баталгаа, батлан даалтыг тооцохгүйгээр зээлд учирч болзошгүй эрсдэлийн дээд хэмжээг авч үзвэл:

Доорх хүснэгт нь санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт бүрийн хувьд зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт багцыг харуулсан байна. Эрсдэлд өртөж болох нийт багцыг барьцаа хөрөнгөөр эрсдэлийг бууруулахаас өмнөх нийт дүнгээр илэрхийлсэн болно.

Ангилал тус бүрээр	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөрх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,344,904,013	1,783,207,200
Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн үнэт цаас	1,207,367,188	467,766,539
Хорогдуулсан өртгөөрх бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	403,388,480	854,687,126
Зээл, түүнтэй адилтгах хүлээж болзошгүй үүрэг	86,561,836	51,088,592
Санхүүгийн баталгаа	68,979,099	71,009,847
БҮЦБДО-д бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	64,106,795	69,873,744
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	8,168,969	15,155,442
Нийт	3,183,476,380	3,312,788,490

Бодит үнээр бүртгэгддэг санхүүгийн хэрэгслийн хувьд дээрх дүнгүүд нь өнөөгийн зээлийн эрсдэлийн өртөлтийг харуулсан ба энэ нь ирээдүйд үнэ цэн өөрчлөгдөхөөс шалтгаалж бий болж болох эрсдэлийн дээд хэмжээг харуулаагүй болно.

Эрсдэлийн төвлөрөл эдийн засгийн салбараар

Доорх хүснэгтэнд Банкны санхүүгийн хөрөнгийг эдийн засгийн салбарын зорилгоор нь ангилан, нийт дүнгээр (зээлийн барьцаа хөрөнгийн бодит үнийг авч үзэхээс өмнөх болон дараах дүнгээр) нь үзүүлэв.

Хорогдуулсан өртгөөрх бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж

Эдийн засгийн салбар	2020		2019	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Төвбанк	326,593,459	81.0	732,463,536	85.7
Арилжааны банк	76,561,599	19.0	122,223,590	14.3
Нийт	403,155,058	100.00	854,687,126	100.0

Хорогдуулсан өртгөөрх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

Эдийн засгийн салбар	2020		2019	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Хэрэглээ	347,422,244	24.7	430,357,626	23.2
Худалдаа	281,977,644	20.0	430,032,601	23.2
Орон сууц	163,234,911	11.6	186,573,531	10.1
Бусад	164,793,050	11.7	65,121,481	3.5
Хадгаламж барьцаалсан	144,173,749	10.2	158,211,190	8.5
Үйлдвэрлэл	138,595,359	9.8	226,225,164	12.2
Барилга	67,943,013	4.8	105,763,718	5.7
Үйлчилгээ	56,468,886	4.0	191,480,706	10.3
Хөдөө аж ахуй	26,971,788	1.9	30,157,092	1.6
Уул уурхай	17,430,164	1.2	29,157,835	1.6
Нийт	1,409,010,808	100.0	1,853,080,944	100.0

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн үнэт цаас

Эдийн засгийн салбар	2020		2019	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Төвбанк	1,207,367,188	100.0	467,766,539	100.0
Нийт	1,207,367,188	100.0	467,766,539	100.0

Зээл, түүнтэй адилтгах хүлээж болзошгүй үүрэг

Эдийн засгийн салбар	2020		2019	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Иргэд				
Барьцаагүй зээл	10,543,800	12.2	6,457,232	12.6
Бичил бизнесийн зээл	15,241,588	17.6	6,619,849	13.0
Бизнесийн зээл	12,067,207	13.9	12,611,360	24.7
ЖДБ ба байгууллага				
Худалдаа	16,089,598	18.6	12,940,037	25.3
Үйлдвэрлэл	20,246,328	23.4	8,802,305	17.2
Үйлчилгээ	1,500,000	1.7	1,246,049	2.5
Барилга	2,843,909	3.3	2,409,139	4.7
Бусад	6,818,834	7.9	-	-
Уул уурхай	1,210,572	1.4	2,621	0.0
Нийт	86,561,836	100.0	51,088,592	100.0

Санхүүгийн баталгаа (Эх үүсвэргүй)

Баталгаа	2020		2019	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Худалдаа	21,751,789	31.5	20,008,414	28.2
Бусад	20,302,032	29.5	419,186	0.6
Барилга	13,059,718	18.9	19,564,244	27.6
Үйлдвэрлэл	9,403,448	13.6	5,701,242	8.0
Үйлчилгээ	3,870,199	5.6	23,552,569	33.2
Уул уурхай	523,498	0.8	1,698,625	2.3
Хөдөө аж ахуй	68,415	0.1	65,567	0.1
Нийт	68,979,099	100.0	71,009,847	100.0

33 ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)****Зээлийн барьцаа хөрөнгө**

Зээлдэгч буюу харилцагчийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ болон тэдгээрт олгох зээлийн төрлөөс хамааран барьцаа хөрөнгийн шаардлагыг тодорхойлдог. Банкны зээлийн эрсдэлийг удирдах ерөнхий журам нь барьцаалах эд хөрөнгийн төрөл болон тэдгээрийн зээлд зөвшөөрөх хувийг тодорхойлсон байдаг.

Банкны барьцаалах эд хөрөнгийн гол төрлүүдийг дор үзүүлэв. Үүнд:

- (i) Үл хөдлөх эд хөрөнгийн хувьд барилга, байгууламж, хашаа байшин (газрын хамт) болон газар;
- (ii) Хөдлөх хөрөнгийн хувьд тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, харилцах хадгаламж, мал, бараа материал, баталгаа, батлан даалт болон биет бус хөрөнгө.

Банк нь барьцаа хөрөнгүүдийн биет байдал болон зах зээлийн үнийг тогтмол хянадаг. Зээлийн эрсдэлийн сангийн хүрэлцээг тооцохын тулд барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнийг хянадаг ба шаардлагатай бол гэрээнд заасны дагуу нэмэлт хөрөнгө барьцаалдаг.

Барьцаа хөрөнгийн төрөл:	2020 мян.төг	2019 мян.төг
Үл хөдлөх хөрөнгө	1,899,220,430	2,358,533,009
Хадгаламж	271,940,701	303,617,400
Тээврийн хэрэгсэл	161,913,083	208,475,450
Тоног төхөөрөмж	69,040,447	83,055,195
Бараа материал	579,694,286	930,219,691
Бусад	454,223,946	740,201,406
Нийт	3,436,032,893	4,624,102,151

Санхүүгийн хөрөнгийн чанар

Банк зээл ба урьдчилгааны чанарыг дараах байдлаа зэрэглэлээр ангилдаг. Үүнд:

<u>Зээлийн зэрэглэл</u>	<u>Мүүди Рейтинг</u>	<u>Тодорхойлолт</u>
A	Aaa - A3	Маш сайн
B	Baa1 - B3	Сайн
C	Caa1 - Caa3	Хангалттай
D	Ca	Анхаарал татсан
E	C, D	Үнэ цэнийн бууралттай

Энэхүү зээлийн зэрэглэлийн үнэлгээний аргачлал нь зээлийн эргэн төлөлт хийгдсэн байдал, зээл барьцаа хөрөнгө, зээлийн зориулалт гэх мэт эрсдэлийн үзүүлэлтүүдийг үнэлж зээлийн зэрэглэлийг тогтоодог. Ингэснээр зээл болон урьдчилгааны чанарыг сегмент дотор нь бүлэглэх, харьцуулах боломжийг олгодог.

Үүнээс гадна Банк олон улсын зэрэглэл тогтоох байгууллагаас тогтоосон зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээг бусад банк болон санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан хөрөнгө болон санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын чанарыг үнэлэхэд ашигладаг. Банк нь хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй санхүүгийн хөрөнгө оруулалтад үнэлгээ тогтоодоггүй.

Доорх хүснэгтэд нийт санхүүгийн хөрөнгүүдийг дээр дурдсан зээлийн зэрэглэлийн үнэлгээ болон олон улсын байгууллагаас тогтоосон зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээнд үндэслэн үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй дүнгээр үзүүлэв.

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Санхүүгийн хөрөнгийн чанар (үргэлжлэл)

Хорогдуулсан өртгөөрх бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж
2020

	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
Зэрэглэл	12 сараар	Дуусах хугацаагаар	Дуусах хугацаагаар	мян.төг
Маш сайн	12,647,800	-	-	12,647,800
Сайн	64,147,221	-	-	64,147,221
Хангалттай	-	-	-	-
Анхаарал татсан	-	-	-	-
Үнэ цэнийн бууралттай	-	-	-	-
Нийт	76,795,021	-	-	76,795,021
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(233,422)	-	-	(233,422)
Дансны үнэ	76,561,599	-	-	76,561,599

Хорогдуулсан өртгөөрх ба БҮЦБДО-д бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа
2020

	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
Зэрэглэл	12 сараар	Дуусах хугацаагаар	Дуусах хугацаагаар	мян.төг
Маш сайн	390,683,072	-	-	390,683,072
Сайн	139,222,972	-	-	139,222,972
Хангалттай	681,486,152	-	-	681,486,152
Анхаарал татсан	5,689,398	88,355,285	-	94,044,683
Үнэ цэнийн бууралттай	-	-	103,573,929	103,573,929
Нийт	1,217,081,594	88,355,285	103,573,929	1,409,010,808
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(11,303,749)	(10,970,406)	(50,773,055)	(73,047,210)
Дансны үнэ	1,205,777,845	77,384,879	52,800,874	1,335,963,598

2019

	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
Зэрэглэл	12 сараар	Дуусах хугацаагаар	Дуусах хугацаагаар	мян.төг
Маш сайн	10,880,017	-	-	10,880,017
Сайн	111,343,573	-	-	111,343,573
Хангалттай	-	-	-	-
Анхаарал татсан	-	-	-	-
Үнэ цэнийн бууралттай	-	-	-	-
Нийт	122,223,590	-	-	122,223,590
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	-	-	-	-
Дансны үнэ	122,223,590	-	-	122,223,590

2019

	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
Зэрэглэл	12 сараар	Дуусах хугацаагаар	Дуусах хугацаагаар	мян.төг
Маш сайн	380,780,858	-	-	380,780,858
Сайн	255,636,556	-	-	255,636,556
Хангалттай	1,005,043,290	-	-	1,005,043,290
Анхаарал татсан	44,009,908	79,648,854	-	123,658,762
Үнэ цэнийн бууралттай	-	-	87,961,478	87,961,478
Нийт	1,685,470,612	79,648,854	87,961,478	1,853,080,944
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(12,816,509)	(1,715,271)	(43,981,629)	(58,513,409)
Дансны үнэ	1,672,654,103	77,933,583	43,979,849	1,794,567,535

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Санхүүгийн хөрөнгийн чанар (үргэлжлэл)

Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн үнэт цаас

	2020				2019			
	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
Зэрэглэл	12 сараар	Дуусах хугацаагаар	Дуусах хугацаагаар	мян.төг	12 сараар	Дуусах хугацаагаар	Дуусах хугацаагаар	мян.төг
Маш сайн	-	-	-	-	-	-	-	-
Сайн	1,207,367,188	-	-	1,207,367,188	467,766,539	-	-	467,766,539
Хангалттай	-	-	-	-	-	-	-	-
Анхаарал татсан	-	-	-	-	-	-	-	-
Үнэ цэнийн бууралттай	-	-	-	-	-	-	-	-
Нийт	1,207,367,188	-	-	1,207,367,188	467,766,539	-	-	467,766,539
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	-	-	-	-	(25,392)	-	-	(25,392)
Дансны үнэ	1,207,367,188	-	-	1,207,367,188	467,741,147	-	-	467,741,147

Зээлийн үүрэг хариуцлага

	2020				2019			
	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
Зэрэглэл	12 сараар	Дуусах хугацаагаар	Дуусах хугацаагаар	мян.төг	12 сараар	Дуусах хугацаагаар	Дуусах хугацаагаар	мян.төг
Маш сайн	4,223,776	-	-	4,223,776	9,722,811	-	-	9,722,811
Сайн	690,945	-	-	690,945	9,870,168	-	-	9,870,168
Хангалттай	50,211,456	-	-	50,211,456	31,433,716	-	-	31,433,716
Анхаарал татсан	31,356,779	56,067	-	31,412,846	15,125	45,516	-	60,641
Үнэ цэнийн бууралттай	-	-	22,813	22,813	-	-	1,256	1,256
Нийт	86,482,956	56,067	22,813	86,561,836	51,041,820	45,516	1,256	51,088,592
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(335,746)	(259)	(7,339)	(343,344)	(131,448)	(527)	(423)	(132,398)
Дансны үнэ	86,147,210	55,808	15,474	86,218,492	50,910,372	44,989	833	50,956,194

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**33.2 ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

Хугацаа хэтэрсэн зээлүүдийн насжилтын шинжилгээг дор үзүүлэв.

Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнийн бууралтанд ороогүй санхүүгийн хөрөнгүүдийн насжилтын шинжилгээ

	2020	
	Нийт дансны үнэ мян.төг	Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга мян.төг
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
0-30	87,823,253	1,171,685
31-60	62,491,972	6,215,004
61-90	12,706,014	3,060,742
91-180	9,701,582	4,507,953
181-ээс дээш хоног	89,411,582	43,926,812
Нийт	262,134,403	58,882,196

	2019	
	Нийт дансны үнэ мян.төг	Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга мян.төг
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
0-30	12,543,974	248,668
31-60	8,707,303	265,421
61-90	56,273,565	1,273,785
91-180	19,601,152	10,100,797
181-ээс дээш хоног	67,500,605	31,894,916
Нийт	164,626,599	43,783,587

Нөхцөл өөрчилсөн санхүүгийн хөрөнгө

Дараах хүснэгтэд нөхцөл өөрчлөгдсөн боловч өөрчлөлт нь данснаас хасахад хүргэхгүй санхүүгийн хөрөнгүүдийг харуулав.

Тайлант хугацаанд нөхцөл өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгө

(хөрөнгө төлөгдөж дуусах хүртэл хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал тооцсон санхүүгийн хөрөнгө)

	2020 мян.төг
Өөрчлөлтийн өмнөх нийт дансны үнэ	796,388
Өөрчлөлтийн өмнөх үнэ цэнийн бууралтын алдагдал	373,739
Өөрчлөлтийн өмнөх цэвэр хорогдуулсан өртөг	422,649
Цэвэр өөрчлөлтийн алдагдал	33,601
Өөрчлөлтийн дараах цэвэр хорогдуулсан өртөг	389,048
Өөрчлөлтийн дараах төлөгдөж дуусах хугацаанаас 12 сар хүртэлх хугацааны хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлаар тохируулагдсан алдагдал хүлээсэн санхүүгийн хөрөнгийн нийт дансны үнэ	534,456

33.3 ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ЭРСДЭЛ

Банк хөрөнгийн өсөлтийг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийн хомсдолд орох болон хүлээсэн үүргээ цаг хугацаанд нь биелүүлэх чадваргүй болох эрсдэлийг хөрвөх чадварын эрсдэл гэнэ. Банк хөрвөх чадварын эрсдэлийн хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хэм хэмжээг тодорхойлсон бөгөөд энэ нь харилцагчдын гэнэтийн их хэмжээний бэлэн мөнгөний татан авалтын үед хүлээсэн үүргээ биелүүлэх чадвар бүхий хөрвөх чадварын харьцаа үзүүлэлтийн доод хэмжээг тогтоосон байдаг. Түүнчлэн Банк нь нийт харилцагчдын төгрөгийн хадгаламжийн 6%, гадаад валютын хадгаламжийн 15.0%-тай тэнцэх бэлэн мөнгийг Монголбанкинд заавал байршуулах ёстой.

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ

Доорх хүснэгтэд Банкны санхүүгийн өр төлбөрүүдийн дуусгавар болох хугацааг аливаа нэг хөнгөлөлтгүйгээр, гэрээний дагуу эргэн төлөх үүргүүдэд үндэслэн харууллаа. Урьдчилан мэдэгдсэний үндсэн дээр төлөгдөх ёстой өр төлбөрийн хувьд уг мэдэгдэл тэр даруй ирсэн гэж тооцсон боловч Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдлүүдэд үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.3 ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ

	Хугацаагүй	3 сараас доош	3 – 6 сар	6 сараас 1 жил хүртэл	1 - 5 жил	5-аас дээш жил	Санхүүгийн өр төлбөрийн дискаунтлаагүй нийт дүн	Дансны үнэ
Санхүүгийн өр төлбөр	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2020 оны 12 дугаар сарын 31								
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд								
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	-	177,450	287,488	263,640	-	-	728,578	728,578
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр								
Репо хэлцэл	-	-	-	-	-	-	-	-
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	1,947,976	-	-	-	-	-	1,947,976	1,938,909
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	751,236,516	204,416,601	246,435,741	344,334,364	202,223,498	556,820,519	2,305,467,239	2,025,652,948
Зээлээр авсан санхүүжилт	-	10,880,556	66,906,591	347,124,599	398,244,048	87,324,415	890,476,281	836,317,522
Түрээсийн өр төлбөр	-	680,309	406,777	838,075	1,760,563	-	3,685,724	3,176,591
Бусад өр төлбөр	-	11,134,709	309,118	112,073	52,564,186	6,078,350	70,198,436	70,198,436
Нийт	753,184,492	227,289,625	314,345,715	692,672,751	654,792,295	650,223,284	3,292,508,162	2,938,012,984

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.3 ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ (Үргэлжлэл)

	Хугацаагүй	3 сараас доош	3 – 6 сар	6 сараас 1 жил хүртэл	1 - 5 жил	5-аас дээш жил	Санхүүгийн өр төлбөрийн дискаунтлаагүй нийт дүн	Дансны үнэ
Санхүүгийн өр төлбөр	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2019 оны 12 дугаар сарын 31								
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд								
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	-	2,199,963	2,488,227	539,270	-	-	5,227,460	5,227,460
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр								
Репо хэлцэл	-	297,898,939	-	-	-	-	297,898,939	297,898,939
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	9,734,992	5,725,329	-	-	-	-	15,460,321	12,229,311
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	626,099,457	232,606,251	296,261,368	341,012,004	187,945,776	411,078,930	2,095,003,786	1,843,180,057
Зээлээр авсан санхүүжилт	-	61,238,342	90,981,362	226,741,132	624,997,224	14,614,932	1,018,572,992	895,987,384
Хоёрдогч өглөг	-	1,255,582	1,255,581	57,150,262	-	-	59,661,425	54,415,887
Түрээсийн өр төлбөр	-	1,041,128	746,172	2,239,099	1,314,565	-	5,340,964	4,867,446
Бусад өр төлбөр	-	19,446,872	3,666,782	3,533,486	44,512,166	6,586,134	77,745,440	77,745,440
Нийт	635,834,449	621,412,406	395,399,492	631,215,253	858,769,731	432,279,996	3,574,911,327	3,191,551,924

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.3 ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ (Үргэлжлэл)

Доорхи хүснэгтэнд болзошгүй өр төлбөр болон үүрэг хариуцлагуудыг гэрээгээр дуусах хугацаагаар нь ангилж харуулав.

	Хугацаагүй	3 сараас доош сар	3 – 6 сар	6 сараас 1 жил хүртэл	1 - 5 жил	5-аас дээш жил	Санхүүгийн өр төлбөрийн дискаунтлаагүй нийт дүн
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2020 оны 12 дугаар сарын 31							
Болзошгүй өр төлбөр (Тодруулга 30)	22,029,756	24,873,638	2,602,943	5,610,742	13,862,020	-	68,979,099
Санхүүгийн үүрэг хариуцлага (Тодруулга 30)	1,121,180	4,117,816	16,134,525	24,579,986	40,608,329	-	86,561,836
Нийт	23,150,936	28,991,454	18,737,468	30,190,728	54,470,349	-	155,540,935
2019 оны 12 дугаар сарын 31							
Болзошгүй өр төлбөр (Тодруулга 30)	11,518,812	11,377,160	15,086,740	16,786,454	16,240,681	-	71,009,847
Санхүүгийн үүрэг хариуцлага (Тодруулга 30)	1,191,461	4,656,532	11,960,323	15,675,678	17,604,598	-	51,088,592
Нийт	12,710,273	16,033,692	27,047,063	32,462,132	33,845,279	-	122,098,439

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**33.4 ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ**

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь санхүүгийн зах зээл дээрх сөрөг өөрчлөлт болон үнийн хэлбэлзлээс эдийн засгийн үнэ цэн, орлогын хэмжээнд учирч болох алдагдлыг хэлнэ. Банкны зах зээлийн эрсдэлийг удирдах ерөнхий журам нь Банкны санхүүгийн эрсдэлүүд болох зах зээл, өөрийн хөрөнгө, хөрвөх чадварын эрсдэлийг зохистой хэмжээнд удирдах, улмаар өөрийн хөрөнгө болон хөрвөх чадвартай активын нөөцийг үр ашигтай боломжит түвшинд байлгахад чиглэсэн байдаг.

Хүүгийн түвшний эрсдэл

Хүүгийн эрсдэл гэдэг нь хүүгийн түвшний өөрчлөлт болон түүний тогтворгүй байдлаас банканд үүсэх сөрөг нөлөө болон алдагдлыг хэлнэ. Банкны зээлийн болон санхүүжилтийн, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанууд нь хүүгийн эрсдэлийг бий болгодог. Хүүгийн хувь хэмжээний өөрчлөлт нь Банкны хүүгийн цэвэр орлогод тэр даруй нөлөөлдөг бол урт хугацаанд Банкны өөрийн хөрөнгөд нөлөөлдөг. Банкны эрсдэлийн удирдлага хариуцсан нэгж нь хүүгийн поцизид хүлээн зөвшөөрөгдсөн эрсдэлийн хэм хэмжээний хэрэгжилтэд тогтмол хяналт тавин ажилладаг.

Дараах хүснэгтэнд Банкны орлогын тайлангийн зүйлүүдийн, бусад бүх хувьсагчууд тогтмол байх үед хүүгийн хувь хэмжээний зохистой, боломжит өөрчлөлтүүдэд үзүүлэх мэдрэмжийг харуулав. Орлогын тайлангийн мэдрэмж гэж нэг жилийн хүүгийн цэвэр орлогод хүүгийн өөрчлөлт (2019 болон 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн хөвөгч хүүгийн өөрчлөлт)-ийн үзүүлэх нөлөөллийг хэлнэ.

	2020	2020	2019	2019
	Өсөлт/ (Бууралт)	Цэвэр хүүгийн орлогын мэдрэмж мян.төг	(Өсөлт/ (Бууралт)	Цэвэр хүүгийн орлогын мэдрэмж мян.төг
Валют				
Америк доллар	+120	(371,867)	+120	861,225
Төгрөг	+120	387,762	+120	(2,034,494)
Америк доллар	-120	371,867	-120	(861,225)
Төгрөг	-120	(387,762)	-120	2,034,494

Гадаад валютын эрсдэл

Гадаад валютын ханшийн эрсдэл гэдэг нь гадаад валютын ханшийн өөрчлөлт болон ханшийн тогтворгүй байдлаас Банкинд үүсэх сөрөг нөлөө болон алдагдлыг хэлнэ. Банк нь гадаад валютын позицуудын эрсдэлийн хязгааруудыг тогтоож, тэдгээрийн гүйцэтгэл хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээндээ байгаа эсэхэд тогтмол хяналт тавин ажилладаг. Үүнээс гадна Банк гадаад валютын эрсдэлийг удирдах болон үнэлэхдээ "Хамгийн их эрсдэлийг тооцох аргачлал" (ХИЭТА)-ыг ашигладаг.

Хамгийн их эрсдэлийг тооцох аргачлал

ХИЭТА нь Банкны зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагын салшгүй нэг хэсэг бөгөөд 2007 оны 3 дугаар сараас эхлэн үйл ажиллагаандаа хэрэглэж байна. Энэхүү аргачлалыг зах зээлийн хэвийн орчинд зах зээлийн эрсдэлийг хэмжихэд ашигладаг. Өөрөөр хэлбэл зах зээлийн хэвийн орчинд нөлөө үзүүлж буй эрсдэлийн хүчин зүйлүүдэд гарч буй аливаа өөрчлөлтүүд нь хэвийн тархалттай байна гэж авч үздэг. Банк гадаад валютын позицоос үүсэх нэг өдрийн болзошгүй алдагдлын хэмжээ болох ХИЭТА-ыг 99 хувийн итгэлцлийн түвшинд вариаци/ковариацийн аргачлалыг ашиглаж тооцдог. Гадаад валютын поцизид үүсч болох ХИЭТА алдагдлын хэмжээг 99 хувийн итгэлцлийн түвшинд тооцоолж гаргасныг дор үзүүлэв. Үүнд

	Вариаци / Ковариаци мян.төг		Вариаци / Ковариаци мян.төг
2020.12.31-ний өдөр	11,762	2019.12.31-ний өдөр	8,766
2020 оны өдрийн дундаж	35,382	2019 оны өдрийн дундаж	41,539
2020 оны дээд хэмжээ	428,268	2019 оны дээд хэмжээ	186,697
2020 оны доод хэмжээ	5,643	2019 оны доод хэмжээ	4,907

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.4 ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Гадаад валютын эрсдэл (үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтэд гадаад валютын эрсдэлд өртөж болох Банкны хөрөнгийн дүнг 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэнд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв.

Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр	Төгрөг мян.төг	Ам.доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12 дугаар сарын 31					
Санхүүгийн хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	29,721,462	112,293,899	13,457,080	24,032,007	179,504,448
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	97,370,599	89,002,069	-	-	186,372,668
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд					
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	98,376,797	916,264,215	-	-	1,014,641,012
Үнэт цаас	42,356,444				42,356,444
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө					
Өмчийн үнэт цаас	3,609,660	-	-	-	3,609,660
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	63,181,771	-	-	-	63,181,771
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө					
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	30,110,785	35,846,487	2,203,733	8,400,594	76,561,599
Өрийн үнэт цаас	1,207,367,188	-	-	-	1,207,367,188
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,194,261,405	78,112,606	407,816	-	1,272,781,827
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	6,683,697	986,155	13,783	11,914	7,695,549
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	2,773,039,808	1,232,505,431	16,082,412	32,444,515	4,054,072,166
Санхүүгийн өр төлбөр					
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд					
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	847,411,536	98,989,663	-	-	946,401,199
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр					
Репо хэлцэл	-	-	-	-	-
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	1,682,620	83,875	57,684	114,730	1,938,909
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,621,785,795	360,759,497	15,939,013	27,168,643	2,025,652,948
Зээлээр авсан эх үүсвэр	103,597,288	732,720,234	-	-	836,317,522
Түрээсийн өр төлбөр	3,176,591	-	-	-	3,176,591
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	48,617,479	19,626,139	32,623	1,922,195	70,198,436
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	2,626,271,309	1,212,179,408	16,029,320	29,205,568	3,883,685,605
Цэвэр санхүүгийн хөрөнгө/(өр төлбөр)	146,768,499	20,326,023	53,092	3,238,947	170,386,561

* Үүссэн валют тус бүрийн нийт дүнгээр илэрхийлсэн

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА
2020 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.4 ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Гадаад валютын эрсдэл (үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтэд гадаад валютын эрсдэлд өртөж болох Банкны хөрөнгийн дүнг 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэнд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв.

Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр

2019 оны 12 дугаар сарын 31

Санхүүгийн хөрөнгө

	Төгрөг мян.төг	Ам.доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	408,364,177	130,581,723	9,782,333	22,474,019	571,202,252
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	143,083,618	69,960,645	-	-	213,044,263
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд					
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	93,042,584	834,074,395	-	-	927,116,979
Үнэт цаас	34,916,469	-	-	-	34,916,469
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө					
Өмчийн үнэт цаас	3,383,754	-	-	-	3,383,754
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	68,782,951	-	-	-	68,782,951
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө					
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	3,300,751	109,893,585	2,330,812	6,698,442	122,223,590
Өрийн үнэт цаас	467,741,147	-	-	-	467,741,147
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,595,125,875	130,135,334	437,313	86,062	1,725,784,584
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	8,921,872	5,985,260	27,965	7,716	14,942,813
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	2,826,663,198	1,280,630,942	12,578,423	29,266,239	4,149,138,802

Санхүүгийн өр төлбөр

БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд

Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	744,197,414	98,270,044	-	-	842,467,458
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр					
Репо хэлцэл	297,898,939	-	-	-	297,898,939
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	1,419,318	6,944,391	1,065,089	2,800,513	12,229,311
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,399,084,962	410,728,111	10,441,206	22,925,778	1,843,180,057
Зээлээр авсан эх үүсвэр	147,762,631	748,224,753	-	-	895,987,384
Хоёрдогч өглөг	-	54,415,887	-	-	54,415,887
Түрээсийн өр төлбөр	4,867,446	-	-	-	4,867,446
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	49,516,914	28,152,537	31,355	44,634	77,745,440
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	2,644,747,624	1,346,735,723	11,537,650	25,770,925	4,028,791,922
Цэвэр санхүүгийн хөрөнгө/(өр төлбөр)	181,915,574	(66,104,781)	1,040,773	3,495,314	120,346,880

* Үүссэн валют тус бүрийн нийт дүнгээр илэрхийлсэн

33. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

33.4 ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Урьдчилан төлөлтийн эрсдэл

Урьдчилан төлөлтийн нөлөө гэдэг нь Банкны үйлчлүүлэгч болон харилцагч нь хүлээж байснаас өмнө төлбөрөө төлсөн болон төлөхийг хүссэнээс Банкны санхүүгийн үзүүлэлтэнд үзүүлэх нөлөөллийг хэлнэ. Банк хүүгийн цэвэр орлогод үзүүлэх энэхүү урьдчилан төлөлтийн нөлөөллийг тооцохдоо хялбаршуулсан аргачлалыг хэрэглэдэг.

Үүнд хэрэв бусад бүх хувьсагчдыг тогтмол гэж үзэн эргэн төлөгдөх санхүүгийн хэрэгслийн 20% нь жилийн эхэнд урьдчилан төлөгдсөн тохиолдолд жилийн эцсийн татварын өмнөх ашиг 29,829 сая (2019 онд: 19,204 сая) төгрөгөөр буурахаар байсан байна.

33.5 ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЭРСДЭЛ

Үйл ажиллагааны эрсдэл гэдэг нь дотоод процесс, хүний нөөц болон системийн үйл ажиллагаа хангалтгүй буюу доголдолтой, эсвэл гадны хүчин зүйлсийн улмаас (үүнд эрх зүйн эрсдэлийг оролцуулан) Банк хүлээж болзошгүй алдагдлыг хэлнэ. Банкны үйл ажиллагааны эрсдэл хариуцсан нэгж нь процесс хариуцсан нэгжүүдийн үйл ажиллагааны эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлийг илрүүлэх, бууруулах чиглэлд хэрэгжүүлж буй хяналтууд нь үр дүнтэй байгаад хяналт тавих, тэдгээрийг заавар, зөвлөмжөөр ханган ажиллах чиг үүрэгтэй байдаг. Түүнчлэн Банк процесст хийгдэх эрсдэлийн үнэлгээ болон түүнд хэрэгжиж буй хяналтын мониторингоор дамжуулан үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлж ажилладаг.

34. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА

Банк бизнесийн салшгүй эрсдэлийг өөрийн хөрөнгөдөө тулгуурлан үр ашигтай удирддаг. Бусад арга хэмжээнүүдээс гадна Монголбанкнаас тогтоосон дүрэм, харьцаануудыг ашиглах замаар банкны өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хянадаг.

Өнгөрсөн жилийн турш Банк нь өөрийн хөрөнгөнд хөндлөнгөөс тавьдаг бүх шалгууруудыг бүрэн хангаж ажилласан.

Капиталын удирдлага

Банкны капиталын удирдлагын үндсэн зорилго нь хөндлөнгөөс тавигдсан зохистой харьцааны шалгууруудыг биелүүлэх ба бизнесээ дэмжиж хувь нийлүүлэгчдийн үнэлэмжийг ихэсгэхийн тулд зээлийн эрсдэлийн түвшин болон өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хадгалахад оршдог.

Банк өөрийн хөрөнгийн бүтцийг удирдаж, эдийн засгийн нөхцөл байдал болон үйл ажиллагааны эрсдэлийн шинж чанарт орсон өөрчлөлтүүдийг харгалзан капиталын бүтэцдээ залруулга хийдэг байна. Банк капиталынхаа бүтцээ хадгалах эсхүл тохируулахын тулд хувь нийлүүлэгчдэд төлөх ногдол ашгийн хэмжээг тохируулах, хувь нийлүүлэгчид хөрөнгийг нь эргүүлэн төлөх, шинээр өөрийн хөрөнгийн хэрэгсэл гаргах, эсхүл өөрийн хөрөнгөд уялдсан үнэт цаас гаргах зэрэг арга замуудыг ашигладаг байна.

Зохицуулалттай капитал

Монголбанкнаас арилжааны банкуудын өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хамгийн багадаа 9% (2019 онд: 9%), өөрийн хөрөнгө эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцааг 12% (2019 онд: 12%)-иас доошгүй байхаар тогтоосон байдаг бөгөөд эдгээр харьцаа нь эрсдэлийн уг шинж чанараар нь тохируулсан актив болон нийт капиталыг авч тооцоологдсон байдаг. Банкны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг дараах байдлаар үзүүлэв:

	2020	2019
Өөрийн хөрөнгийн харьцаа	16.72%	11.91%
Эрсдэлээр жигнэсэн өөрийн хөрөнгийн харьцаа	17.84%	15.84%
	2020	2019
	мян.төг	мян.төг
I зэрэглэлийн хөрөнгө		
Энгийн хувьцаа	55,342,753	55,342,753
Бусад сан	10,531,368	10,531,368
Хуримтлагдсан ашиг	164,465,806	145,960,360
Нийт I зэрэглэлийн хөрөнгийн дүн	230,339,927	211,834,481
II зэрэглэлийн хөрөнгө		
Хоёрдогч өглөг	-	54,415,887
Бусад	15,498,801	15,591,879
Нийт II зэрэглэлийн хөрөнгийн дүн	15,498,801	70,007,766
Нийт капитал/капиталын суурь	245,838,728	281,842,247

34. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**Зохицуулалттай капитал (Үргэлжлэл)**

12-р сарын 31-ний байдлаар эрсдэлээр нь жигнэсэн активуудыг эрсдэлийн ангилал тус бүрээр нь үзүүлбэл:

	2020		2019	
%	Актив мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг	Актив мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг
0	1,671,103,308	-	1,424,399,618	-
20	58,979,869	11,795,974	44,074,635	8,814,927
50	321,364,273	160,682,137	303,273,858	151,636,929
80	-	-	297,486,203	220,543,813
90	227,816,662	187,904,687		
100	1,032,199,414	890,057,651	1,470,125,595	1,300,414,497
125	4,817,278	5,572,823	-	-
150	60,735,471	66,930,423	27,862,878	41,696,087
<i>Тохируулга:</i>				
Үйл ажиллагааны эрсдэлийн харьцаа		45,070,045		53,372,616
Гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа		10,005,298		2,327,753
Нийт	3,377,016,275	1,378,019,038	3,567,222,787	1,778,806,622

35. ТАЙЛАГНАЛЫН ӨДРИЙН ДАРААХ ҮЙЛ ЯВДАЛ

Тайлангийн үеийн дараа ч дэлхий даяар Ковид-19 цар тахлын тархалт үргэлжилж эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, бизнесийн үйл ажиллагаа, дэлхийн эдийн засагт саад учруулсаар байна. Хэдий тийм боловч нөхцөл байдал хувьсан өөрчлөгдөж байгаа тул үүнийг залруулга үүсгэх үйл явдал гэж үзээгүй ба Банкны үйл ажиллагаанд одоо болон ирээдүйд учруулж болзошгүй нөлөөг үнэлэхээр Банк гадаад нөхцөл байдлыг үргэлжлүүлэн хянаж байна.

Тайлагналын өдрөөс хойш Банкны үйл ажиллагаанд нөлөөлсөн болон нөлөөлж болох өөр ямар нэг үйл явдал, нөхцөл байдал үүсээгүй болно.

36. МОНГОЛ ХЭЛ ДЭЭРХ ОРЧУУЛГА

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг мөн Англи хэл дээр бэлтгэсэн болно. Монгол, Англи хувилбаруудын хооронд утга, агуулгын зөрүү гарах тохиолдолд Англи хувилбарыг баримтална.